

A Damira A Damira

Kitabu Nin ye a Nan Fɔ Kuma Damira

Kitabu jɛn ye Tariku le ri mɛn farini Nabi Musa la, ni a di fɔ a ma A Damira. Suran biloolu le ye a kɔndɔ. Suran biloolu wo di se a la talanan sidijama naanin.

Ka damira suran fɔlɔna, ka ta se sura tan ni kelen ma wo ye dunuɲa dan ɲa le ri. Alla ka dunuɲa dan. Adama ni Hawa wo kera a la danni fen na ban de ri. A ka alu dan ka alu jamari waati taminnin kɔrɔ alu ka Alla la tɔn tɲan. Ka damira wo waati ma, adamadenilu ka tɔrɔya damira. Kebi wo waati adamaden na ko bɛɛ kera a juuman de. Adamadenilu la kojuu danna taminda, alu ka hake sɔrɔn Alla la. Alla ka a latɛɛ ko a ri dunuɲa tɲan sancɪ ba la. Miriya wo bɔni Alla sɛniman de rɔ. Julumun bɔyani Alla ye ka a dan natamin. Kɔni Alla la kininkinin kosɔn a ma sɔn adamaden bɛɛ halaki la. Wo rɔ, a ka Nabi Nuhan a ni sobo su bɛɛ ladon kulunba kɔndɔ ka alu kisi halaki ma.

Ka bɔ suran tan ni fila ma ka se suran muwan ni loolu ma, tariku le ri mɛn farani Nabi Iburahima la. Alla ka Nabi Iburahima suwandi ka a kɛ mɔɔ ri mɛn di se adamaden bɛɛ madonnala. A ka baraka don a la ko rɔ, a ri kɛ jama siyaman benba ri. A ka lahidi ta a ye. A ka Kanaan jamana lahidi Isirayɛli ni a bɔnsɔn le ye. Kɔni lahidi wo ti se mafala fo Iburahima wa dence sɔrɔn waati mɛn na. Iburahima muso Saran wa yen ko a ti se den sɔrɔnna tuma mɛn na, a ka a la jɔnmuso Hajara di a la cɛ ma. Wo ka Isumayila sɔrɔn Iburahima

ye. Kɔni Alla ma sɔn Isumayila ye ke a cɛtala ri. A ka Isiyaka di Iburahima ni Saran ma ala mɔɔbaya waati le rɔ. A ka lahidi kelen wo ta Isiyaka ye, a ka mɛn ta Iburahima ye.

Ka bɔ suran muwan ni wɔrɔn ka se suran bisawa ni wɔrɔn, wo tariku le ri farani Nabi Isiyaka ni Nabi Yakuba la. Rebeka ka filani sɔrɔn Isiyaka ye. Alla sɔnda Yakuba, mɛn sɔrɔnda to la, wo ri a kɔrɔcɛ Esawu cɛta a bolo. Esawu ka wo lɔn mɛn ke, a loo tɛrɛ ye a la ka a doocɛ Yakuba faa. Wo fanan ka a bori a kɔrɔ ka wa a barincɛ wara, a na kɔrɔcɛ kɔnɔn. A tora ye, a ka Leya ni Rasayɛli furu. Alu ka dencɛ mɔɔ tan ni fila sɔrɔn a ye. Dencɛ mɔɔ tan ni fila woilu kɛra kabila tan ni fila le benba ri mɛn bɔni Isirayɛlika rɔ.

Ka bɔ suran bisawa a ni wɔrɔɔfila ma ka se suran biloolu ma, wo ye Nabi Yusufu la tariku le ri. Yakuba dencɛ Yusufu tɛrɛ ma di a kɔrɔcɛilu ye. Ka bɛn Alla la kibaro mɛn la Yusufu ja ma a tɛrɛ ye kekɔrɔ alu la mansa ri. Wo bolo ma alu ka a majiira janya rɔ Misirrankailu ma. Kɔni Alla sɔnda Yusufu la ko ma ko a ye ke Misiran jɛmɔɔba ri. Alla ka a yiraka a ye ko a ri dunu ja bɛɛ kisi kɔnkɔba ma, kɔnkɔ mɛn dontɔ. San wɔrɔnwula tamin kɔrɔ, kɔnkɔba a ri dunu ja bɛɛ mira. Kɔnkɔ ti don na Misiran kelen pe le rɔ, ka a bɛn Yusufu la ko ma. Ni Yakuba ka a dencɛilu lawa Misiran balo jinin diya, woilu ri Yusufu yen jamana wo kɔndɔ. Yusufu ka a la mɔɔilu lana Misiran ka alu kisi kɔnkɔba ma.

An di hankili sɔrɔn kitabu jin ma. Alla ya a jɛrɛ yirakala tariku jin de rɔ. Alla la fanka ka bon fen bɛɛ ri. A ye a fɛ adamadenilu ye latelenbaya ke. Julumun bɔyani Alla ye ka a dan natamin. Alla ye

julumun tiilu kiti la alu la julumun de la. Kɔni a ti sɔn ka adamadenilu halaki. Adamaden duman a ye. A ye a fɛ ka alu demem ka alu tubi ka alu kisi, ka a bɛn a la kaninteya ma. Sila jin yirakani Alla la kitabu fɔlɔ le rɔ.

Alla ye an demen an ye wo bɛɛ lɔn. An di se kɛla a dujɔɔn bɛɛ ri na men ma. Allama wo kɛra. Amina.

Alla ka dunuɔa dan na men ma

¹ Fɔlɔfɔlɔ, Alla ka sankolo dan ka duukolo dan, ² kɔni duu rajani tɛɛ tɛ waati wo rɔ. Fen fen tɛɛ sa a kan. Ji dunba le tɛɛ a yɔrɔ bɛɛ rɔ, a ni dibi. Alla la Ni tɛɛ ye taa ni seyi kɛla ji kunna san ma. ³ Alla ka a fɔ ko: «Kɛɛ ye bɔ!» Kɛɛ bɔra. ⁴ Alla ka a yen ko kɛɛ ka ji. A ka kɛɛ ni dibi fara i jɔɔn na. ⁵ A ka kɛɛ kili ko tele, ka dibi kili ko su. Nba, su kora ka kɛɛ bɔ. Wo kɛra lon fɔlɔ ri.

⁶ Alla kumara ikɔ ko: «Dan ye kɛ jilu tema, ka alu fara i jɔɔn na.» ⁷ Wo kɛra. Ji men tɛɛ san ma, a ni men tɛɛ duu ma, a ka woilu fara i jɔɔn na, ka kɛɛgbɛ ladan alu tema. Alla ka a fɔ na men ma, a kɛra ten. ⁸ A ka kɛɛgbɛ kili ko san. Nba, su kora ka kɛɛ bɔ. Wo kɛra lon filana ri.

⁹ Alla kumara ikɔ ko: «Ji men ye san kɔrɔ, wo bɛɛ ye ladeɛn yɔrɔ kelen dɔ, kosa gbelemala ri bɔ gbɛ ma.» A ka a fɔ na men ma, a kɛra ten. ¹⁰ A ka gbelemala wo kili ko duu, ka ji ladenni kili ko kɔɔji. Alla ka a yen ko wo ka ji.

¹¹ Nba, a ka a fɔ ko: «Binilu ni sumanilu ye fɛɛn duu kan ka alu kisɛilu labɔ ka kɛ si ri. Jiri denta su bɛɛ fanan ye bɔ, men ye kise ni kolo kɛla alu den dɔ.» Alla ka a fɔ na men ma, a kɛra ten. ¹² Duu ka bin su bɛɛ labɔ, men ye kise kɛla. Jiri denta su bɛɛ

fanan bɔra, mɛn ye kisɛ ni kolo kɛla alu den dɔ. Alla ka a yen ko wo ka ji. ¹³ Nba, su kora ka kɛnɛ bɔ. Wo kɛra lon sawana ri.

¹⁴ Alla kumara ikɔ ko: «Kɛnɛbɔlan ye bɔ san dɔ, ka tele ni su fara i jɔɔn na. Woilu ye sali lonilu yiraka, a ni lon damira ni san damira. ¹⁵ Woilu ye kɛ san dɔ, ka kɛnɛ labɔ duu kan.» Alla ka a fɔ ja mɛn ma, a kɛra ten. ¹⁶ Alla ka kɛnɛbɔlan belebele fila rabɛn, tele ni karo. Woilu rɔ bonba ba, tele kɔnin, Alla ka wo lasii lon kun na. Mɛn dooman, karo kɔnin, a ka wo lasii su kun na. A ka loloilu fanan dan. ¹⁷ A ka kɛnɛbɔlan woilu kɛ san dɔ, kosa alu ri kɛnɛ labɔ duu kan. ¹⁸ A ka alu lasii tele ni su kun na, ka kɛnɛ ni dibi fara i jɔɔn na. Alla ka a yen ko wo ka ji. ¹⁹ Nba, su kora ka kɛnɛ bɔ. Wo kɛra lon naaninna ri.

²⁰ Alla kumara ikɔ ko: «Nimafen ye kɛ ji rɔ ka siyaya kɔsɛbɛ. Kɔnɔilu ye alu gban san ni duu tɛ.» ²¹ A ka ji rɔ nimafen belebelebailu dan, a ni ji rɔ nimafen tɔ bɛɛ. Fen woilu bɛɛ kɛra ji rɔ ka siyaya, a bɛɛ ni a su. A ka kɔnɔ su bɛɛ fanan dan. Alla ka a yen ko wo ka ji. ²² A kumara ka baraka don alu rɔ. A ka a fɔ ko: «Ai ye jiri ka siyaya kɔɔji fan bɛɛ rɔ.» A ka a fɔ kɔnɔilu ye ko: «Ai ye jiri ka siyaya duukolo kan.» ²³ Nba, su kora ka kɛnɛ bɔ. Wo kɛra lon looluna ri.

²⁴ Alla kumara ikɔ ko: «Nimafen su bɛɛ ye kɛ duu kan, so kɔndɔ kolofenilu wo, waa rɔ soboilu wo, ni nimafen misɛn mɛn ye taamala duu ma, a bɛɛ ni a su!» A ka a fɔ ja mɛn ma, a kɛra ten. ²⁵ Waa rɔ sobo ni so kɔndɔ kolofen ni nimafen misɛn mɛn ye taamala duu ma, a ka woilu su bɛɛ dan. Alla ka a yen ko wo ka ji.

²⁶ Wo kɔ, Alla ka a fɔ ko: «An di adamaden dan ka a kɛ an munuɲa ri, ka a su sudunya an ɲɔɔn na. Alu ri alu sii duu bɛɛ kun na, ka alu sii jɛɛ kun na, a ni kɔnɔilu ni kolofenilu ni nimafen misɛn mɛn ye taamala duu ma.» ²⁷ Nba, Alla ka adamaden dan ka a kɛ a jɛɛ munuɲa le ri. Wo rɔ, a ka cɛ dan, ka muso fanan dan. A ka adamaden dan ten de. ²⁸ Alla kumara ka baraka don alu rɔ. A ka a fɔ ko: «Ai ye jiri ka jɛnsɛn duu fan bɛɛ rɔ, ka ai la fanka sii duu kan. Ai ye ai sii jɛɛ ni kɔnɔilu ni nimafen tɔilu bɛɛ kun na.»

²⁹ A ka a fɔ alu ye ko: «Duu suman su su, n da wo bɛɛ di ai ma. Ka a la wo kan, jiri denta fen fen ye duu kan, n da wo fanan bɛɛ di ai ma, mɛn ye kisɛ ni kolo kɛla alu denilu rɔ. Wo bɛɛ ri kɛ ai balo ri. ³⁰ So kɔndɔ kolofenilu ni waa rɔ soboilu ni kɔnɔilu ni nimafen misɛn mɛn ye taamala duu ma, nimafen bɛɛ kɔnin, n da bin ni fira bɛɛ di woilu ma ka kɛ alu balo ri.» Nba, a ka a fɔɲa mɛn ma, a kɛra ten. ³¹ Alla ka dalifen mɛn dan, a ka a yen ko wo ka ɲi bakɛ. Nba, su kora ka kɛnɛ bɔ. Wo kɛra lon wɔɔrɔna ri.

2

¹ Nba, sankolo ni duukolo ni ie kɔndɔfen bɛɛ danda ɲa mɛn ma, wo le wo ri. ² Tele wɔrɔnwulana sera ka a tɛrɛn Alla ra ban baarala. A ka a la baara bɛɛ ban tele wɔɔrɔ wo le kɔrɔ. Tele wɔrɔnwulana lon, a ka ɲɔɲɔn wo lon. ³ Alla ka tele wɔrɔnwulana bonya ka a bɔ lon tɔilu ma, ka a masɔrɔn a ma baara si kɛ wo lon.

Alla ka cɛ dan ɲa mɛn ma

⁴ Nba, Alla ka sankolo ni duukolo dan ɲa mɛn ma, wo le ye ɲin di. Allabatala Alla ka sankolo ni duukolo dan tuma mɛn na, ⁵ bin ni jiri tun tɛ

duukolo kan fɔlɔ, baa Allabatalla Alla tun ma sancilana duu kan fɔlɔ. Mɔɔ si tun tɛ ye fɔlɔ ka duu sɛnɛ fanan. ⁶ Ji le tɛrɛ bɔla duu kɔrɔ ka duu yɔrɔ bɛɛ sɔ.

⁷ Allabatalla Alla ka duu buuri ta ka adamaden dabɛn wo la. A ka jɛnɛmaya fɔrɔ fɛ adamaden nunwo rɔ. Wo rɔ, adamaden wo kɛra nima ri.

Edɛni jamana nakɔ juma

⁸ Nba, Allabatalla Alla ka nakɔ labɔ Edɛni jamana rɔ, mɛn ye telebɔ fan fɛ. A tun ka adamaden mɛn dan, a ka wo bila nakɔ wo kɔndɔ. ⁹ Allabatalla Alla ka jiri su bɛɛ lafɛrɛn yɔrɔ wo rɔ, jiri mɛnilu ka ji kɔsɛbɛ. Alu den duman. A ka jiri su fila gbɛrɛ lafɛrɛn nakɔ tɛma. Kelen tɛrɛ jɛnɛmaya jiri ri. A tɔ kelen tɛrɛ mɔɔ lalɔnnijala kɔrɔma ni kojuu faranfaasi la.

¹⁰ Ba do tɛrɛ bɔni Edɛni jamana rɔ ka latamin nakɔ wo rɔ, mɛn ye a yɔrɔ bɛɛ sɔla ji la. A bɔ mɛn kɛni nakɔ wo rɔ, a farara ka kɛ ba bolo naanin di. ¹¹ Ba fɔlɔ tɔɔ ko Pison. Wo ye woyenna ka Habila jamana laminin. Sanin ye bɔla jamana wo rɔ. ¹² Sanin wo ye sanin jɛrɛwolo le ri. Jiri kasila latikɔlɔnnaman fanan ye ye. Kaba do fanan ye bɔla ye, mɛn tɔɔ ko onikisi. ¹³ Ba filana tɔɔ ko Kiyɔn. Wo le ye woyenna ka Kusi bɔnsɔn na jamana bɛɛ laminin. ¹⁴ Ba sawana tɔɔ ko Tikire. Wo le ye woyenna ka wa Asiri so telebɔ fan fɛ. Ba naaninna tɔɔ ko Efirati.

¹⁵ Nba, Allabatalla Alla ka adamaden bila Edɛni nakɔ juma rɔ, ko a ye a sɛnɛ ka a janto a rɔ. ¹⁶ Allabatalla Alla ka a fɔ a ye ko, «Jiriden damunta fen fen ye yan, i ye wo bɛɛ damun. ¹⁷ Kɔni, jiri mɛn ye mɔɔ lalɔnnijala kɔrɔma ni kojuu faranfaasi la,

i kana wo den damun de! Ni i ka a damun lon men na, i ri faa.»

Allabatala Alla ka muso dan ja men ma

¹⁸ Wo kɔ, Allabatala Alla ka a fɔ ko, «Ka ce to a kelen na, wo ma ni. N di a demenba raben, men di ben a ma.»

¹⁹ Wo rɔ, Allabatala Alla ka sobo su bee ni kɔnɔ su bee dan duu buuri la, ka alu bee lana ce ma, kosa a ri alu kelen kelenna bee tɔɔ la. A ka tɔɔ menilu fɔ, woilu kera alu tɔɔilu ri. ²⁰ Ce ka tɔɔ la so kɔndɔ kolofen ni kɔnɔilu, ni waa rɔ soboilu bee la. Kɔni a demenba ma sɔrɔn woilu rɔ, men benni a ma kɔnin.

²¹ Wo rɔ Allabatala Alla ka sunoo ba don ce ja rɔ. A sunoora. Ka a to sunoo rɔ, Allabatala Alla ka barasa kolo kelen ta ce fari rɔ, ka sobo bila wo nɔ rɔ ka a da tuun wo la. ²² Allabatala Alla ka barasa kolo wo ta ka muso raben, ka na muso di ce ma. ²³ Ce kan ko: «A koloilu bɔni n koloilu le rɔ. A fari bɔni n fari le rɔ. N di a tɔɔ la ko muso, ka a masɔrɔn a bɔni ce le rɔ.»

²⁴ Wo le kosɔn, ce ri mataa a fa ni a na la, ka to a muso fe. A fila ri ke mɔɔ kelen di.

²⁵ Nba, wo tuma ce ni a muso fila bee fari makolon de tere, kɔni fari makolontɔya maleya tun te alu la.

3

Ce ni muso ka Alla la tɔn tɔjan

¹ Nba, Allabatala Alla ka waa rɔ sobo menilu dan, duuma sa le kiwoyani tere wo tɔ bee ri. Lon do rɔ, sa ka a fɔ muso ye ko: «Tɔna le, Alla ka a fɔ ko, «Ai kana nakɔ juma jiriden si damun?»» ² Muso ka a jabi: «A sɔnni an ye nakɔ juma jiriden damun. ³ Kɔni jiri men ye nakɔ juma tema, Alla ka a fɔ an

yε ko, «Ai kana wo le den damun. Ai kana ai maa a la. Ni ai ka ai maa a la, ai ri faa.»⁴ Sa ka a fɔ muso yε ko: «Tɔɔa tε wo rɔ. Ai tε faa fεwu!»⁵ Alla ka lɔn ko ai wa jiriden wo damun lon mɛn na, ai ri kε hankilimailu ri. Ai ri kε iko Alla, ka kojuma ni kojuu faranfaasi lɔn.»

⁶ Muso ka a yen ko jiriden wo ka ɲi, a duman kosεbε. A ka a yen fanan ko jiriden wo ri mɔɔ kε hankilima ri. Wo rɔ, muso ka do kadi ka a damun, ka do di a cε ma, mɛn lɔni a tɔrɔfε. Wo ka a ta ka a damun.⁷ Alu banni a damunna, alu ka hankili sɔrɔn ka alu jεrε yen ɲa gbεrε ma. Alu ka a yen ko alu fari makolon de. Alu ka toro firailu kara ijɔɔn na ka alu kε feriyabɔ ri ka alu jεrε sutura.

⁸ Nba, wura fε, Allabatalla Alla tεrε ye a mataa-mala nakɔ ɲuma rɔ, fɔɲɔ ri tεε dooni dooni waati mɛn na. Cε ni a muso ka a natɔla kan mɛn ka ibori a kɔrɔ ka wa alu dokon Alla ma jirilulu tɛma.⁹ Allabatalla Alla ka a kan nabɔ cε ma ko: «I ye mi?»¹⁰ Cε ka a jabi: «N ka i natɔla kan mɛn nakɔ ɲuma rɔ tuma mɛn na, n silanda, baa n fari makolon de. Wo le kosɔn, n ka n dokon.»¹¹ Allabatalla Alla kan ko: «Yon de ka a fɔ i yε ko i fari makolon de? N ka tɔn sii jiri mɛn na, i ra wo le den damun wa?»¹² Cε kan ko: «I ka muso mɛn di n ma, wo le ka jiriden wo di n ma. N ka a damun.»¹³ Allabatalla Alla ka a fɔ muso yε ko: «I ka nfen kε ɲin di?» Muso kan ko: «Sa le ka n manεen ka n loo a damunna.»

Allabatalla Alla ka bɔnɔ la mɔɔilu kan

¹⁴ Allabatalla Alla ka a fɔ sa yε ko: «I ra wo kε. Wo le kosɔn, n di tɔrɔya la i kan ka tamin kolofen ni waa rɔ sobo bεε kan. Sisen i ri i sɔmɔn i kɔnɔ kan, ka buuri damun i la dunuɲaratεε bεε rɔ.¹⁵ N di juuya

bila i ni muso tε, ka a bila i bɔnsɔn ni a bɔnsɔn tε. A ri i kun gbasi. I fanan di a sen tintiri gbasi.»

¹⁶ Allabatata Alla ka a fɔ muso ye ko: «N di do la i la tin tɔrɔya kan. I ri i la kɔnɔmaya bεε kε dun ba rɔ. A loo ri kε i la, ka sii i cε kun na, kɔni i ri to a fanka kɔrɔ.»

¹⁷ Allabatata Alla ka a fɔ Adama ye ko: «I ra i muso kan lamɛn ka jiriden damun, n ka tɔn sii mɛn na ko i kana a damun. Wo rɔ, n di duu tijan ile kɔsɔn. Duu tε sɔn ka i balo di i ma fɔ i wa baara siyaman kε. A ri kε wo ja i la dunuɲarateε bεε rɔ.

¹⁸ Tiriwonin ni bin juu ri fɛrɛn duukolo kan kɔni i balo ri kε senɛsumanilu ri. ¹⁹ I tε balo sɔrɔn ni i ma wasi. A ri kε wo ja haan i wa i kɔseyi duu rɔ, i dannu duu mɛn dɔ kɔnin. I kɔseyitɔ buuri wo le rɔ, baa i bɔni buuri le rɔ.»

²⁰ Nba, Adama ka a muso tɔɔ la ko Hawa, baa ale le kɛra mɔɔ bεε na ri. ²¹ Allabatata Alla ka gbolo doilu ladan ka woilu kε durukibailu ri ka alu bila Adama ni a muso kan na. ²² Allabatata Alla kan ko: «Awa, cε ra kε iko an do le, ka kɔɲuma ni kɔjuu lɔn. A kana a bolo rasɔmɔn ma jɛnɛmaya jiri ma ka a den kadi ka a damun. Ni a ka a damun a ri to jɛnɛma rɔ habadan.» ²³ Wo rɔ, Allabatata Alla ka alu labɔ Edɛni nakɔɲuma rɔ, ko alu ye wa duu sɛnɛ, Alla ka alu dan duu mɛn dɔ. ²⁴ Nba, Allabatata Alla ka Adama ni Hawa gbɛn ja wo le ma. A ka mɛlɛkailu lalɔ nakɔɲuma donda la telebɔ fan fɛ. A ka fanmuru fanan bila ye, ta ye mɛnɛnna mɛn na. Fanmuru tama wo ye mininmininna tuma bεε. A ka woilu bila le ye, kosa mɔɔ si kana tamin ka wa jɛnɛmaya jiri ma.

Kabila ni Abila

¹ Nba, nbenba Adama ni a muso nma Hawa denda. Nma Hawa ka kɔnɔ ta ka Kabila sɔrɔn. A kan ko: «Allabatala da n demen ka dence sɔrɔn.»

² Wo kɔ, a ka kɔnɔ ta ikɔ tuun ka Kabila doocɛ Abila sɔrɔn. Abila kera kolofengbengbenna ri. Kabila kera senekela ri.

³ Lon do rɔ, Kabila ka a la senesuman doilu ta ka na a la sɔ ka na woilu di Allabatala ma. ⁴ Abila fanan ka a la saa doilu di Allabatala ma. Saa woilu tɛɛ alu na den fɔlɔ le ri. Abila ka alu kannatɛɛ ka Allabatala sɔ alu ken dɔ. Abila ni a la saraka diyara Allabatala yɛ. ⁵ Kɔni Kabila ni a la saraka ma diya Allabatala yɛ. Kabila mɔnera wo rɔ kojuuya, ka a ja wulen kosɛbɛ!

⁶ Allabatala ka a fɔ Kabila yɛ ko: «Nfenna i ye mɔnela foo ka i ja wulen ten? ⁷ Ni i ka kojuma kɛ, n di n ban i rɔ wa? Ni i ma kojuma kɛ, kojuu a ri kɛ ikomin wara, mɛn ye i makɔnɔla i la bon da la. A loo ri kɛ a la, ka sii i kun na, kɔni i kana sɔn a rɔ le, fo i ye se a la le.»

⁸ Nba, Kabila ka a fɔ a doocɛ Abila yɛ ko: «An ye wa waa rɔ.» Alu sera ye tuma mɛn na Kabila bera a doocɛ kan ka a faa.

⁹ Allabatala ka a fɔ Kabila yɛ ko: «I doocɛ Abila ye mi?» Kabila kan ko: «N ma a diya lɔn. Nde le a kɔnɔgbɛnba ri wa?» ¹⁰ Allabatala kan ko: «I ka nfen kɛ jin? I doocɛ jeli bɔtɔla kule kan bɔra duu ma ka se n ma yan, ko ka a ta sara i la. ¹¹ Sisen, n di tɔrɔya la i kan. I wa fen fen senɛ, a tɛ sɔn butun, baa i ra i doocɛ jeli le bɔ ka kɛ duu wo kan. ¹² I wa duu senɛ, i tɛ suman foyi sɔrɔn a rɔ. I ri kɛ mɔɔ ri, sii yɔrɔ kelen tɛ mɛn bolo.» ¹³ Kabila ka a fɔ Allabatala yɛ ko: «I ra n jahadi mɛn la n kan, wo ka bon ka

tamin. N ti se wo kərə. ¹⁴ A ragbe! I ra n gben ka bə duu kan bi. Fo n ye wa n dokon ka n bə i jəkərə, ka ke mɔɔ ri, sii yərə kelen te men bolo. Men wa n sərən wo ri n faa.» ¹⁵ Allabatata ka a fɔ Kabila ye ko: «Ni mɔɔ mɔɔ ka Kabila faa, n di i jeli sara wo la sija wərənwula.» Allabatata ka a tɔɔmasere la Kabila kan, sa mɔɔ men wa a yen, wo kana a faa.

¹⁶ Wo rɔ, Kabila bəra Allabatata jəkərə ka wa i sii Nodi jamana rɔ, men ye Edeni jamana telebɔ fan fe.

Kabila bənsən

¹⁷ Nba, Kabila ni a muso denda. A muso ka kənɔ ta ka dence sərən. A ka wo tɔɔ la ko Enəki. Wo sərən kɔ, Kabila ka so do sii ka wo tɔɔ la a dence Enəki la. ¹⁸ Enəki ka Iradi sərən. Iradi ka Metujayeli sərən. Metujayeli ka Metusayeli sərən. Metusayeli ka Lemeki sərən.

¹⁹ Lemeki ka muso fila ta. Kelen tɔɔ ko Ada. A tɔ kelen tɔɔ ko Tisila. ²⁰ Ada ka dence sərən ka wo tɔɔ la ko Jabali. Mɔɔ menilu ye alu siila faaninbonilu la ka alu la kolofenilu kənɔgben, Jabali kera wo bεε benba ri. ²¹ Jabali doocε le Jubali ri. Wo le kera korafɔla ni fulefɔla bεε benba ri. ²² Tisila fanan ka dence sərən ka wo tɔɔ la ko Tubali Kabila. Wo kera numun di. A tere ye sula ni neefin nadanna. Tubali Kabila doomuso tɔɔ ko Nama.

²³ Lon do rɔ, Lemeki ka a fɔ a musoilu ye ko:

«Ada ni Tisila, ai ye n kan namən.

Ai, Lemeki musoilu, ai ye ai tolo malɔ n na kumala.

Cε men ka n madimin, n da wo faa.

Kanberen men sera n ma, n da wo faa.

²⁴ A fəra ko ni mɔɔ men ka Kabila faa, a julu ri sara wo tii la sija wərənwula.

Kɔni Lemeki la julu ri sara foo sija biwɔrɔnwula
ni sija wɔrɔnwula.»

Seti ni Enosi

²⁵ Nba, Adama ni a muso dɛnda. A muso ka kɔnɔ
ta ka dence sɔrɔn ikɔ tuun. A ka wo tɔɔ la ko Seti,
baa a kan ko: «Alla ra dence gbɛɛ di n ma Abila nɔ
rɔ, Kabila ka mɛn faa kɔnin.»

²⁶ Nba, Seti fanan ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la
ko Enosi. Mɔɔilu ka Allabatala tara damira Enosi
tele le rɔ, ko a ye alu dɛmɛn.

5

Adama bɔnsɔn

¹ Adama bɔnsɔn tɔɔ le sɛbɛni ɲin di.

Alla ka mɔɔ dan lon mɛn na, a ka a dan ka a kɛ
a jɛɛ munuɲa le ri. ² A ka alu dan ka alu kɛ cɛ ni
muso ri. A banni alu danna, a kumara ka baraka
don alu rɔ ka alu tɔɔ la ko mɔɔ.

³ Adama sɔrɔn ka san kɛmɛ ni san bisawa bɔ
tuma mɛn na, a ka dence sɔrɔn, mɛn kɛra a la
munuɲa ri. Adama ni a dence tɛɛ su kelen de ri. A
ka a tɔɔ la ko Seti. ⁴ Seti sɔrɔn kɔrɔ, Adama ka san
kɛmɛ seyin de kɛ, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn.

⁵ A si san bɛɛ ladɛnni kɛra san kɛmɛ kɔnɔndɔ ni san
bisawa le ri. Wo dafanin, a sara.

⁶ Seti si ka san kɛmɛ ni san loolu bɔ tuma mɛn
na, a ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Enosi.

⁷ Enosi sɔrɔn kɔrɔ, Seti ka san kɛmɛ seyin ni san
wɔrɔnwula le kɛ, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn.

⁸ Seti si san bɛɛ ladɛnni kɛra san kɛmɛ kɔnɔndɔ ni
san tan ni fila le ri. Wo dafanin, a sara.

⁹ Enosi si ka san bikɔnɔndɔ bɔ tuma mɛn na, a
ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Kenan. ¹⁰ Kenan
sɔrɔn kɔrɔ, Enosi ka san kɛmɛ seyin ni san tan ni

loolu le ke, ka dence ni denmusoilu saron. ¹¹ Enosi si san beɛ ladenni kera san keme konondo ni san loolu le ri. Wo dafanin, a sara.

¹² Kenan si ka san biwaronwula bo tuma men na, a ka dence saron. A ka wo tao la ko Malaleli.

¹³ Malaleli saron koro, Kenan ka san keme seyin ni san binaanin de ke, ka dence ni denmusoilu saron.

¹⁴ Kenan si san beɛ ladenni kera san keme konondo ni san tan de ri. Wo dafanin, a sara.

¹⁵ Malaleli si ka san biworo ni san loolu bo tuma men na, a ka dence saron. A ka wo tao la ko Yeredi.

¹⁶ Yeredi saron koro, Malaleli ka san keme seyin ni san bisawa le ke, ka dence ni denmusoilu saron.

¹⁷ Malaleli si san beɛ ladenni kera san keme seyin ni san bikonondo ni san loolu le ri. Wo dafanin, a sara.

¹⁸ Yeredi si ka san keme ni san biworo ni san fila bo tuma men na, a ka dence saron. A ka wo tao la ko Enoki.

¹⁹ Enoki saron koro, Yeredi ka san keme seyin de ke, ka dence ni denmusoilu saron.

²⁰ Yeredi si san beɛ ladenni kera san keme konondo ni san biworo ni san fila le ri. Wo dafanin, a sara.

²¹ Enoki si ka san biworo ni san loolu bo tuma men na, a ka dence saron. A ka wo tao la ko Metusalemu.

²² Metusalemu saron koro, Enoki ka san keme sawa le ke Alla la den do, ka dence ni denmusoilu saron.

²³ Enoki si san beɛ ladenni kera san keme sawa ni san biworo ni san loolu le ri.

²⁴ Enoki menda Alla la den do. A tunura ka a masaron Alla ka a ta ka wa a ri.

²⁵ Metusalemu si ka san keme ni san biseyin ni san waronwula bo tuma men na, a ka dence saron. A ka wo tao la ko Lemeki.

²⁶ Lemeki saron koro, Metusalemu ka san keme waronwula ni san biseyin ni san fila le ke, ka dence ni denmusoilu saron.

²⁷ Metusalemu si beɛ ladenni kera san keme

kənəndə ni san biwəərə ni san kənəndə le ri. Wo dafanin, a sara.

²⁸ Lemeki si ka san keme ni san biseyin ni san fila bə tuma men na, a ka dence sərən. ²⁹ A ka wo tə la ko Nuhan. A ka a fə ko: «Allabatata ka duu tjan ka an bila baara gbelen də. Kəni ce jin de ketə an masabarila baara gbelen jusukasi kosən.»

³⁰ Nuhan sərən kərə, Lemeki ka san keme loolu ni san bikənəndə ni san loolu le ke, ka dence ni denmusoilu sərən. ³¹ Lemeki si beɛ ladenni kera san keme wərənwula ni san biwərənwula ni san wərənwula le ri. Wo dafanin, a sara.

³² Nuhan ka san keme loolu sərən tuma men na, a ka Semu ni Kamu ni Jafeti sərən.

6

Alla ka adamadenilu halaki alu la kojuu kosən

¹ Nba, məoilu tere ye siyaya la duukolo kan tuma men na, alu ka denmusoilu sərən. ² Wo keni, Alla denceilu ka alu ja lə denmuso woilu rə ka a yen ko woilu keji kosebe. Menilu diyara alu ye, alu ka woilu ta ka alu ke alu musoilu ri. ³ Wo le rə, Allabatata kan ko: «N ka n na ni don məoilu rə, kəni n te sən a ye men alu rə foo habadan, baa alu te foyi ri fo fari banku, fen banta kənin. Alu si san beɛ ladenni te tamin san keme ni san muwan kan.»

⁴ Alla denceilu sera məoilu denmusoilu ma tuma men na, woilu ka kənə ta ka deni sərən. Den woilu kera məoilu jan belebele ri, menilu tə ko Nefilimu. Kəbi waati taminni, woilu kera ce fadiyani ri. Alu təoilu bəra kosebe.

⁵ Allabatata ka a yen ko adamadenilu kənərəjuuya ra wara dunuɲa rə. A ka a yen ko fen si tə adamadenilu jusu rə fo miriyajuu tuma

bεε. ⁶ Allabatata nimisara adamadenilu dan ko rɔ duukolo kan. A sewani tun tε. ⁷ A kan ko: «N da mɔɔ mɛnilu dan, n di woilu halaki ka alu bɔ duukolo kan. Adamadenilu wo, kolofenilu wo, waa rɔ soboilu wo, kɔnɔilu wo, ni nimafen misɛn mɛnilu ye taamala duu ma, n di wo bεε halaki ka a masɔrɔn n da nimisa alu dan ko rɔ.» ⁸ Kɔni Nuhan diyara Allabatata yε.

⁹ Nuhan bɔnsɔn de jɪn di. Nuhan de tεrε mɔɔ telenni ri. A kelen de ma kojuu kε a la waati rɔ. A mɛnda Alla la dɛn dɔ. ¹⁰ A ka dence sawa sɔrɔn, Sɛmu ni Kamu ni Jafeti.

¹¹ Wo tuma, juuya warani fan bεε Alla jɔkɔrɔ duukolo kan. Mɔɔilu karagbɛɛman tεrε i jɔɔn na fan bεε rɔ. ¹² Alla ka a yen ko duukolo ra tɪpan juuya la. Mɔɔ bεε kewali ra juuya foo ka a dan natamin. ¹³ Wo rɔ, Alla ka a fɔ Nuhan yε ko: «N da a latεε ko mɔɔilu bεε ri halaki n bolo, baa karagbɛɛya ra jɛnsɛn alu bolo foo ka duukolo fa. N ketɔ alu bεε ni duukolo halakila i jɔɔn fε le. ¹⁴ Wa jiri jɪma jɪnin ka kulunba rabɛn i jεrε yε. I ye a kɔndɔ ratala ka a kε bonkɔndɔilu ri, ka ban ka a kɔndɔla ni a kɔkanna bεε mamun tulubɔ fasani la. ¹⁵ I ye a rabenna jɔ mɛn ma, wo le ye jɪn di. I ye a janyan kε nɔnkɔn jɔ kemε sawa ri, ka a kɔndɔ kε nɔnkɔn jɔ biloolu ri, ka a lɔ kε nɔnkɔn jɔ bisawa ri. ¹⁶ I ye fɔjɔ don yɔrɔ bɔ a san fε, ka wo lɔ kε nɔnkɔn jɔ kelen di. I ye donda bɔ kulunba fan kelen fε, ka kulunba kε ikomin sankaso, ka a kε duuma bon ni tɛma bon ni san ma bon di. ¹⁷ N jεrε ketɔ ji dunba lanala duu kan. Fen fen ye a nilakilila san kɔrɔ, wo bεε ri halaki. Fen bεε ri faa duu kan. ¹⁸ Kɔni n di teriya ta i yε ka i kisi. I ri don kulunba kɔndɔ,

i ni i denceilu, a ni i muso ni i denceilu musoilu.
¹⁹ I ye nimafen su bεε fila fila ladon i fε kulunba kɔndɔ, cεman ni musoman, sa woilu ri to nimaya rɔ.
²⁰ Kɔnɔilu wo, kolofenilu wo, waa rɔ soboilu wo, ni nimafen misen menilu ye taamala duu ma, a su bεε fila fila ri na i ma sa alu ri to nimaya rɔ.
²¹ I ye damunun fen su bεε do ta ka a lamara i fε kulunba kɔndɔ. Wo ri ke balo ri ile ni woilu ye.»
²² Nba, Alla ka Nuhan jamari ko ko la, Nuhan ka wo bεε ke iko a fɔra a ye na men ma.

7

Nuhan donda kulunba kɔndɔ

¹ Nba, Allabatata ka a fɔ Nuhan ye ko: «I ye don kulunba kɔndɔ, i ni i la denbaya. N da a yen ko i kelen pe le telenni n jakɔrɔ adamaden bεε tema. ² I ye sobo seniman su bεε ta i fε, a cεman wɔrɔnwula ni a musoman wɔrɔnwula. Sobu men seniman tε, i ye wo su bεε fanan ta, cεman kelen ni musoman kelen. ³ I ye kɔnɔ su bεε fanan ta, cεman wɔrɔnwula ni musoman wɔrɔnwula, sa alu siya kana tunu duukolo kan. ⁴ A ra to tele wɔrɔnwula ma. Wo wa dafa, n di sancu lana duukolo kan. Sancu wo ri tele binaanin ni su binaanin ke nali la. Wo ri ke sababu ri. Fen menilu dannu n bolo, wo bεε ri halaki ka bɔ duu kan.» ⁵ Allabatata ka Nuhan jamari ko ko la, a ka wo bεε ke.

⁶ Nba, ka a tɛren Nuhan sɔrɔn da san kemε wɔrɔ bɔ, ji dunba nara duukolo kan. ⁷ Nuhan ni a denceilu ni a muso ni a denceilu musoilu, alu bεε donda kulunba kɔndɔ kosa alu ri kisi ji dunba ma. ⁸ Wo lon, sobu menilu seniman a ni menilu seniman tε, a ni kɔnɔilu ni nimafen misen menilu ye taamala duu ma, ⁹ wo bεε fila fila nara

Nuhan ma, a ceman ni a musoman. Alu bεε donda kulunba kɔndɔ, iko Alla ka Nuhan jamari ja men ma. ¹⁰ A tele wɔrɔnwulana, sancɪ nara duukolo kan.

¹¹ Nuhan sɔrɔn san kemε wɔrɔna, wo karo filana tele tan ni wɔrɔnwulana, ji bondon men ye duu kɔrɔ, wo tera ka ji bɔn duu kan. Sankolo ji bondon fanan da lakara. ¹² Wo rɔ, sancɪ ba nara duu kan. A ka tele binaanin ni su binaanin ke, a ma tεε. ¹³ Sancɪ nara lon men, wo lon kelen Nuhan ni a denceilu donda kulunba kɔndɔ. A denceilu le tεε Semu ni Kamu ni Jafeti ri. Nuhan muso donda alu fe, a ni a denceilu muso sawa. ¹⁴ Nimafen su bεε donda kulunba kɔndɔ alu fe. Waa rɔ soboilu wo, kolofenilu wo, nimafen misen menilu ye taamala duu ma, a ni kɔnɔilu wo, kawa ye fen fen na, woilu su bεε donda. ¹⁵ Nba, fen fen ye a nilakilila, wo bεε fila fila donda kulunba kɔndɔ Nuhan fe. ¹⁶ Nimafen su bεε donda, ceman ni musoman, ikomin Alla ka jamarili ke ja men ma. Alu bεε donda tuma men na, Allabatata ka kulunba da tuun Nuhan ma.

¹⁷ Nba, sancɪ ka tele binaanin ke, a ye nala duukolo kan. Ji siyayara ka ke ji dunba ri, ka kulunba kɔrɔta ka bɔ duu ma. ¹⁸ Ji yelera ka siyaya kosebe. Kulunba funda ji kan ka wa. ¹⁹ Ji tora yelɛla kojuuya foo ka koyinke bεε latunun fan bεε san kɔrɔ. ²⁰ Ji yelera koyinke woilu kun na ka se fo nɔnkɔn ja tan ni loolu, ka koyinke latunun fewu! ²¹ Nimafen bεε faara duukolo kan. Kɔnɔilu wo, kolofenilu wo, waa rɔ soboilu wo, nimafen misenilu wo, menilu ye taamala duu ma, mɔɔilu wo, alu bεε faara. ²² Fen fen ye duukolo kan, ni a ye a nilakilila, wo bεε faara. ²³ Allabatata ka

duukolo nimafen bæε halaki wo ɲa le ma. Mɔɔilu wo, soboilu wo, kɔnɔilu wo, ni nimafen misen menilu ye taamala duu ma, alu bæε halakira ka bɔ duukolo kan. A tora Nuhan dɔrɔn de ma, a ni menilu tere a kun kulunba kɔndɔ. ²⁴ Ji ka tele kemε ni biloolu ke duukolo kan, a ma majii.

8

Alla ka sancɩ ba labɔ

¹ Kɔni Alla hankili tora Nuhan dɔ, a ni waa rɔ soboilu ni so kɔndɔ kolofenilu, menilu tere a kun kulunba kɔndɔ. Wo rɔ, Alla ka fɔɲɔ lawuli ka a tere duu kan ka ji majii. ² Duukolo ji bondon da tuunda, a ni sankolo ji bondon. Sancɩ tɛera. ³ Ji tora majiila dooni dooni duukolo kan. Tele kemε ni tele biloolu taminda tuma men na, ji madooyara. ⁴ A karo wɔrɔnwulana tele tan ni wɔrɔnwulana, kulunba nara i sii Arara jamana koyinke do kan. ⁵ Ji tora madooyala foo ka se karo tanna ma. Wo karo tele fɔlɔ, koyinkeilu kunilu bɔra.

⁶ Tele binaanin taminda tuma men na, Nuhan ka fɔɲɔ don da laka, a tun ka men bɔ kulunba la. ⁷ A ka ɲaɲasɩla do bila. Wo bɔra ka taa ni seyi ke haan ji jara duukolo kan tuma men na. ⁸ Wo kɔ, a ka kanba do bila ka a kɔrɔsi ni ji ra dooya duukolo kan. ⁹ Kanba wo bɔ men keni, a ma sii yɔrɔ sɔrɔn. A ka a kɔseyi ka na Nuhan ma kulunba kɔndɔ, baa ji tere ye duukolo yɔrɔ bæε kan fɔlɔ. Nuhan ka a bolo labɔ ka kanba mira ka a ladon a fe kulunba kɔndɔ. ¹⁰ Nuhan ka a to tele wɔrɔnwula ye tamin ikɔ tuun, ka ban ka kanba bila ikɔ. ¹¹ Wura fe, kanba ka a kɔseyi Nuhan ma. Olibiye fira kendε ye a da la. Nuhan ka a lɔn wo le rɔ ko ji ra fɔlɔ

madooyala duukolo kan kosebe. ¹² A ka a to tele wɔrɔnwula ye tamin ikɔ, ka ban ka kanba bila. Kanba wa mɛn keni, a ma a kɔseyi Nuhan ma wo kɔ. ¹³ Nuhan sɔrɔn san kɛmɛ wɔɔrɔ ni kelen, wo karo fɔlɔ tele fɔlɔ, ji tun tɛ duukolo kan butun. Nuhan ka kulunba kunnafen waranka ka a yen ko duu ra fɔlɔ jala. ¹⁴ A karo filana tele muwan ni wɔrɔnwulana sera ka a tɛrɛn duu ra ja fewu!

Nuhan bɔra kulunba kɔndɔ

¹⁵ Nba, Alla kumara Nuhan fɛ ko: ¹⁶ «I ye bɔ kulunba kɔndɔ sisen, i ni i muso ni i denceilu ni alu musoilu. ¹⁷ I ye nimafen bɛɛ labɔ. Kɔnɔilu wo, waa rɔ soboilu wo, so kɔndɔ kolofenilu wo, ni nimafen misɛn mɛnilu ye taamala duu ma, i ye alu bɛɛ labɔ, sa alu ri jiri ka siyaya duukolo fan bɛɛ rɔ.»

¹⁸ Wo rɔ, Nuhan bɔra kulunba kɔndɔ, a ni a denceilu ni a muso ni a denceilu musoilu. ¹⁹ Nimafen bɛɛ bɔra. Waa rɔ soboilu wo, so kɔndɔ kolofenilu wo, kɔnɔilu wo, ni nimafen misɛn mɛnilu ye taamala duu ma, bɛɛ ni a la siya bɔra kulunba kɔndɔ.

²⁰ Nuhan ka Alla saraka bɔ diya do lɔ ka Allabatala bato kanma. A ka sobo sɛniman ni kɔnɔ sɛniman su bɛɛ do ta ka Allabatala sɔ alu rɔ. A ka alu janin Alla saraka bɔ diya wo kan, ka alu kɛ buuri ri. ²¹ Saraka wo suma diyara Allabatala ye. Allabatala ka a lateɛ ko: «N tɛ duu danka adamaden kosɔn butun. N ka a lɔn ko ka bɔ alu denmisɛnya waati ma foo ka na se alu la mɔɔya laban ma, alu miriya benni kojuu le ma. Hali wo, n tɛ sɔn ka nimafen bɛɛ halaki butun, iko n ka a kɛ ja mɛn ma fɔlɔ. ²² Ka bɔ bi ma ka wa haan dunuɔa laban, si foyi tuma ni suman ka tuma, nɛnɛ tuma

ni tara tuma, sanma ni telema, su ni tele, wo si te ban.»

9

Alla ni Nuhan na teriya

¹ Alla kumara ka baraka don Nuhan ni a denceilu rɔ. A ka a fɔ alu ye ko: «Ai ye jiri ka siyaya duukolo fan bεε rɔ ka a fa. ² Nimafen bεε ri silan ai ye kosebe. Waa rɔ soboilu wo, so kɔndɔ kolofenilu wo, kɔnɔilu wo, jεeilu wo, ni nimafen misen menilu ye taamala duu ma, wo bεε ri silan ai ye. Alu bεε ri ke ai la fanka kɔrɔ. ³ Nimafen bεε ri ke balo ri ai ye. N ka suman di ai ma ja men ma, n ye nimafenilu fanan dila ai ma ja kelen wo le ma. ⁴ Kɔni ai kana sobo ni a jeli damun muumε! Baa a nimaya ye a jeli le rɔ. ⁵ Ni sobo do ka mɔɔ jeli labɔ ka a faa, sobo wo ka kan ka faa. Ni mɔɔ do ka a mɔɔjɔɔn faa, wo fanan di faa. ⁶ Nde Alla ka mɔɔ dan ka a ke n jere munu ja le ri. Wo rɔ, mɔɔ mɔɔ wa a mɔɔjɔɔn jeli labɔ ka a faa, mɔɔ ri wo fanan jeli labɔ ka a faa. ⁷ Nba, ai kɔnin, ai ye jiri ka siyaya. Ai ye sereya ka siyaya duukolo fan bεε rɔ ka a fa.»

⁸ Alla ka a fɔ Nuhan ni a denceilu ye ko: ⁹ «Sisen teriya ri tɔ nde ni aile tema, a ni ai bɔnsɔn men ye nala ai kɔ ¹⁰ a ni duukolo nimafen, men bεε tere ai kun, fen fen bɔra ai fe kulunba kɔndɔ, kɔnɔilu wo, so kɔndɔ kolofenilu wo, waa rɔ soboilu wo. ¹¹ Teriya jin ye tala n ni duukolo nimafen bεε tema. Ji dunba te nimafen bεε halaki butun. Ji dunba te ke butun ka duukolo bεε tjan.»

¹² Alla ka a fɔ ikɔ ko: «N ye teriya men tala ai ye a ni ai bɔnsɔn bεε ni nimafen bεε fo habadan, wo tɔmasere le jin di. ¹³ N di nincinankan labɔ san

fε bandafin kərə. Nincinankan wo le n na teriya tɔɔmasere le ri, n ye teriya mɛn tala dunuɲa bεε yε. ¹⁴ Tuma tuma, ni n ka bandafin nadɛn duukolo kun na, ni nincinankan fanan bɔra, ¹⁵ wo rɔ, n di n hankili bila n na teriya rɔ, n ka mɛn ta ai ni nimafen su bεε yε. N tɛ ji siyaya ka a kɛ ji dunba ri butun ka nimafen bεε halaki. ¹⁶ Nincinankan wa bɔ bandafin kərə, n di wo yen ka n hankili bila n na teriya banbali rɔ, n ka mɛn ta duukolo nimafen su bεε yε.»

¹⁷ Alla ka a fɔ Nuhan yε ko: «N da teriya mɛn ta duukolo nimafen bεε yε, wo tɔɔmasere le wo ri.»

Nuhan dence sawa la ko

¹⁸⁻¹⁹ Nba, Nuhan dence mɛnilu bɔra a fε kulunba kɔndɔ, woilu le tɛrɛ Sɛmu ni Kamu ni Jafɛti ri. Nuhan dence sawa le woilu ri. Woilu le bɔnsɔn jɛnsɛnda ka se duukolo fan bεε rɔ. Wo rɔ, Kanaan fa le tɛrɛ Kamu ri. ²⁰ Nba, Nuhan ka sɛnɛ damira. Ale le fɔlɔ ka rɛsɛn fε sɛnɛ. ²¹ Lon do rɔ, Nuhan ka rɛsɛnji do min ka a ɲa laminin. A fari makolon lani tɛrɛ a la faaninbon kɔndɔ. ²² Kanaan fa Kamu ka a fa Nuhan fari makolon yen, ka wa wo fɔ a badenma fila yε lu ma. ²³ Sɛmu ni Jafɛti ka durukiba ta ka a la alu kamannakun kan ka don alu kɔnkɔma alu fa la faaninbon na ka alu fa sutura. Alu ma sɔn alu ɲa yen na alu fa kan, kosa alu kana a fari makolon yen fewu.

²⁴ Nba, rɛsɛnji ka Nuhan bila tumana mɛn na, a dence doomani Kamu ka ko mɛn kɛ a la, wo fɔra a yε. ²⁵ Wo rɔ, Nuhan kan ko:

«Alla ma tɔrɔya lara Kamu dence Kanaan kan.
Ka a kɛ a kərəcɛilu la jɔntajɔn di,
Alla ma wo kɛra.»

²⁶ Nuhan kan ko:

«N di Allabatala tando,
 Semu Maari Alla kɔnin.
 Alla ma Kanaan ke Semu la jɔn di,
 Alla ma wo kera.
²⁷ Alla ma Jafeti bonyara,
 Ka a bɔnsɔn sii Semu bɔnsɔn fe,
 Alla ma wo kera.
 Alla ma Kanaan ke alu la jɔn di,
 Alla ma wo kera.»

²⁸ Nba, ji dunba tamin kɔ, Nuhan ka san kemε sawa ni san biloolu le ke. ²⁹ A si bεε ladenni kera san kemε kɔnɔndɔ ni san biloolu le ri. Wo bεε taminni, a sara.

10

Nuhan denceilu la bɔnsɔn

¹ Ji dunba tamin kɔ, Nuhan denceilu Semu ni Kamu ni Jafeti ka denceilu sɔrɔn. Alu bɔnsɔn le jin di.

² Jafeti denceilu le ten: Komeri, Makɔki, Madayi, Jaban, Tubali, Meseki a ni Tirasi. ³ Komeri denceilu le Asikenasi, ni Rifati ni Tokarima ri. ⁴ Jaban denceilu le ten: Elisiya, Tarisisi, Kitimu a ni Dodanimu. ⁵ Jaban bɔnsɔn jɛnsɛnda ka wa i sii kɔɔji da la, a bεε ni a la duu, a bεε ni a la kumakan, a bεε ni a mɔɔilu, a bεε ni a la jamana.

⁶ Kamu denceilu le ten: Kusi, Misiran, Puti a ni Kanaan. ⁷ Kusi denceilu le ten: Saba, Habila, Sabita, Rayema a ni Sabiteka. Rayema denceilu le Seba ni Dedan di. ⁸ Kusi dence do le Namurudu ri. Wo le fɔɔ kera fankatii ri duukolo kan. ⁹ A kera donso fadimanba ri Allabatala jana. Wo rɔ a ye fɔla doilu ma ko: «A keni donso fadimanba le ri, Allabatala jakɔrɔ iko Namurudu tere ja men ma.»

¹⁰ Namurudu kera faama ri. A fɔlɔma le ka a sii Babeli ni Ereki ni Akadi soilu kun na. So sawa wo bɛɛ tɛɛ Sineyari jamana le rɔ. ¹¹ A bɔra jamana wo rɔ ka wa Asiri jamana rɔ. A ka Ninibe ni Rehobotiri ni Kalasi ¹² ni Reseni soilu sii ka alu lɔ. Reseni ye Ninibe ni Kalasi so fila le tɛ. So ba le wo ri.

¹³ Misiran kera mɛnilu benba ri, woilu le ten: Ludi bɔnsɔn, Anamu bɔnsɔn, Lehabi bɔnsɔn, Nafitu bɔnsɔn, ¹⁴ Paturusi bɔnsɔn, Kafitori bɔnsɔn a ni Kasiluhi bɔnsɔn. Filisitilu bɔra Kasiluhi bɔnsɔn le rɔ.

¹⁵ Kanaan dence fɔlɔ le tɛɛ Sidɔn di, ka Hɛti tuun wo la. ¹⁶⁻¹⁸ Mɔɔ mɛnilu fanan bɔra Kanaan dɔ, woilu le ten: Jebusikailu, Amɔrikailu, Kirikasikailu, Hifikailu, Arikiilu, Sinikailu, Arifadikailu, Semarikailu a ni Hamarikailu.

Kanaan bɔnsɔn jɛnsɛnda. ¹⁹ Alu la jamana ye damirala Sidɔn de ka wa Kerari fan fɛ, ka wa se foo Kasa. A ye wala Sɔdɔmu ni Kɔmɔri ni Adima ni Seboyimu fan fɛ, ka wa se foo Lesa. ²⁰ Kamu bɔnsɔn de woilu ri, a bɛɛ ni a la mɔɔilu, a bɛɛ ni a kumakan, a bɛɛ ni a la duu, a bɛɛ ni a la jamana.

²¹ Jafeti kɔrɔcɛ Sɛmu fanan ka denceilu sɔrɔn.

Sɛmu wo le kera Heberɪ bɔnsɔn bɛɛ benba ri.

²² Sɛmu denceilu le ten: Elamu, Asuri, Aripasadi, Ludi a ni Aramu. ²³ Aramu denceilu le ten: Usi, Huli, Ketari a ni Masi. ²⁴ Aripasadi wo ka Selasi sɔrɔn. Selasi ka Heberɪ sɔrɔn. ²⁵ Heberɪ ka dence fila sɔrɔn. Kelen tɔɔ ko Peleji ka a masɔrɔn duukolo ratalara a tele le rɔ. A doocɛ tɔɔ ko Jokitan. ²⁶⁻²⁹ Jokitan denceilu le ten: Alimodadi, Selɛfu, Hasamawɛti, Jeraki, Hadoramu, Usali, Dikila, Obali, Abimayɛli, Seba, Ofiri, Habila a ni Jobabu. Nba, woilu bɛɛ tɛɛ Jokitan denceilu le ri.

³⁰ Duu mɛn ye Mesa ni Sefari tɛ, alu ta le tɛɛ wo bɛɛ

ri. Yɔrɔ wo ye koyinkɛilu kɔrɔ telebɔ fan fɛ. ³¹ Nba woilu bɛɛ kɛra Sɛmu deni le ri, a bɛɛ ni a la mɔɔilu, a bɛɛ ni a la kumakan, a bɛɛ ni a la duu, a bɛɛ ni a la jamana.

³² Nba, Nuhan dencɛilu bɔnsɔn de woilu ri, a bɛɛ ni a bɔnsɔn, a bɛɛ ni a jamana. Mɔɔ woilu le jɛnsɛnda ka kɛ jamana siyaman di duukolo kan ji dunba kɔ.

11

Babeli sankaso jan na ko

¹ Dunuɲa mɔɔilu bɛɛ tɛrɛ ye kan kelen de mɛnna. Alu bɛɛ tɛrɛ ye i jɔɔn famunna. ² Alu bɔra telebɔ fan dɔ, ka wa gbɛkannan ba do tɛrɛn Sineyari jamana rɔ. Alu ka i sii dinkira wo rɔ. ³ Lon do rɔ, alu ka a fɔ i jɔɔn yɛ ko: «An ye birikilu gbasi ka alu janin kosɛbɛ.» Alu ma kabakurun ta fo biriki. Alu ma boro fanan ta, fo tulubɔ fasani. ⁴ Alu kan ko: «An ye so lɔ an jɛrɛ ye, ka sankaso jan lɔ a kɔndɔ. Wo lɔ ye se haan sankolo ma, sa an di tɔɔ sɔrɔn. Ni an ma wo kɛ, an di jɛnsɛn duukolo fan bɛɛ fɛ.»

⁵ Allabatata jiira ka so ni sankaso jan dagbɛ, adamadenilu ka mɛn lɔ. ⁶ A kan ko: «A ragbɛ. Alu bɛɛ ye siya kelen de ri, alu bɛɛ ye kan kelen de mɛnna. Alu ye baara mɛn kan jɛn, alu la baara fɔlɔ le wo ri. A tɛ mɛn bakɛ, alu wa alu miri fen fen ma, alu ri se wo kɛla. ⁷ An ye jii ka alu kan basan, sa alu kana se i jɔɔn kan mɛnna butun.»

⁸ Wo rɔ, Allabatata ka alu farafara ka alu bɔ dinkira wo rɔ, ka alu jɛnsɛn duukolo fan bɛɛ rɔ. Alu la so lɔ ko ra dan wo rɔ. ⁹ Wo le kosɔn, dinkira wo tɔɔ lara ko Babeli, baa Allabatata ka dunuɲa

məõilu bæε kumakan basan ye le, ka ban ka alu jensen duukolo fan bæε rə.

Semu bənsən

¹⁰ Nba, Semu bənsən de jin di.

Semu sərən ka san keme bə tuma men na, a ka Aripasadi sərən. Wo kera san fila ji dunba kə.

¹¹ Aripasadi sərən kərə, Semu ka san keme loolu le ke, ka dence ni denmusoilu sərən.

¹² Aripasadi sərən ka san bisawa ni san loolu bə tuma men na, a ka Selasi sərən. ¹³ Selasi sərən kərə, Aripasadi ka san keme naanin ni san sawa le ke, ka dence ni denmusoilu sərən.

¹⁴ Selasi sərən ka san bisawa bə tuma men na, a ka Heberı sərən. ¹⁵ Heberı sərən kərə, Selasi ka san keme naanin ni san sawa le ke, ka dence ni denmusoilu sərən.

¹⁶ Heberı sərən ka san bisawa ni san naanin bə tuma men na, a ka Peleji sərən. ¹⁷ Peleji sərən kərə, Heberı ka san keme naanin ni san bisawa le ke, ka dence ni denmusoilu sərən.

¹⁸ Peleji sərən ka san bisawa bə tuma men na, a ka Eruhu sərən. ¹⁹ Eruhu sərən kərə, Peleji ka san keme fila ni san kəndə le ke, ka dence ni denmusoilu sərən.

²⁰ Eruhu sərən ka san bisawa ni san fila bə tuma men na, a ka Seruki sərən. ²¹ Seruki sərən kərə, Eruhu ka san keme fila ni san wərənwula le ke, ka dence ni denmusoilu sərən.

²² Seruki sərən ka san bisawa bə tuma men na, a ka Nakəri sərən. ²³ Nakəri sərən kərə, Seruki ka san keme fila le ke, ka dence ni denmusoilu sərən.

²⁴ Nakəri sərən ka san muwan ni san kəndə bə tuma men na, a ka Teraki sərən. ²⁵ Teraki sərən kərə, Nakəri ka san keme ni san tan ni kəndə le ke, ka dence ni denmusoilu sərən.

²⁶ Teraki sərən ka san biwərənwula bə tuma mən na, a ka Iburama ni Nakəri ni Haran sərən.

²⁷ Teraki bənsən de jin di. A ka Iburama ni Nakəri ni Haran sərən. Haran ka Luti sərən.

²⁸ Haran sara ka a fa kəndε to. A la saya kera a sərən jamana le rə, Kalide jamana kənin. A sara Uri so le kəndə. ²⁹ Iburama ni Nakəri ka furu kε. Iburama muso təə le tεε ko Sarayi. Nakəri ka Haran denmuso do furu, mən təə ko Milika. Haran denmuso do fanan təə ko Sisika. ³⁰ Sarayi tεε densərənbali le ri. Den tun tε a bolo.

³¹ Nba, Teraki ka a dence Iburama ni a marence Luti ta ka wa Kanaan bənsən na jamana rə. Luti ye Haran den de ri. Teraki ka a biran-musoni Sarayi fanan ta, mən ye Iburama muso ri. Alu bεε bəra Uri so la ka Kanaan bənsən na jamana sila mira. Uri wo ye Kalide jamana le rə. Kəni alu se mən kəni Haran, alu ka i sii ye. ³² Teraki si bεε ladenni kera san kεmε fila ni san loolu le ri. A sara Haran ye.

12

Alla kumara Iburama ye

¹ Nba, Allabatala kumara Iburama ye ko: «Iburama, i ye bə i la jamana rə, ka bə i badenmailu tεma, ka bə i fa la lu ma. I ye wa jamana do rə, n kεtə mən yirakala i la. ² N di i bənsən kε jamana ba ri ye. N di baraka don i rə, ka i təə bonya. Məəilu ri baraka sərən i la sababu rə. ³ Məə mən ba duwa i ye ka i miri kojuma, n di jumaya kε wo tii ye. Məə mən ba i danka, n di tərəya la wo kan. I ri kε sababu ri, siyailu bεε ri baraka sərən n bolo.»

⁴ Iburama wulira ka wa ikomin Allabatata ka a fɔ a yɛ na mɛn ma. Luti taara a fɛ. Iburama bɔra Haran ka wa, ka a tɛrɛn a sɔrɔn da san biwɔrɔnwula ni san loolu bɔ. ⁵ Iburama ka a muso Sarayi ta a ni a kɔrɔcɛ dencɛ Luti a ni a jɔnilu a ni a bolofen bɛɛ. A tun ka fen fen sɔrɔn Haran, a ka wo bɛɛ ta. Alu bɔra wo na le ma ka wa Kanaan jamana rɔ.

Iburama ni a la mɔɔilu seni ye, ⁶ alu ka jamana ratɛɛ ka wa Sikɛmu, More la jiriju ba lɔni dinkira mɛn dɔ. Wo tuma, Kanaan bɔnsɔn tɛrɛ jamana wo rɔ ye fɔbɔfɔ.

⁷ Awa Allabatata ka a jɛrɛ yiraka Iburama la, ka a fɔ a yɛ ko: «N di duu jin bɛɛ di i bɔnsɔn ma.» Wo le rɔ, Iburama ka saraka bɔ diya lɔ Allabatata bato kanma, Allabatata mɛn ka a jɛrɛ yiraka a la.

⁸ Iburama bɔra ye ka wa koyinkɛilu fan fɛ, mɛnilu ye Beteli so telebɔ fan fɛ. A ka a la faan-inbon lɔ ye, ka Beteli to a telebe fan fɛ, ka Ayi to a telebɔ fan. A ka saraka bɔ diya lɔ Allabatata bato kanma ye ka a tara. ⁹ Iburama bɔra ye ka jamana wo rataama ka wa Nɛkɛbi mara.

¹⁰ Nba, wo tuma kɔnkɔ ba ra don jamana kɔndɔ. Wo juuyara kosebɛ. Wo rɔ, Iburama wara Misiran jamana rɔ ka mɛn ye. ¹¹ Alu dontɔla Misiran, Iburama ka a fɔ a muso Sarayi yɛ ko: «N ka a lɔn ko i kɛni ba le. ¹² Ni Misirankailu ka i yen, alu ri a lɔn ko n muso le i ri. Wo rɔ, alu ri n faa ka i kɛndɛ to. ¹³ I jaandi, ni an sera ye, i ye a fɔ ko n doomuso le i ri, sa alu ri n damira kɔɔuma ka n to i la ko kosɔn.»

¹⁴ Iburama ni a muso sera Misiran tuma mɛn na, Misirankailu ka a yen ko Sarayi kɛni kosebɛ.

¹⁵ Misiran mansa Ferawuna* la mɔɔbailu ka Sarayi yen tuma mɛn na, alu wara a mankutun fɔ Ferawuna yɛ. A ka wo mɛn ka mɔɔilu lɔ Sarayi tala ka na a ri a wara. ¹⁶ A ka Iburama mira kojuma Sarayi la ko kosɔn, ka kolofen su bɛɛ di Iburama ma: saailu wo, bailu wo, nisilu wo, jɔɔmɛilu wo, falilu wo, a ni jɔnilu.

¹⁷ Kɔni Allabatala ka yankaro juuilu bila Ferawuna ni a la bonkɔndɔmɔɔilu la Iburama muso Sarayi la ko kosɔn. ¹⁸ Wo rɔ, Ferawuna ka Iburama kili ka a fɔ a yɛ ko: «I ra nfen kɛ n na ten? Nfenna i ma a fɔ n yɛ ko i muso le? ¹⁹ Nfenna i ka a fɔ ko i doomuso le? Wo le ka a kɛ, nde ka a ta ko n ye a kɛla n muso ri. Hen, i muso le jɔn de. A mira, i ye wa a ri!»

²⁰ Ferawuna ka a fɔ a la mɔɔilu yɛ ko alu ye Iburama ni a muso labɔ Misiran, a ni alu bolofenilu bɛɛ.

13

Luti ni Iburama farara

¹ Iburama ni a muso bɔra Misiran ka wa Nɛkɛbi. A wara a bolofenilu bɛɛ ri. Luti wara a fɛ.

² Iburama tun da kɛ fentii ba ri. Kolofen ni wodigbɛ ni sanin tɛrɛ a bolo a ja ma. ³ A bɔra Nɛkɛbi ka wa Beteli. A tun ka a la faaninbon lɔ dinkira mɛn dɔ kɔrɔman, a sera ye. Dinkira wo tɛrɛ Beteli ni Ayi soilu tɛ le, ⁴ Iburama tun ka Alla saraka bɔ diya lɔ dinkira mɛn dɔ. A se mɛn keni ye, a ka Allabatala matara.

⁵ Kolofenilu ni mɔɔilu tun ka siya Luti fanan bolo, mɛn tɛrɛ ye taamala Iburama fɛ. ⁶ Wo le

* **12:15** Misirankailu alu a fɔla alu la mansa ma le ko Ferawuna.

kosɔn, dinkira wo dooyara alu fila bolo, baa alu bolofenilu ka siya kosɛbɛ. Alu fila tun ti se tola dinkira kelen dɔ. ⁷ Lon do rɔ, kɛɛ wulira Iburama la kolofen kɔnɔmadenilu ni Luti la kolofen kɔnɔmadenilu tɛ. Wo tuma, Kanaan bɔnsɔn ni Feresikailu fanan siini jamana wo rɔ ye.

⁸ Wo rɔ, Iburama ka a fɔ Luti yɛ ko: «An kana sɔn kɛɛ ye wuli ile ni nde tɛ ma, wala ile la kolofen kɔnɔmadenilu ni nde la kolofen kɔnɔmadenilu tɛ ma. An ye badenma le ri. ⁹ I ye jamana mafɛnɛ. Nin bɛɛ tɛ dinkira le ri wa? An ye fara. Ni bolomaran yan fan fɛ la le duman i yɛ, i ye wo ta. Nde ri to bolokinin yan fan fɛ. Ni bolokinin yan fan fɛ la le duman i yɛ, i ye wo ta. Nde ri to bolomaran yan fan fɛ.»

¹⁰ Luti ka a ja lɔ ka Juriden ba lɛɛ bɛɛ ragbɛ. A ka a yen ko ji kɔ nɔɔman dinkira wo rɔ, ikomin a nɔɔman Allabatata la nakɔ juma rɔ ja mɛn ma, wala ikomin Misiran ye ja mɛn ma ji ko rɔ. A tɛrɛ wo ja haan Sowari so. Dinkira wo ka ni tɛrɛ fɔlɔ. Tuma wo, Allabatata tun ma Sɔdɔmu ni Kɔmɔri soilu halaki fɔlɔ. ¹¹ Nba, Luti ka wo yen ka Juriden ba lɛɛ bɛɛ janatɔnbɔn ka a kɛ a ta ri. Wo rɔ, a bɔra Iburama fɛ ka wa telebɔ fan fɛ. Badenma fila wo farara wo ja le ma. ¹² Iburama ka i sii Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ. Luti wara i sii ba lɛɛ soilu fan fɛ, ka a la faaninbonilu lɔ Sɔdɔmu so donda la. ¹³ Sɔdɔmukailu tun ka juu kosɛbɛ, ka kojuu siyaman kɛ, ka Allabatata hake ta.

¹⁴ Luti ni Iburama farani kɔ rɔ, Allabatata ka a fɔ Iburama yɛ ko: «Iburama, i ja lɔ. Ka bɔ i lɔ dinkira ye i ja lawa tele kankan bolo maran fan fɛ, a ni tele kankan bolo kinin fan fɛ, telebɔ fan fɛ a ni telebe fan fɛ. ¹⁵ I ja ye jamana mɛn bɛɛ la jin, n di wo bɛɛ

di i ni i bɔnsɔn ma, ka a kɛ ai ta ri kadawu! ¹⁶ N di i bɔnsɔn siyaya ka alu kɛ ikomin dununɲa kijɛ. Ni mɔɔ ri se dununɲa kijɛ jatela, i bɔnsɔn fanan di se jatela. ¹⁷ I wuli ka jamana rataama, ka a janyan ni a bonya ragbɛ, baa n ye a bɛɛ dila ile le ma.»

¹⁸ Iburama ka a la faaninbonilu bɔ, ka wa i sii Mamere la jirijuilu kɔrɔ. Dinkira wo ye Heburɔn so da la. A ka saraka bɔ diya wɔse rabɛn Allabatala yɛ.

14

Luti mirara

¹ Wo tuma, Amurafeli ye Sineyari jamana mansaya la. Ariyɔki ye Elasari jamana mansaya la. Kedorilamɛri ye Elamu jamana mansaya la. Tidali ye Koyimu jamana mansaya la. ² Mansa naanin woilu ka alu laden ka wa mansa Bera kɛɛ, a ni mansa Birisa ni mansa Sineyabu ni mansa Sɛmɛberi ni mansa mɛn siini Bela so kun na. Bela tɔɔ fanan ko Sowari. Bera siini tɛɛ Sɔdɔmu so kun na. Birisa siini tɛɛ Kɔmɔri so kun na. Sineyabu siini tɛɛ Adima so kun na. Sɛmɛberi siini tɛɛ Seboyimu so kun na. ³ Mansa loolu woilu wara i laden Sidimu kɛnɛgbɛ rɔ, Dalaba Kɔɔjilama ye dinkira mɛn dɔ bi. ⁴ Alu tun da san tan ni fila kɛ, alu ye mansa Kedorilamɛri la fanka kɔrɔ. A san tan ni sawana, alu muruntira a ma. ⁵ A san tan ni naaninna, Kedorilamɛri ni a fɛ mansailu wulira ka na, ka mansa mɛnilu kɛɛ; Refayikailu mɛnilu siini Asiterɔti Karinayimu so la, Sisikailu mɛnilu siini Hamu so la, Emukailu mɛnilu siini Sawe Kiriyatimu so la, ka ye mɔɔilu kɛɛ ka alu se woilu la. ⁶ Alu wara Horilu kɛɛ woilu bara, koyinkɛma dinkira do rɔ, Seyiri la jamana rɔ, ka se woilu la.

Alu ka alu gben haan Heliparan, so men ye wula kɔndɔ. ⁷ Wo kɔ, Kedorilameri ni a dafajɔɔilu ka ie kɔseyi ka na Enimisipa, men tɔɔ ko Kadɛsi. Mɔɔ menilu tɛɛ ye Amalɛki bɔnsɔn na jamana rɔ, alu ka woilu kɛɛ ye, ka se woilu la ka ai la jamana bɛɛ ta. Alu sera Amɔrikailu fanan na, menilu siini tɛɛ Asarɔn Tamari so la.

⁸ Wo rɔ, Sɔdɔmu mansa bɔra, a ni Kɔmɔri mansa ni Adima mansa ni Seboyimu mansa ni Bela mansa. Bela wo tɔɔ fanan ko Sowari. Mansa woilu bɔra ka wa kɛɛ diya Sidimu kɛnɛgbɛ rɔ. ⁹ Alu wara ka Elamu mansa Kedorilameri kɛɛ, a ni Koyimu mansa Tidali ni Sineyari mansa Amurafɛli ni Elasari mansa Ariyɔki. Mansa loolu woilu ka mansa naanin kɛɛ. ¹⁰ Nba, Sɔdɔmu mansa ni Kɔmɔri mansa ni alu la mɔɔilu ka i bori alu juuulu jɛ. Alu siyaman borimantɔ bera tulubɔ fasani denkailu rɔ, baa wo ka siya tɛɛ Sidimu kɛnɛgbɛ rɔ. Menilu ma be denka rɔ, woilu ka i bori foo tindilu kan. ¹¹ Wo rɔ, Kedorilameri ni a la mɔɔilu wara ka Sɔdɔmu ni Kɔmɔri nanfulu bɛɛ ta, a ni alu la damunun fenilu bɛɛ. Alu ka wo bɛɛ ta ka wa a ri. ¹² Alu ka Iburama badenma Luti fanan mira ka wa a ri, a ni a bolofen bɛɛ, baa ale fanan siini tɛɛ Sɔdɔmu so le kɔndɔ.

Iburama ka Luti kisi

¹³ Mɔɔ do borimantɔ nara ka wo bɛɛ jafɔ Iburama ye, a ye fɔla men ma ko Heburu cɛ. Wo tuma, Iburama siini tɛɛ Mamere la jirijuulu tɔɔfɛ. Mamere wo tɛɛ Amɔrika mɔɔ do le ri. A badenmailu le Esikoli ni Aneri ri. Wo bɛɛ tɛɛ Iburama denkuruilu le ri. ¹⁴ Iburama badenma mira ko fɔra a ye tuma men na, a ka a la mɔɔilu kili, menilu kusan kɛlɛla. Cɛ farinman mɔɔ kɛmɛ sawa ni mɔɔ

tan ni seyin mɛn bɛɛ sɔrɔnni Iburama wara woilu bɔra, ka mansailu kɔsaran foo Daan so la. ¹⁵ Su rɔ, Iburama ka a la mɔɔilu ratala ka be mansailu kan. Iburama ka alu kelɛ ka se alu la, ka alu gben haan Hoba. So wo ye Damasi so tele kankan bolo maran fan fɛla. ¹⁶ Mansailu tɛrɛ ra nanfulu mɛn bɛɛ ta, Iburama ka wo bɛɛ mira alu la ka na a ri. A nara a badenma Luti fanan di, a ni Luti bolofenilu bɛɛ ni muso mɛnilu mirani tɛrɛ wo ni mɔɔ tɔilu bɛɛ.

Melikisedeki ka Iburama kunbɛn

¹⁷ Nba, Iburama ka mansa Kedorilamɛri ni a mansa jɔɔnilu kelɛ ka se alu la, ka ban ka i kɔseyi. A kɔseyitɔ, Sɔɔmu mansa wara a kunbɛn Sawe kɛnɛgbɛ rɔ, mɔɔilu ye a fɔla mɛn ma ko mansa la kɛnɛgbɛ.

¹⁸ Salɛmu so mansa Melikisedeki nara Iburama kunbɛn ka sɔ buru ni rɛsɛnji a rɔ. Alla Kɔrɔtaniba sarakalasila le wo ri. ¹⁹ A duwara Iburama ye ko: «Alla ye jumaya kɛ Iburama ye, Alla Kɔrɔtaniba, mɛn ka san dan ka duu dan. ²⁰ An ye Alla Kɔrɔtaniba tando, mɛn ka i juuili di i ma.» Iburama ka mɛnilu sɔrɔn kelɛ rɔ, a ka wo bɛɛ ja bɔ ka a di Melikisedeki ma.

²¹ Sɔɔmu mansa ka a fɔ Iburama ye ko: «N na mɔɔilu laseyi n ma. Kɔni i ka nanfulu mɛn mira, i ye wo ta.» ²² Iburama ka a jabi: «N da n bolo kɔrɔta ka n kali Allabatata la, Alla Kɔrɔtaniba, mɛn ka san dan ka duu dan. ²³ N da n kali wo la ko n tɛ i bolofen si tala, hali jisikari, wala sanbara julu. N tɛ a foyi ta, sa i kana a fɔ ko ile le ka Iburama kɛ nanfulutii ri. ²⁴ N tɛ foyi tala fo n na mɔɔilu ka mɛn kɛ alu balo ri. Kɔni mɛnilu wara n kɔfɛ, Anɛri wo, Esikoli wo, Mamere wo, fen mɛnilu sɔrɔnda kelɛ rɔ woilu ri alu nin bɔ wo rɔ.»

15

Alla ni Iburama la teriya

¹ Wo waati taminni kɔ rɔ, Iburama ka Allabatata kumakan mɛn kibarɔ misaliya rɔ. A kan ko: «Iburama i kana silan. N di i lantanka fen bɛɛ ma ka i sara kosebɛ.» ² Iburama ka a jabi: «N Tii Allabatata, den tɛ n bolo. I ri nfen de di n ma wo rɔ? Damasika mɛn tɔɔ ko Eliyesɛri, wo le ketɔ n na bon cɛtala ri.» ³ Iburama kan ko: «I ma den si di n ma. Wo rɔ, n na jɔn, mɛn ye n wara yan, wo le ketɔ n cɛtala ri.»

⁴ Iburama ka Allabatata kumakan mɛn jabili rɔ ko: «Wo kuma tɛ. Cɛ wo tɛ kɛla i cɛtala ri, fo i jɛrɛ den, i ketɔ mɛn sɔrɔnna. Wo le ketɔ i cɛtala.»

⁵ Allabatata ka Iburama labɔ kɛnɛma ka a fɔ a yɛ ko: «Iburama, i ja lɔ san dɔ, ka lolo bɛɛ jate, ni i ri se wo dan lɔnna.» Allabatata kan ko: «Loloilu siyaman ja mɛn ma, i bɔnsɔn di siyaya wo ja.»

⁶ Iburahima lara Allabatata la kuma la, wo rɔ Allabatata ka a jate mɔɔ telenni ri.

⁷ Allabatata ka a fɔ a yɛ ko: «Nde le Allabatata ri, mɛn ka lɔ i jɔrɔ ka i labɔ Uri so kɔndɔ Kalide jamana rɔ. N ka i lana yan de, ka jamana jin di i ma ka a kɛ i ta ri.» ⁸ Kɔni Iburama ka a jabi: «N tii Allabatata, n di se a lɔnna di ko jamana jin di kɛ n ta ri?» ⁹ Allabatata kan ko: «Nisi muso kelen mira ka na a di n ma, a ni ba muso kelen ni saaji kelen. Wo bɛɛ ye kɛ san sawa sawa ri. I ye kanba kelen fanan mira, a ni sokɔndɔkanbanin kelen.»

¹⁰ Iburama nara woilu bɛɛ di a ma, ka alu faa ka kolofenilu sensen a tɛma fila ri, kɔni a ma kɔnɔilu sensen. A ka kunkurun woilu bilabila ka alu jaben i jɔɔn na. ¹¹ Duwailu jiira soboilu ma tuma mɛn na, Iburama ka alu gbɛn.

¹² Nba, tele be tumana, sunɔɔ ba donda Iburama ɲa rɔ. Ka a tɛrɛn a ye sunɔɔ rɔ, silan juu ni dibi ba sera a ma. ¹³ Allabatata ka a fɔ a ye ko: «Iburama, i ye a lɔn ko i bɔnsɔn di kɛ lɔndanilu ri jamana gbɛrɛ rɔ. Alu ri kɛ jɔnilu ri, ka tɔrɔ kojuuya haan san kɛmɛ naanin wa dafa. ¹⁴ Kɔni jamana mɛn kɛtɔ alu bilala jɔnya rɔ, n di kititɛɛ jamana wo kan. Kiti wa kɛ, i bɔnsɔn di bɔ jamana wo rɔ nanfulu siyaman di. ¹⁵ Ile kɔnin di i la kɔrɔya diya bɔ, ka sa hɛrɛ rɔ. Alu ri i suu don. ¹⁶ I denilu bɔnsɔn naaninna ri alu kɔseyi yan, baa yan mɔɔilu, ni woilu ye Amɔrikailu le ri, alu la kojuu ma dan natamin fɔlɔ ka se alu gbɛn ma.»

¹⁷ Nba, tele bera ka dibi don tuma mɛn na, sinkɔn sisima ni kala mɛlɛn taminda sobo kunkurɔnɔni tɛma. ¹⁸ Wo lɔn jɛrɛ rɔ, teriya donda Allabatata ni Iburama tɛma. A ka a fɔ a ye ko: «N di duu ɲin di i bɔnsɔn ma, ka bɔ Misiran ba ma, ka wa haan ba belebele ba ma, mɛn ye Efirati ba ri kɔnin. ¹⁹ Dinkira wo ye Kenikailu bolo, a ni Kenisikailu ni Kadimonikailu ²⁰ ni Hɛtikailu ni Feresikailu ni Refayikailu ²¹ ni Amɔrikailu ni Kanaan bɔnsɔn ni Kirikasikakailu ni Jebusikailu.»

16

Isumayila sɔrɔn ko

¹ Iburama muso Sarayi tun ma den sɔrɔn a ye. Wo tuma, Misiranka sunkurun do tɛrɛ Sarayi bolo jɔnya la, mɛn tɔɔ ko Hajara. ² Lon do rɔ, Sarayi ka a fɔ Iburama ye ko: «N cɛ, Allabatata ma sɔn n ye den sɔrɔn. I ye wa i la n na jɔn sunkurun Hajara fɛ. Ni Alla sɔnda, a ri den sɔrɔn n ye.»

Iburama sɔnda Sarayi la kuma ma. ³ Wo rɔ, a muso Sarayi ka a la jɔn Misiranka sunkurun di a ma ka a ke a muso ri, wo ka a teren Iburama ra san tan ke Kanaan jamana rɔ. ⁴ Iburama wara a la Hajara fe. Hajara ka kɔnɔ ta. Hajara ka a yen tuma men na ko a kɔnɔ ma le, a ma a tii Sarayi jii foyi le ri, fo ka a dooya. ⁵ Wo rɔ, Sarayi ka a fo Iburama ye ko: «Ko men ye kela n na, wo bɔni ile le rɔ. N ka n na jɔn di i ma ka a ke i muso ri. Kɔni a ka a yen tuma men na ko a kɔnɔ ma le, a ma n jii foyi le ri. Allabatata, a ye wo kititeɛ nde ni ile tema!»

⁶ Iburama ka Sarayi jabi: «Ale le wo ri. I la jɔn ye i la fanka le kɔrɔ. Men wa i diya, i ye wo ke a la.» Wo rɔ, Sarayi ka Hajara tɔrɔ kojuuya, foo Hajara ka i bori a kɔrɔ ka wa.

⁷ Allabatata la meleka ka Hajara yen kɔ do rɔ wula kɔndɔ. Kɔ wo ye Suri sila dafe. ⁸ Meleka ka a fo a ye ko: «Ile, Hajara, Sarayi la jɔnmuso, i bɔni mi? I watɔ mi?» Hajara ka a jabi: «N borini n tii Sarayi le kɔrɔ.» ⁹ Allabatata la meleka ka a fo a ye ko: «I kɔseyi i tii wara, ka wa i fanmajii a ye ka a kan mira.» ¹⁰ Meleka kan ko: «N di i bɔnsɔn siyaya a na ma, foo mɔɔ te wo jate lɔn muume!» ¹¹ Habadan Mansala la meleka ka a fo a ye iko tuun ko: «I na lɔ. I kɔnɔ ma le, i ri dence sɔrɔn. I ye wo tɔɔ la ko Isumayila, baa Allabatata da i la jusukasi kan namɛn. ¹² Den wo ri ke iko waa rɔ sofali, men bilani a jere ma. A ti se a la yala a badenma tema. A ni a badenmailu te ben.»

¹³ Hajara kan ko: «Allabatata na yen n na», wo rɔ a ka tɔɔ do la ko: «Alla men kɔrɔtanin na yen n na.»

¹⁴ Wo le rɔ, kɔkun men ye Kadesi so ni Beredi so te, mɔɔilu ye wo kilila ko Lasayi Rɔyi.

¹⁵ Wo taminni kɔ, Hajara ka dence sɔrɔn Iburama ye. Iburama ka den tɔɔ la ko Isumayila. ¹⁶ Hajara ka Isumayila sɔrɔn tuma mɛn na, Iburama sɔrɔn tun da san biseyin ni san wɔɔrɔ bɔ.

17

Alla ni Iburama la teriya tɔɔmasere

¹ Iburama sɔrɔn ka san bikɔnɔndɔ ni san kɔnɔndɔ bɔ tuma mɛn na, Allabatala ka a jɛɛ yiraka a la ka a fɔ a ye ko: «Nde le Alla Sebɛɛtii ri. I ye n na sila taama ka kɛ mɔɔ telenni ba ri. ² Wo wa kɛ, n di an na teriya mafa i ye ka i bɔnsɔn siyaya kosebɛ.»

³ Iburama ka wo mɛn ka a jɔkɔrɔ bɛn duu ma. Alla kumara a ye ko: ⁴ «An ye teriya mɛn tala, wo le ye jɛn di. Jamana siyaman di bɔ i rɔ. ⁵ A tɛ fɔ i ma butun ko Iburama. I kilitɔ le sisen ko Iburahima, baa n di i kɛ jamana siyaman benba ri. ⁶ N di i jiri kosebɛ. I bɔnsɔn di siyaya ka kɛ jamanailu ri. Mansailu ri bɔ i bɔnsɔn dɔ. ⁷ An na teriya wo ri tɔ an tɛma a ni i bɔnsɔnilu fanan, mɛnilu bɛɛ natɔ i kɔ. Teriya wo tɛ banna habadan. N di kɛ i Maari Alla ri, a ni i bɔnsɔn ta. ⁸ I ye lɔndanya la jamana mɛn dɔ bi, n di jamana wo di ile ni i bɔnsɔn bɛɛ ma. Kanaan jamana wo ri kɛ ile ni i bɔnsɔn ta ri habadan. N di kɛ i bɔnsɔn na Maari Alla ri.»

⁹⁻¹⁰ Alla ka a fɔ Iburahima ye ko: «I ni i bɔnsɔn bɛɛ ye an na teriya sila taama ka n kan mira. Ai ka kan ka diyagboya ko mɛn kɛ, wo le ye jɛn di. Ai cɛ kelen kelenna bɛɛ ye faaninta kɛ. ¹¹ Ai wa faaninta kɛ, wo ri kɛ an na teriya tɔɔmasere ri nde ni aile tɛma. ¹² Ka bɔ bi ma haan ka wa, denceilu bɛɛ ye faaninta kɛ alu sɔrɔn tele seyin ma. Hali jɔnɛnɛn. Jɔn fen fen wa sɔrɔn i wara, i ye a faaninta kɛ wo jɔn le ma. I wa

jɔn fen fen san wodi la siya gberɛilu ma, wo fanan ye faaninta ke ja kelen wo ma. ¹³ Ni a sɔrɔnda i wara, ni i ka a san i la wodigbe la, a beɛ ye faaninta ke. Wo le rɔ, n na teriya tɔɔmasere ri ke ai fari ma, ka a yiraka ko teriya wo ri mɛn kadawu. ¹⁴ Ni ce mɛn ma faaninta ke ka wo nɔ ke a fari ma, wo ye fara a badenmailu la, baa n kan mɛn diyagboya le, a ma wo ke. Wo rɔ, a ra n na teriya sila bila.»

¹⁵ Nba, Alla ka a fɔ Iburahima ye ko: «I kana a fɔ i muso ma butun ko Sarayi. A tɔɔ le sisen ko Saran. ¹⁶ N di baraka don a rɔ. N di a ke, a ri dence sɔrɔn i ye. N di baraka don Saran na kɔ rɔ ka a ke siyailu ma ri. Mansailu ri bɔ a bɔnsɔn dɔ.»

¹⁷ Iburahima ka a pakɔrɔ ben duu ma. Kɔni a ka Alla la kuma mɛn a yelɛra ka a fɔ a jɛɛ kɔndɔ ko: «Ce mɛn sɔrɔn da san kemɛ bɔ, wo ketɔ den sɔrɔnna di? Saran fanan da san bikɔnɔndɔ sɔrɔn. Wo ri se moyila den na wa?» ¹⁸ A ka Alla madiya ko: «I jaandi. I ye baraka don Isumayila la ko rɔ, ka i janto a rɔ.»

¹⁹ Alla ka a jabi: «Wo kuma tɛ, kɔni i muso Saran di dence sɔrɔn i ye. I ri a tɔɔ la ko Isiyaka. Teriya ri don n ni Isiyaka tɛma, a ni a bɔnsɔn mɛnilu natɔ a kɔ. Teriya wo ri mɛn kadawu. ²⁰ Mɛn lɔni Isumayila la ko ma, i ka mɛn dali n fɛ, n di wo ke. N di baraka don a la ko rɔ ka den siyaman di a ma, ka a bɔnsɔn siyaya kosɛɛ. A ri faama tan ni fila sɔrɔn. N di jamana ba do bɔ a rɔ. ²¹ Kɔni n na teriya ri tɔ n ni Saran dence Isiyaka le tɛma, mɛn Saran di sɔrɔn i ye jin tuma sandɔ.» ²² Alla banda kumala Iburahima ye tumana mɛn na, a bɔra Iburahima fɛ.

²³ Wo lon kelen dɔ, Iburahima ka Isumayi la faaninta ke, ka a la jɔn bɛɛ fanan faaninta ke, mɛnilu sɔrɔnni a wara a ni mɛnilu sanni a bolo. Cɛman kelen kelenna mɛn bɛɛ tɛrɛ a wara, Iburahima ka wo bɛɛ faaninta ke ikomin Alla ka a fɔ a yɛ ɲa mɛn ma. ²⁴ Iburahima jɛrɛ ka faaninta ke ka a tɛrɛn a sɔrɔn da san bikɔnɔndɔ ni san kɔnɔndɔ bɔ. ²⁵ A dence Isumayila ka faaninta ke ka a tɛrɛn a sɔrɔn da san tan ni sawa bɔ. ²⁶ Wo lon kelen dɔ, Iburahima ni a dence Isumayila fila bɛɛ ka faaninta ke, ²⁷ a ni cɛman mɛnilu bɛɛ tɛrɛ Iburahima wara. Jɔn mɛnilu sɔrɔnni a wara, a ni mɛnilu sanni a bolo siya gbɛrɛilu ma, woilu bɛɛ ka faaninta ke a fɛ.

18

Isiyaka sɔrɔn ko

¹ Lon do rɔ, Allabatala ka a jɛrɛ yiraka Iburahima la Mamere la jirijuilu kɔrɔ. Wo ka Iburahima siini tɛrɛ a la faaninbon da la tele kunna rɔ. ² Iburahima ka a ɲa lɔ ka cɛ sawa lɔni yen. Alu tun ma jan a la. A ka alu yen tuma mɛn na, a borimantɔ bɔra a la faaninbon da la ka wa alu labɛn, ka a majii bakɛ ka alu fɔ. ³ A ka a fɔ alu yɛ ko: «N tiilu, ai jaandi, ai kana tamin n wara ten. ⁴ Ko ji ye na ka ai sen mako, ka ban ka ai ɲɔɲɔn lulen na. ⁵ N ye wa damunun fen ɲiin a ye damunun ke. Baa, ai ra na ai la baraden wara. Ai ti se bɔla yan wo ɲa a ma damunun ke. A wa banda damununna a ri sila mira ka wa.» Alu ka Iburahima jabi: «Ale le wo ri, wo tɛ baasi ri.»

⁶ Iburahima borimantɔ donda a la faaninbon na ka a fɔ Saran yɛ ko: «I kaliya ka farɛni muu ɲuma sumanifɛn ɲa sawa suman, ka a gbasi ka a kɛ buru

ri.» ⁷ Iburahima ka a bori ka wa nisi warε rɔ, ka nisiden tɔlɔni do mira, mɛn sobo duman. A ka wo don a la jɔn do bolo. Jɔn wo ka a kaliya ka nisiden kannatεε ka a sobo tibi. ⁸ Iburahima ka nɔnɔ sunɔni ni nɔnɔ kɛndε ta, ka nisiden sobo tibini la woilu kan ka wa wo bεε sii lɔndan sawa kɔrɔ. Alu tεrε ye damununna tuma mɛn na, Iburahima ka a lɔ alu dafε jiri kɔrɔ.

⁹ Alu ka Iburahima maɲininka ko: «I muso Saran ye mi?» A kan ko: «A ye faaninbon na.»

¹⁰ Kelen kan ko: «N di na bɔ i fε jɪn tuma sandɔ. Wo ri a tɛrɛn i muso Saran da dence sɔrɔn.»

Saran siini tεrε lɔndance wo kɔfε faaninbon da la, ka a tolo malɔ a la. ¹¹ Wo tuma, Iburahima ni Saran da kɔrɔ koseβε. Den sɔrɔn waati ra tamin Saran kan. ¹² Saran ka kuma wo mɛn tuma mɛn na, a yelera a jεrε ma, ka a fɔ ko: «Nde kɔrɔni ba le. N cε fanan da cεmɔɔya koseβε. N di se den sɔrɔnna wo rɔ, ka sewa wo rɔ wa?»

¹³ Wo rɔ, Allabatata ka a fɔ Iburahima ye ko: «Nfenna Saran ye yelɛla ka sika a den sɔrɔn ko rɔ a kɔrɔya waati? ¹⁴ Allabatata se kaɲala fen su ɲuman de kɛla? ɲin tuma sandɔ, n di na bɔ i fε yan. Wo ri a tɛrɛn i la muso Saran da dence sɔrɔn.»

¹⁵ Saran silanda ka wuya fɔ ko: «Nde ma yelε de!» Kɔni Allabatata kan ko: «I yelera le jɔ!»

Iburahima ka Alla tara Sɔdɔmukailu ye

¹⁶ Nba, lɔndan woilu wuli mɛn keni ka wa, Iburahima wara alu bilasila. Alu sera tindi do kan ka alu ɲa lɔ Sɔdɔmu so fan fε lala. ¹⁷ Allabatata ka a fɔ a jεrε ma ko: «N ketɔ mɛn kɛla, n di wo dokon Iburahima ma wa? ¹⁸ Baa a ri kε jamatii ba ri, fanka ye mɛn na. Iburahima ri kε sababu ri, siya bεε ri baraka sɔrɔn n bolo. ¹⁹ N da a ɲenematɔmɔn,

kosa a ri a denilu ni a bənsən bεε jamari ko alu ye n na sila taama telenbaya rə. Ni alu ka wo kε, n di n na teriya mafa, n ka mən ta Iburahima ye.»

²⁰ Nba, Allabatata ka a fə Iburahima ye ko: «Sədəmukailu ni Kəmərīkailu jalakili kan da siyaya. Alu la ko haramunnin a ra wara kosebe. ²¹ Wo rə, n watə alu ragbela, sa n di a lən ni alu ra kojuu kε ikomin a fəra n jana ja mən ma.»

²² Cε woilu bəra Iburahima tərəfε ka wa Sədəmu fan fε. Kəni Iburahima ləni tora Allabatata jəkərə. ²³ A ka a madon a la ka a fə a ye ko: «Allabatata, i ri jahadi la məə telenilu ni məə telenbalilu bεε jəən kan wa? ²⁴ Ni i ka məə telenni biloolu tərən so kəndə ye, i ri jahadi la so kəndə məəilu bεε kan wa? I ti se so kəndə məəilu tola ye məə telenni biloolu woilu la ko kosən wa? ²⁵ Ka məə telenilu faa məə telenbalilu fε, i tε ko su wo kəla fewu. I tε sənna ka məə teleni ni məə telenbalilu jate kelen di ka jahadi la alu bεε kan. I tε ko su wo kəla fewu! Ile le dunu ja bεε kititεela ri, mən ye kojuu ni kojuma faranfaasila.»

²⁶ Allabatata ka Iburahima jabi: «Ni n ka məə telenni biloolu tərən Sədəmu, n di so kəndə məə bεε to ye məə juma biloolu woilu la ko kosən.»

²⁷ Iburahima ka a fə a ye ikə tuun ko: «Maari, i ye dijε. N tε foyi ri fo banku, kəni n ye n dajala ka kuma i ye. ²⁸ Ni i ka a tərən məə telenni tε məə biloolu bə don? Ni məə loolu dərən ka məə biloolu jan, i ri jahadi la so bεε kan məə loolu woilu la ko kosən wa?» Allabatata ka a jabi: «Ni n ka məə telenni binaanin ni loolu tərən so kəndə, n tε jahidi la so kan.» ²⁹ Iburahima kumara a ye ikə ko: «Ni məə telenni ma tamin məə binaanin kan

don?» Allabatata kan ko: «Mɔɔ binaanin woilu la ko kosɔn, n tɛ jahadi la so kan.» ³⁰ Iburahima kan ko: «Maari, i jaandi, i kana diminya n ma, kɔni n ye kumala ikɔ. Ni i ka mɔɔ telenni bisawa dɔrɔn tɛrɛn so kɔndɔ don?» Allabatata kan ko: «Ni n ka mɔɔ telenni bisawa tɛrɛn ye, n tɛ jahadi la so kan.» ³¹ Iburahima kan ko: «Maari, ye n dijɛ. N ye n dajala ka kuma i yɛ ikɔ. Ni i ka a tɛrɛn ko mɔɔ telenni tɛ tamin mɔɔ muwan kan don?» Allabatata ka a jabi: «N tɛ jahadi la so kan mɔɔ muwan woilu la ko kosɔn.» ³² Iburahima kan ko: «Maari, i kana diminya n ma. N na kuma dan de jin di. Ni mɔɔ telenni muumɛ kɛra mɔɔ tan di don?» Allabatata kan ko: «N tɛ jahadi la so kan mɔɔ tan woilu la ko kosɔn.»

³³ Allabatata banni kumala Iburahima fɛ, a wara. Iburahima ka i kɔseyi ka wa a wara.

19

Sɔdɔmu ni Kɔmɔri soilu Jahadi ja

¹ Nba, meɛka fila wo sera Sɔdɔmu wura fɛ. Luti tɛrɛ siini so donda la. A ka alu yen tuma mɛn na, a wulira ka wa alu labɛn ka majii bakɛ ka alu tuwa.

² A kan ko: «N tiilu, ai jaandi, ai ye dijɛ ka na jiya n wara. Ai ye ai sen mako ka sii yan. Sɔɔma jona, n di sila di ai ma, sa ai ri wa ai la taama rɔ.» Meɛkailu ka Luti jabi: «ɛɛn. An di sii kenɛma yan.» ³ Kɔni Luti kumara alu yɛ ka a magbɛɛya, foo alu sɔnda ka wa jiya a wara. A la mɔɔilu ka buru fununbali ni damunun ba rabɛn. Luti ka wo bɛɛ sii a la lɔndanilu kɔrɔ. Alu ka damunun kɛ.

⁴ Ka a tɛrɛn alu ma i la fɔɔ, Sɔdɔmukailu bɔra fan bɛɛ rɔ ka na bon naminin. Kamarɛnilu wo, mɔɔbakɔrɔilu wo, alu bɛɛ nara. ⁵ Alu ka alu kan

nabɔ Luti ma ko: «Cε mɛn nani i wara yan su jin dɔ, alu ye mi? I ye alu lana an ma. An ye a fε ka an la alu fε.»

⁶ Luti bɔra bon na, ka bon da tuun lɔndanilu ma.

⁷ A ka fɔ: «N badenmailu. Ai jaandi, ai kana kojuu jin kε. ⁸ N denmuso fila ye yan, wo si ma cε lɔn fɔlɔ. N di woilu lana ai ma ka alu di ai ma. Fen fen wa diya ai yε, ai ye wo kε alu la. Kɔni ai kana foyi kε cε jinilu la, baa alu nani lɔndanya le la n wara.»

⁹ So kɔndɔ mɔɔilu ka a fɔ i jɔɔn yε ko: «Cε jin tε foyi le ri fo lɔndan, kɔni sisen a ye a fε ka kε an na kuntii ri.» Alu ka a fɔ Luti yε ko: «I bɔ sila la an tɛma. Ni i ma i bɔ an yɔrɔ, an di mɛn kε i la, wo ri juuya i la lɔndanilu ta ri.» Alu ka Luti tuntun fanka la ka sudunya bon na sa alu ri da kadi ka don. ¹⁰ Kɔni cε fila woilu ka da laka ka alu boloilu labɔ ka Luti mira. Alu ka a ladon bon na ka da sɔɔ tuma mɛn na, ¹¹ alu ka mɔɔilu bεε ja fuyenya bon da kɔrɔ. Fen fen tεrε don ko rɔ bon na, woilu bεε ja fuyenyara, kanberen wo, mɔɔbakɔrɔ wo, woilu bεε. Wo rɔ, alu ka bon da jinin ka kaɲa.

¹² Cε fila wo ka a fɔ Luti yε ko: «I la mɔɔ doilu ye so kɔndɔ yan wa? I ye a bεε labɔ so kɔndɔ. I biran wo, i denceilu wo, i denmusoilu wo, i la mɔɔ bεε labɔ, ¹³ baa an kεtɔ so jin bεε halakila le. Alu jalakili kan da siyaya Allabatala ɲana. Wo rɔ, ale le ka an lɔ alu halakila.»

¹⁴ Nba, Luti bɔra ka wa kuma a biranilu yε, mɛnilu ka a denmusoilu mamira. A ka a fɔ alu yε ko: «Ai ye wuli. An ye an bori ka bɔ so kɔndɔ. Allabatala kεtɔ so halakila le!» Kɔni, Luti biranilu ka a kuma jate yεlɛmako le ri.

¹⁵ Sɔɔma da la, mɛlɛka woilu ka a fɔ Luti yε ka a magbɛleya a yε ko: «I kaliya! I ye i muso ni i

demuso fila ta ka wa. Ni wo tε, ai ri halaki so jahadi rɔ.» ¹⁶ Kɔni, Luti ka a la sumaya. Wo rɔ, alu ka a mira a bolo ma, a ni a muso ni a denmuso fila ka wa alu ri so kɔkan. Allabatala kinikinira alu ma wo ja le ma. ¹⁷ Alu bɔ mɛn kɛni so kɔndɔ, mɛleka kelen ka a fɔ alu ye ko: «Ai ye ai bori ka wa ka ai jεε kisi. Ai kana ai kɔfɛnɛ. Ai kana ai lɔ kɛnɛgbɛ yɔrɔ si rɔ. Ai ye i bori ka wa koyinkɛ kan, sa ai kana halaki.»

¹⁸ Luti ka fɔ: «εε, n tii. I jaandi. ¹⁹ I ra ban ka n kisi, kɔni n ti se n borila foo koyinkɛ kan. Sani n ye se ye, n di jahadi sɔrɔn. ²⁰ I ja lɔ. I ma so wo yen, mɛn ma jan yan na. So wo ka doo. N di se wo sɔrɔnna. N tii, i jaandi. N ye n bori ka wa so misɛn wo la, sa n di kisi.»

²¹ Mɛleka kan ko: «Ale le wo ri. N da dijɛ wo ma. I kan so mɛn ma wo ri, n tɛ jahadi la wo kan. ²² Kɔni ai ye i kaliya ka wa don ye. Ni ai ma se ye, n ti se foyi kɛla.» So mɛn Luti ka a fɔ a ma ko a dooman, so wo tɔɔ lara ko Sowari.

²³ Luti donda Sowari so kɔndɔ ka a tɛrɛn tele ra yeɛ. ²⁴ Wo tuma, Allabatala ka ta tinbiriki lama lajii Sɔdɔmu ni Kɔmɔri kan ikomin sancɛ kɛsɛ. Allabatala jεε le ka wo lajii ka bɔ sankolo rɔ. ²⁵ Wo rɔ, Allabatala ka so woilu bɛɛ janin, a ni kɛnɛgbɛ bɛɛ. Mɔɔilu bɛɛ halakira, a ni jiri ni bin bɛɛ. ²⁶ Alu watɔla, Luti muso ka kɔfɛnɛ dinkira mɛn dɔ, a yelemanda ka kɛ kɔɔ kaba ri.

²⁷ Wo sɔɔma da la jona, Iburahima wara kuma diya wo rɔ, a ni Allabatala tun kumara i jɔɔn fɛ dinkira mɛn kɔnin. ²⁸ A ka a ja lɔ ka Sɔdɔmu ni Kɔmɔri soilu ragbɛ, a ni kɛnɛgbɛ bɛɛ. A ka sisi

wulitɔla yen. Sisi bɔra ikomin ta wa jiri mira furu kɔndɔ.

²⁹ Nba, Alla ka kɛnɛgbɛ so bɛɛ halaki tuma mɛn na, a ka a miri Iburahima ma ka Luti kisi ta la halakili ma. Ta wo ka so bɛɛ halaki, Luti siini tɛrɛ dinkira mɛn dɔ.

Luti ni a denmuso fila la ko

³⁰ Luti ma sɔn ka to Sowari ka a masɔrɔn a silanni. Wo rɔ, a ka a denmuso fila ta ka wa alu ri koyinkɛ kan. Alu ka alu sii falan na ye. ³¹ Lon do rɔ a denmuso kɔrɔmamɔɔ ka a fɔ a doomuso yɛ ko: «An fa ra kɔrɔya. Cɛ fanan tɛ yan, mɛn di an furu, ikomin a ye kɛla dunuɲa fan bɛɛ rɔ ɲa mɛn ma. ³² An ye dɔlɔ di an fa ma. A wa a min ka a ɲa laminin, an di an la a fɛ, sa an di den sɔrɔn, sa an fa bɔnsɔn kana tunun dunuɲa ma.» ³³ Alu ka dɔlɔ di alu fa ma su wo rɔ. A ka a min foo ka a ɲa laminin. A denmuso kɔrɔmamɔɔ wara a la a fɛ. Luti ma a la tumana lɔn. A ma a wuli tumana fanan lɔn.

³⁴ Wo sɔɔma da la, Luti denmuso kɔrɔmamɔɔ ka a fɔ a doomuso yɛ ko: «Su rɔ, n ka n la n fa fɛ. Su ba ko, an ye dɔlɔ di a ma ikɔ. A wa a min ka a ɲa laminin, ile ri wa i la a fɛ, sa an fa bɔnsɔn kana tunun dunuɲa ma.» ³⁵ Alu ka dɔlɔ di alu fa ma su wo rɔ ikɔ. A ka a min foo ka a ɲa laminin. A denmuso doomamɔɔ wara a la a fɛ. Luti ma a la tumana lɔn. A ma a wuli tumana fanan lɔn.

³⁶ Nba, Luti denmuso fila bɛɛ ka kɔnɔ ta Luti fɛ ɲa wo le ma. ³⁷ A denmuso kɔrɔmamɔɔ ka dence sɔrɔn ka a tɔɔ la ko Mowabu. Mowabu bɔnsɔn mɛn ye ye bi, wo benba le wo ri. ³⁸ A doomuso fanan ka dence sɔrɔn, ka a tɔɔ la kɔ Benami. Amoni bɔnsɔn men ye ye bi, wo benba le wo ri.

20

Ko men taminda Ibrahima ni Abimeleki tema

¹ Nba, Ibrahima bɔra Mamere ka wa Nekebi, ka taa i sii Kadesi a ni Suri so fila tema. Ka a teren a ye Kerari, ² Ibrahima ka a fo ye moilu ye Saran na ko ro ko: «N doomuso le.» Wo le ro, Kerari mansa Abimeleki ka a la moilu lo Saran mirala kosa a ri a ke a la muso ri. ³ Koni su do ro, Alla ka a jere yiraka Abimeleki la sibo ro, ka a fo a ye ko: «Abimeleki i ja lo. A te men i ri faa de, baa i no muso men mirala jin di, a furunin de.»

⁴ Wo ka a teren, Abimeleki tun ma a la Saran fe folo. Wo ro, a ka Alla jabi: «Faama, i ri se n na jamana halakila hali an ma kojuu ke wa? ⁵ A ce le ma a fo n ye ko a doomuso le jin di wa? Muso fanan ma a fo ko ale korace le wa? N konin ka ko jin ke jusu gbeya le la. N ma kojuu ke.»

⁶ Alla ka Abimeleki jabi sibo kelen wo ro ko: «N ka a lon ko i ka ko jin ke jusu gbeya le ro. Wo le ro, nde le ka a ke, i ma i la a fe folo ka ko haramunnin ke. ⁷ Nba, ce wo muso laseyi a ma. N na nabijuma de a ri. A ri madiyali ke i ye sa i kana faa. Ni i ma a muso laseyi a ma, i ye la a la ko i ri faa fewu, i ni i la mo bese!»

⁸ Sooma da la jona, Abimeleki ka a la moilu kili ka ko wo be jafalo alu ye. Alu ka wo men ka silan kojuyaya. ⁹ Abimeleki ka Ibrahima kili ka a fo a ye ko: «Ce, i ka nfen ke an na jin de ten? N na kojuu su juman kela i la fo i ra kojuu jin non nase nde ni n na jamana moilu ma? I ra men kela n na jin, mo ma kan ka wo ke i mo non na habadan! ¹⁰ I ka ko jin ke nfenna?»

¹¹ Iburahima ka a jabi: «N tεε ye n mirila le ko n tε mɔɔ sɔrɔn jamana jin dɔ, mɛn silanni Alla ye. N ko yan mɔɔilu ri n faa n na muso kosɔn. Wo le rɔ, n ka a fɔ i ye ko n doomuso le. ¹² Wo bεε ni a ta, n doomuso bεε bεε le a ri. An bεε ye fa kelen de la, kɔni an tε na kelen na. N ka a furu ka a kε n muso ri. ¹³ Alla ka n nabɔ n fa wara tuma mɛn na n ka wa taama rɔ, n ka a fɔ Saran ye ko: «I ka kan ka jumaya mɛn kε n ye wo rɔ, wo le ye jin di. An wa wa yɔrɔ yɔrɔ, i ye a fɔ ye mɔɔilu ye ko «N kɔrɔcε le a ri.»»»

¹⁴ Abimeleki ka Iburahima muso Saran naseyi a ma, ka saailu ni bailu ni nisiilu la a kan, a ni jɔnilu. ¹⁵ A ka a fɔ Iburahima ye ko: «N na jamana ragbε. A yɔrɔ mɛn wa diya i ye, i ye wa i sii ye.»

¹⁶ A ka a fɔ Saran ye ko: «A ragbε! N da wodigbε waa kelen di i kɔrɔcε ma ka a yiraka ai wara mɔɔ bεε la ko i ma kojuu kε. Mɔɔ bεε ri a lɔn ko i ra jo sɔrɔn.»

¹⁷ Iburahima ka Alla tara Abimeleki ye. Wo rɔ, Alla ka Abimeleki lakendeya, a ni a la muso ni a la jɔnmuso bεε, wo le rɔ ai ri se den sɔrɔn ikɔ tuun ¹⁸ baa Allabatata tun da densɔrɔnbaliya jankarɔ le bila Abimeleki muso bεε la Iburahima muso Saran mira kosɔn.

21

Isiyaka sɔrɔn ko

¹ Allabatata hinara Saran na ikomin a tun ka a fɔ ja mɛn ma. A ka lahidi mɛn ta a ye fɔlɔ, a ka wo mafa. ² Wo rɔ, Iburahima la cemɔɔbaya waati rɔ, Saran ka kɔnɔ ta ka dence sɔrɔn a ye, waati mɛn fɔni Alla bolo kɔrɔmanna. ³ Saran ka dence mɛn sɔrɔn,

Ibrahim ka wo tɔɔ la ko Isiyaka*. ⁴ Isiyaka sɔrɔn tele seyin, Ibrahim ka a faaninta ke, ikomin Alla ka a jamari a ye ja men ma folo. ⁵ Isiyaka sɔrɔnda ka a tɛrɛn Ibrahim sɔrɔn da san kemɛ bo. ⁶ Saran kan ko: «Eɛ! Alla ra n nasewa foo n da jalɛn ka yeɛ bakɛ. Ko jin ba fo mɔɔ men ye, wo fanan di sewa ka yeɛ n fe.» ⁷ Saran kumara ikɔ ko: «Yon tun di a fo Ibrahim ye ko Saran di sin di den ma wa? Kɔni n da dence sɔrɔn a ye, ka a tɛrɛn a ra cemɔɔya kosebe.»

Hajara ni a den gbɛnda

⁸ Nba, den bonyara. Ie ka a da bo sin na lon men do, Ibrahim ka tolon ba ke. ⁹ Misiranka muso Hajara ka dence men sɔrɔn Ibrahim ye, wo tɛrɛ ye Isiyaka mayɛlela. Saran ka wo yen ¹⁰ ka a fo Ibrahim ye ko: «I ye jonmuso wo ni a dence gbɛn. N dence Isiyaka le dɔrɔn di ke i cɛtala ri. A dence tɛ ke i cɛtala ri fewu!»

¹¹ Saran na kuma wo gbara Ibrahim la kosebe, ka a masɔrɔn Isumayila fanan ye a den de ri. ¹² Kɔni Alla ka a fo a ye ko: «Ibrahim, wo kana gba i la i dence ni i la jonmuso la ko. Saran ba fen fen ninin i fe, i ye wo ke a ye, baa n ka bɔnsɔn men lahidi ta i ye, bɔnsɔn wo botɔ Isiyaka le ro. ¹³ Kɔni n di i la jonmuso dence bɔnsɔn fanan siyaya ka a ke jamatii ri ka a masɔrɔn a bɔra ile le ro.»

¹⁴ Wo duu sa gbɛni, Ibrahim ka buru ta ka a di Hajara ma, ka ji ke jikɛfen gbololama kɔndo ka wo fanan di a ma. A ka a den di a ma ko alu ye wa. Hajara bɔra Ibrahim wara wo ro ka wa a mataama wula kɔndo, Beri Seba so kɔkan. ¹⁵ Alu ka alu mataama wula kɔndo haan ji banda jikɛfen

* **21:3** Isiyaka kɔro ye le ko a ye yelela

kɔndɔ. Ji banda tuma mɛn na, Hajara ka a den to jirinin do lulen na. ¹⁶ A ka a mabɔ a den na ko biɲɛ sɔmɔndiya ko kelen jatela ka a sii, baa a ka a miri ko a tɛ a fɛ ka a den faatɔla yen. A ka a sii ye ka kasi kojuuya. ¹⁷ Kɔni Alla ka den kasi kan mɛn. Wo rɔ, Alla la mɛlɛka ka a kan nabɔ Hajara ma ka bɔ sankolo rɔ. A kan ko: «Hajara, nfen kɛni? I kana silan. Alla ra i den kasi kan mɛn. ¹⁸ I wulɪ ka wa den bolo mira. N di a bɔnsɔn siyaya ka a kɛ jamana ba ri.»

¹⁹ Alla ka Hajara ɲa laka. A ka kɔlɔn do yen. A wara jikɛfen nafa ji rɔ ka na a di den ma. Den ka ji min. ²⁰ Alla tora den fɛ. A kunbayara, ka a sii wula kɔndɔ ka a kɛ biɲɛfilila ri. ²¹ A siini tɛɛ Paran wula kɔndɔ. A na ka Misiranka muso do furu ka wo di a ma.

Ibrahim ni Abimeleki la teriya

²² Nba, lon do rɔ Abimeleki ka a la kɛlɛden kuntii Pikɔli ta ka wa Ibrahim wara. A ka a fɔ Ibrahim ye ko: «Alla ye i fɛ i la ko bɛɛ rɔ. ²³ Wo rɔ, n ye a fɛ i ye i kali Alla la yan bi, ko nde ni n denilu, a ni n mamarenilu, ko i tɛ an si janfa. I ye lɔndan de ri n na jamana rɔ yan. N ka ɲumaya mɛn kɛ i ye wo rɔ, n da wo kɛ. Wo ɲa kelen ma, i ka kan ka ɲumaya wo kɛ n ye, i ye wo kɛ. I ye an na jamana mɛn dɔ bi, i ka kan ka ɲumaya mɛn kɛ wo la mɔɔilu ye, i ye wo fanan kɛ.» ²⁴ Ibrahim kan ko: «Ale le wo ri, n da n kali wo la.» ²⁵ Kɔni Ibrahim ka Abimeleki jalaki kɔlɔn do la ko rɔ, baa Abimeleki la jɔnilu tun da wo mira fanka la. ²⁶ Abimeleki ka Ibrahim jabi: «N ma a lɔn n na jɔn mɛn ka kɔlɔn mira. Ile ma foyi fɔ n ye. N ma a lɔn fo bi.»

²⁷ Iburahima ka a la saa doilu bɔ, a ni a la bailu a ni a la nisilu bɔ ka a di Abimeleki ma, alu la teriya rɔ. ²⁸ Iburahima ka saadeni musoman wɔrɔnwula gbɛɛ fanan bɔ a la saa kuru rɔ. ²⁹ Abimeleki ka a majininka ko: «I ka saaden musoman wɔrɔnwula jin bɔ nfenna ko rɔ?» ³⁰ Iburahima kan ko: «Saadeni wɔrɔnwula jin mira. Alu ye kɛ an sere ri ka a yiraka ko nde le ka kɔlɔn jin sen.» ³¹ Wo le rɔ, alu ka dinkira wo tɔɔ la ko Bɛri Seba†, baa Iburahima ni Abimeleki ka alu kali alu jɔɔn ye dinkira wo le rɔ.

³² Alu ka alu kali alu jɔɔn ye tuma mɛn na, Abimeleki ni a la kelɛden kuntii Pikɔli ka alu kɔseyi alu wara Filisiti jamana rɔ.

³³ Iburahima ka tamarisi ju turu Bɛri Seba ka Allabatala bato, Maari mɛn tɛ banna kɔnin.

³⁴ Iburahima mɛnda Filisiti jamana wo rɔ ka waati jan kɛ ye.

22

Alla ka Iburahima kɔrɔbɔ a dence la ko rɔ

¹ Nba, waati wo taminni kɔ rɔ, Alla ka Iburahima kɔrɔbɔ. A ka a kili ko: «Iburahima.» Iburahima kan ko: «Naamun.» ² Alla kan ko: «I ye Isiyaka ta, i dence kelen pe, mɛn duman i ye. I ye wa a ri Morija mara rɔ. N di koyinke do yiraka i la ye. I ye wa koyinke wo kan ka Isiyaka kɛ saraka ri ka n sɔ a la ye. I ye a faa ka a janin ka a kɛ buuri ri.»

³ Wo Duusa gbɛni, Iburahima wulira jona ka lɔɔ tɛɛ Alla sɔlifɛn janin kanma ka a la fali rabɛn. A ka a la jɔnce fila kili, a ni a dence Isiyaka. Alu bɛɛ ka sila mira ka wa. Alla ka dinkira mɛn ko fɔ a

† **21:31** Bɛri Seba kɔrɔ ye le ko Teriya Kɔlɔn

ye, alu wara ye. ⁴ Alu ka tele sawa ke taaman na. Iburahima ka a ja lo wula jan na ka dinkira wo yen. ⁵ Iburahima ka a fo a la jonilu ye ko: «N ni n dence watɔ koyike wo kan ka Alla bato. Ai ye an makɔnɔ fali dafɛ yan. An natɔ.»

⁶ Iburahima ka Alla solifen janin loo sii a dence Isiyaka kun ma, ka a la muru ta, a ni takise. Alu fila wara alu jooɔn fe. ⁷ Isiyaka ka a fo a fa ye ko: «N fa.» Iburahima kan ko: «Naamun.» Isiyaka kan ko: «Takise ye an bolo, loo fanan ye an bolo. Saadennin ye mi, an ye men kela saraka ri ka a di Alla ma?»

⁸ Iburahima ka a jabi: «N den, Alla ri an mako ja ka saadenin ko janabo.» Alu fila tora wa la i jooɔn fe.

⁹ Dinkira men ko foni a ye Alla bolo, alu sera ye. Iburahima ka saraka bo diya lo ka loo la wo kan. Wo keni, a ka a dence Isiyaka sidi ka a lala saraka bo diya kan loo kun na. ¹⁰ A ka a la muru ta ko a ye a dence kannateɛla.

¹¹ Koni Allabatala la melɛka tora sankolo ro ka a kan nabɔ Iburahima ma ko: «Iburahima, Iburahima!» Iburahima kan ko: «Naamun.» ¹² Melɛka kan ko: «I kana i bolo lase i den ma de! I kana foyi ke a la. N da a lon sisen ko i silanni Alla ye, ka a masɔron i ma i ban ka i dence kelen pe di Alla ma.»

¹³ Iburahima ka a ja lo ka saaji do yen. A mirani a kere ma tunin do ro. Iburahima wara saaji wo mira ka a ke saraka ri Allabatala so kanma a dence no ro. A ka a faa ka a janin ka a ke buuri ri.

¹⁴ Iburahima ka dinkira wo too la ko: «Allabatala di moo mako ja.» Wo le ro, mooilu ye a folo bi ko: «Allabatala di moo mako ja a la koyinke kan.»

¹⁵ Allabatala la melɛka tora sankolo ro ka Iburahima kili a sija filana ro, ¹⁶ ka a fo a ye ko:

«Allabatala kan ko: «I ma i ban i dence kelen pe faala ka a ke saraka ri ka a di n ma. Ikomini ra wo ke, n da n kali n jere tɔɔ la, ko ¹⁷ i ri baraka. N di i bɔnsɔn siyaya iko lolo ye sankolo rɔɔ na men ma, wala kooji da la kije siyaman ye na men dɔ. I bɔnsɔn di se alu juuilu la, foo ka woilu la soilu mira alu la. ¹⁸ Wo ri ke sababu ri, siya bee ri baraka sɔrɔn n bolo i bɔnsɔn fe, baa i ra n kan mira ka a ke.»»

¹⁹ Nba, Iburahima ni a dence ka alu koseyi ka wa a la jɔnilu teren ye. Alu bee ka sila mira ka wa Beri Seba. Iburahima ka a sii ye le ka men.

²⁰ Waati wo taminni, a fɔra Iburahima ye ko a badenma ce Nakɔri muso Milika fanan da denceilu sɔrɔn. ²¹ A dence folma tɔɔ ko Usi. A dence filana tɔɔ ko Busi. A dence sawana tɔɔ ko Kemuheli. Kemuheli wo ye Aramu fa le ri. ²² Milika dence naaninna tɔɔ ko Kesedi, ka Haso tuun wo la, ka Pilidasi tuun wo la, ka Yidilafe tuun wo la, ka ban ka Betuweli tuun wo la. ²³ Betuweli wo le denmuso le Rebeka ri. Milika ka dence seyin wo le sɔrɔn Iburahima badenma ce Nakɔri ye. ²⁴ Nakɔri muso filana, men tɔɔ ko Rehumu, wo fanan ka denceilu sɔrɔn a ye. Wo denceilu tɔɔ le ten: Tebaki, Kahamu, Tahasi a ni Mahaka.

23

Saran na saya

¹ Saran ka san keme ni san muwan ni wɔrɔnwula bɔ tuma men na, ² a sara Kanaan jamana Kiriya Ariba so kɔndɔ, men tɔɔ bi ko Heburɔn. Iburahima ka a sii Saran suu kun na a ka kasi.

³ Iburahima bɔra a muso Saran suu dafe, ka wa kuma Hetika ye, ⁴ a kan ko: «Nde ye lɔndan de ri ai

wara yan. Ai ye dinkira do san n ma, sa n di a ke kaburu so ri ka n muso suu don ye.»

⁵ Hetika ka Iburahima jabi: ⁶ «An fa, i tolo malɔ an kan na. Ile ye Alla la faamaden de ri an tema yan. An na kaburu so dinkira men ba diya i ye, i ye i la suu don ye. An si te an ban wo ma ka an na duu di i ma. I ye i muso suu don.»

⁷ Iburahima ka a wuli ka a majii Hetikailu jana. ⁸ A ka a fo alu ye ko: «Nba, ni ai sɔnda n ye n muso sutura, ai jaandi, ai ye Sokari dence Efurɔn madiya n ye. ⁹ Falan men ye a bolo Makipela, a la sene kɔnkɔ fe kɔnin, a ye wo san n ma. A sankɔ wa ke wodi men di, n di wo di a ma ai jakɔrɔ yan, sa dinkira wo ri ke n na kaburu so ri.»

¹⁰ Wo ka a teren Efurɔn jere siini Hetika tema so donda la ye, baa ale fanan tere Hetika de ri. A ka Iburahima jabi jama bee jana ko, ¹¹ «An fa, i tolo malɔ n kan na. N di sene ni falan bee di i ma ka a la a jɔɔn kan. N ye a bee dila i ma ka n badenmailu ke a sere ri. Wa, i muso suu don.» ¹² Iburahima ka a majii so kɔndɔ mɔɔ bee jana. ¹³ A ka a fo Efurɔn ye wo bee jakɔrɔ ko: «I jaandi, i tolo malɔ n na. N di sene jin sankɔ di i ma. I ye a mira, sa n di wa n muso suu don ye.» ¹⁴ Efurɔn ka a fo Iburahima ye ko: ¹⁵ «N na faama, i tolo malɔ n na. Sene jin sankɔ te tamin wodigbe kilo naanin a ni tala la. Wo ri nfen ja nde ni ile tema? Wa i muso suu don.»

¹⁶ Efurɔn ka sene sankɔ men fo, Iburahima sɔnda wo ma. A ka wodigbe wo suman Hetika bee jana ka a di Efurɔn ma, wodigbe kilo naanin a ni tala la, ka ben julailu la sumanni jana ma.

¹⁷ Wo ro, Iburahima ka Efurɔn na sene san a ma, sene men tere Makipela, Mamere fan fe. Sene wo ni

a falan ni a jiri bεε haan ka wa se sεnε dan na, ¹⁸ wo bεε kεra Iburahima ta ri. Hεtika mεn bεε siini tεrε ladeɗ dɔ so donda la ye, woilu kεra alu sere ri.

¹⁹ Iburahima bɔra ye ka a wa a muso Saran suu don falan na Makipela, Mamere fan fε Kanaan jamana. Mamere wo tɔɔ le fanan ko Heburɔn. ²⁰ Wo le kosɔn, sεnε wo ni a falan bεε kεra Iburahima ta ri, ka a kε a la kaburu so ri. A ka wo san Hεtika de ma.

24

Isiyaka ka Rebekafuru

¹ Nba, Iburahima kɔrɔyara kosebε, Allabatata tun ka baraka don a la ko bεε rɔ. ² Lon do rɔ, a ka a dεmεnba kili, mεn ye a la nanfulu kunnasiila ri, a ka a fɔ a ye ko: «I bolo la n woro kɔrɔ ka lahidi ta n ye ka i kali. ³ An siini Kanaan bɔnsɔn de tεma yan, kɔni n ye a fε i ye i kali Allabatata tɔɔ rɔ, mεn ye sankolo ni duukolo tii ri, ko i tε Kanaan bɔnsɔn denmuso si furu ka a di n dence ma. ⁴ I ye i kali ko i ri wa n fa jamana rɔ, ka wa denmuso do furu n dence Isiyaka ye n badenmailu wara.»

⁵ Dεmεnba wo kan ko: «Ni denmuso ma sɔn ka na nde kɔfε yan don? N ye wa i dence ri i fa jamana rɔ wa?»

⁶ Iburahima kan ko: «εεn de! I kana wa n dence ri ye fewu! ⁷ Allabatata Alla, mεn ye sankolo tii ri, wo ka n nabɔ n fa so la, ka n nabɔ n sɔrɔn jamana rɔ. A kumara ka a kali n ye ko a ri jamana jin di n bɔnsɔn ma. Ale le jεrε ketɔ a la mεlεka bilala i jε ka wa n fa jamana rɔ, sa i ri muso do sɔrɔn n dence ye ye. ⁸ Ni muso ma sɔn ka na i kɔfε, wo kalili kunko ri bɔ i ma, kɔni i kana wa n dence ri de!» ⁹ A dεmεnba

ka a bolo la a tii Iburahima woro kərə ka a kali ko a ri wo bæε κε.

¹⁰ Wo rə, Iburahima la demenba ka jəmə tan ta a tii la jəməilu rə ka wa Nakəri la so la, Aramu Naharayimu mara rə. A tii la fen juma ba doilu wara a kun ma. ¹¹ A se men keni ye, a ka jəməilu lala kələn da la so kəkan. A donda wura da le fε, musoilu ye wala ji ta diya kələn da la waati men də.

¹² A ka Alla tara ko: «Allabatala, n tii Iburahima Maari Alla, i jaandi, i ye n na sila diya n na bi. I ye jumaya ke n tii Iburahima ye. ¹³ N ləni kələn da la yan, so kəndə sunkurunilu ri na ji ta diya yan sisen. ¹⁴ N ba a fə sunkurun men ye ko: «I la jitafen najii ka n sə ji rə, n ye n min», ni wo ka n sə, ka ban ka n na jəməilu fanan namin, nba sunkurun wo ye ke i la baaraden Isiyaka muso ri, i jεε ka men natεε a ma. Ni wo bæε kera, n di a lən ko i ra jumaya ke n tii ye ka a masərən i ra ke a Maari Alla ri.»

¹⁵ Sani a ye ban Alla matarala, Rebeka nara ka a tərən a la jitafen ye a kamannakun kan. Rebeka ye Betuweli denmuso le ri. Betuweli ye Milika dence le ri. Milika ye Nakəri la muso le ri, Iburahima kərəce kənin. ¹⁶ Sunkurun wo keji kosebe. A ma ce lən fəb. A wara ji ta diya, ka a la jitafen nafa ka a kəseyi. ¹⁷ Iburahima demenba ka i bori ka wa a laben, ka a fə a ye ko: «N na, i jaandi, i ye n sə ji rə, n ye n min.»

¹⁸ Sunkurun ka a kaliya ka a la jitafen majii, ka ce wo jabi: «N fa, i min.» A ka a la jitafen mira a bolo la ka ce sə ji rə. ¹⁹ A banni ji minna, sunkurun kan ko: «I lə, n di wa ji ta ka i la jəməilu fanan sə ji rə. A bæε ye alu min ka wasa.» ²⁰ A ka i kaliya

ka a la jitafen najii ka ji ke kolofen na jiminfen kɔndɔ ka i bori ka wa ji ta ikɔ. A tora ji tala ka na haan jɔɔmɛilu bɛɛ banda alu minna. ²¹ A tɛɛ ye baara wo kan tuma mɛn na, cɛ wo ka a lɔ ka a mafɛnɛ. A ma foyi fɔ. A ka sunkurun kɔrɔsi ka a lɔn ni Allabatata da a la sila diyala.

²² Nɔɔmɛ bɛɛ banda ji minna tuma mɛn na, cɛ ka nundɔlafɛn sanin do labɔ, mɛn sumannin di karamun loolu bɔ. A ka bololafɛn sanin fila fanan nabɔ, mɛn sumannin di karamun kemɛ a ni karamun tan ni loolu bɔ. ²³ A ka sunkurun majininka ko: «Hakɛ to, yon denmuso ye ile ri? I fa ri sɔn ka nde ni n taama jɔɔnilu jiya a wara wa?» ²⁴ Rebeka ka a jabi: «Nakɔri ni Milika dencɛ Betuwɛli, wo denmuso le nde ri. ²⁵ Ai ri jiya diya sɔrɔn an wara. Bin ni fira siyaman ye an bolo fanan ka a di i la jɔɔmɛilu ma.»

²⁶ Cɛ ka wo mɛn ka a tin birin ka Allabatata bato. ²⁷ A kan ko: «N di Allabatata tando, n tii Iburahima Maari Alla, a ma ban a la kaninteya ma. Allabatata le ka a lɔ n jɔrɔ ka n na n di n tii Iburahima badenmailu ma yan.»

²⁸ Sunkurun ka a bori ka wa a bɛɛ jafɔ mɔɔilu ye a na wara. ²⁹ Wo ka Rebeka kɔrɔcɛ do tɛɛn ye, mɛn tɔɔ ko Laban. Wo ka wo bɛɛ mɛn tuma mɛn na, a bɔra ka a bori ka wa cɛ wo kɔ kɔlɔn da la, ³⁰ baa Laban tun ka nundɔlafɛn ni bololafɛn yen a doomuso bolo la. Rebeka ka a dantɛɛli mɛn ke, Laban tolo tɛɛ ye wo bɛɛ la. A sera kɔlɔn da la, ka cɛ lɔni tɛɛn a la jɔɔmɛilu dafɛ. ³¹ Laban ka a fɔ a ye ko: «N fa, ile, Allabatata ka baraka don ile mɛn na kɔ rɔ, nfenna i lɔni kɔkan yan? An ye wa lu ma. N da dinkira rabɛn i ye, ka dinkira fanan dabɛn i la jɔɔmɛilu ye.»

³² Wo rɔ, cɛ wara Laban kɔ fɛ lu ma. Alu sisen ye, Laban ka jɔɔmɛilu la donin bɛɛ lajii, ka bin ni fira di alu ma. A nara ji di cɛ ni a taamaɔɔnilu ma. Alu ka alu sen mako. ³³ A ka damunun sii alu kɔrɔ. Kɔni cɛ kan ko: «N tɛ damunun kɛla fɔlɔ, fo n ye dantɛɛli kɛ fɔlɔ.» Laban ka a jabi: «Ale le wo ri. I ye dantɛɛli fɔlɔ kɛ.»

³⁴ Cɛ kan ko: «N ye Iburahima dɛmɛnba le ri. ³⁵ Allabatata ka baraka don n tii la wo rɔ kosɛbɛ ka a kɛ nanfulutii ri. A ra saa ni ba ni nisiilu di a ma, a ni wodigbɛ ni sanin, a ni jɔnilu, a ni jɔɔmɛilu ni faliilu. ³⁶ N tii Iburahima muso Saran ka dence sɔrɔn a yɛ a la musokɔrɔbaya waati rɔ. N tii ra a bolofen bɛɛ di a dence wo le ma. ³⁷ Nba, lon do rɔ, n tii ka a fɔ n ye ko n ye n kali a yɛ ko a siini Kanaan bɔnsɔn wara mɛn dɔ jɔn, ko n kana sɔn ka wo denmuso si furu a dence yɛ. ³⁸ Ko n ye wa a fa jamana rɔ ka muso jɔnin a dence yɛ a badenmailu wara. ³⁹ N ka a maɔininka ko ni denmuso ma a sɔn ka na n kɔ fɛ don? ⁴⁰ A ka n jabi a ye taamala ka bɛn Allabatata mɛn kan ma, wo jɛɛ ri a la mɛɛka bila n jɛ ka n na sila diya n na, kosa n di muso furu a dence yɛ a badenmailu wara a fa jamana rɔ. ⁴¹ N tii kan ko n ba se a fa la jamana rɔ, ko ni a badenmailu ka i ban muso dila n ma, ko n na kalili kunko ri bɔ n ma wo rɔ. Ko kalili kunko wo tɛ bɔ n ma jɔ gbɛɛ si ma fo wo ba kɛ.»

⁴² «Nba, n se mɛn kɛni kɔlɔn da la bi, n ka Alla matara ko: «Allabatata, n tii Iburahima Maari Alla, i jaandi, i ye n na sila diya n na. ⁴³ N lɔni kɔlɔn da la yan. Sunkurun mɛn ba na ji ta diya yan, ni n ka a fɔ wo yɛ ko: «Na, i ye i la jitaɛn najii ka n sɔ ji rɔ.» ⁴⁴ ni a ka n jabi: «Do min, n ye wa do fanan ta ka na a di i la jɔɔmɛilu ma,» nba sunkurun wo

ye ke n tii la dence la muso ri, Allabatala jere ka men nate a ma.» ⁴⁵ Nba, sani n ye ban madiyali kela n kondɔ, n ka Rebeka natola yen. A la jitaŋfen ye a kamannakun kan. A wara jitaŋfen wo lafa. N ka a fo a ye ko: «N na, n so ji ro.» ⁴⁶ A ka a kaliya ka jitaŋfen majii a kamannakun na ka a fo ko: «I min. N di i la jooŋmɛilu fanan so ji ro.» Wo ro, n ka n min. N banni n minna, a ka n na jooŋmɛilu fanan so ji ro. ⁴⁷ N ka a maŋininka ko: «Yon denmuso ye ile ri?» A kan ko: «Nakori ni Milika dence Betuweli denmuso le nde ri.» N ka nundɔlafen don a nun do, ka a bololafen bila a bolo la. ⁴⁸ N ka n tin birin ka Allabatala bato, n tii Iburahima Maari Alla konin. N ka wo tando ka a masɔron a ka a lo n joro ka na n di n tii Iburahima badenmailu wara, ka alu denmuso sɔron n tii dence ye. ⁴⁹ Nba, ni alu ye a fe ka kaninteya yirika n tii la, ai ye wo fo n ye. Ni ai fanan ti se wo kela, ai ye wo fo n ye, kosa n ka kan ka men ke, n ye wo ke.»

⁵⁰ Laban ni Betuweli ka a jabili ke ko: «Ko jin boni Allabatala jere le ro. An ti se wo masɔsɔla. ⁵¹ Rebeka le jin di. A ta, i ye wa a ri. A ye ke i tii dence la muso ri, iko Allabatala a ra a late a ja men ma.» ⁵² Iburahima demenba ka jabili wo men tuma men na, a ka a jakoro ben duu ma ka Allabatala bato. ⁵³ A ka wodigbe masidilifen ni sanin masidilifen labo ka woilu di Rebeka ma, a ni faanin. A ka fen juma bailu di a korace ni a na fanan ma.

⁵⁴ Wo ro, kuma wo banni, ce ni a taama jooŋnilu ka damunun ke, ka alu min, ka su si. Alu kununni sooma da la, ce ka a fo Rebeka la moilu ye ko, «Ai ye sila di n ma sa n di n koseyi n tii wara.» ⁵⁵ Rebeka

kərɔcɛ ni a na ka jabili kɛ ko: «A to sunkurun ye tele tan jɔɔn kɛ an fɛ yan fɔlɔ. Wo ba tamin, a ri wa.»
⁵⁶ Cɛ kan ko: «Ai jaandi, ai kana n nanɔɔ butun, baa Allabatala a ra n na sila diya n na. Ai ye a to n ye kɔseyi n tii wara jona.»
⁵⁷ Alu ka a jabi: «Nba, an ye sunkurun kili ka a maɲininka.»
⁵⁸ Alu ka Rebeka kili ka a maɲininka ko: «I ri taa cɛ jɲin kɔfɛ sisen wa?»
 A kan ko: «N di wa.»

⁵⁹ Wo rɔ, alu ka alu badenma muso Rebeka bila ka wa Ibrahima dɛmɛnba ni a taamaɲɔɔnilu kɔfɛ. Jɔnmuso mɛn ka a mamira, wo wara Rebeka malɔ.
⁶⁰ Alu watɔla, Rebeka wara mɔɔilu duwara a yɛ. Alu kan ko: «An badenma muso, Alla ye i bɔnsɔn siyaya ka a kɛ mɔɔ waa siyaman siyaman di, Alla ma wo kɛra. Alla ye alu se alu juuilu la, Alla ma wo kɛra.»
⁶¹ Rebeka ni a la jɔnmusoilu ka alu rabɛn ka yɛlɛ jɔɔmɛilu kan, ka alu bila Ibrahima dɛmɛnba kɔfɛ. A wara Rebeka ri wo ja le ma.

⁶² Wo ka a tɛrɛn, Isiyaka ra bɔ Beri Lasayi Rɔyi fan fɛ, Nɛkɛbi mara rɔ.
⁶³ Lon do rɔ, Isiyaka wara a mataamala diya wula kɔndɔ wura da fɛ. A ka a ja lɔ ka jɔɔmɛilu natɔla yen.
⁶⁴ Rebeka ka a ja lɔ ka Isiyaka yen tuma mɛn na, a jiira ka bɔ a la jɔɔmɛ kan.
⁶⁵ A ka Ibrahima dɛmɛnba maɲininka ko: «Mɛn bɔtɔ wula rɔ ka na an kunbɛn jɲin, yon de wo ri?»
 Cɛ kan ko: «N tii le wo ri.»
 Wo rɔ, Rebeka ka a la kunnabirin kɛ a kun na.

⁶⁶ Nba, cɛ tun ka fen fen kɛ a la taama rɔ, a ka wo bɛɛ jafɔ Isiyaka yɛ.
⁶⁷ Isiyaka wara Rebeka ri a na Saran na faaninbon na, ka a furu ka a kɛ a muso ri. Isiyaka ka Rebeka kanin kɔsɛbɛ, a diyara a yɛ. Wo rɔ, Isiyaka jusu sumara a na la saya ko rɔ.

25

Ibrahim la saya

¹ Nba, Ibrahim ka muso gbere furu, men tao ko Ketura. ² Wo ka denceilu saron Ibrahim ye: Simiran, Jokisan, Medan, Madiyan, Sisibaki a ni Suwahi. ³ Ibrahim dence Jokisan fanan ka dence fila saron: Seba ni Dedan. Dedan denceilu kera Asirikailu ni Letusikailu ni Lemikailu le ri. ⁴ Ibrahim dence Madiyan denceilu le ten: Efa, Eferi, Henaki, Abida a ni Elida. Wo bee ye Ketura banson de ri.

⁵ Ibrahim ka a cee bee di Isiyaka le ma, ⁶ koni a ka a muso tailu denceilu fanan so fen doilu ro. Sani a ye sa, Ibrahim ka woilu lawa telebo jamana ro, ka alu mabo a dence Isiyaka la.

⁷ Ibrahim si san bee ladenni kera san keme ni san biwaronwula ni san loolu le ri. ⁸ A ka a la koroya diya bo kosobe ka sa ka la a benbailu kan. ⁹ A dence fila, menilu ye Isiyaka ni Isumayila ri, woilu ka a suu don Makipela falan na, Mamere fan fe. Dinkira wo tere ye Hetika Sokari dence Efuron bolo koroman na, ¹⁰ koni Ibrahim ka wo le san a ma. A ni a muso Saran suu donda ye.

¹¹ Ibrahim sani ko ro, Alla ka baraka don a dence Isiyaka la ko ro. Isiyaka siini tere Beri Lasayi Royi le la.

Isumayila banson

¹² Nba, Ibrahim dence Isumayila banson de jin di, Saran na jonnuso Misiranka Hajara a ka men saron Ibrahim ye. ¹³ Isumayila denceilu tao le jin di, ka ben alu saron waati ma. A dence folo tao ko Nebayoti, ka Kedari tuun wo la, ka Adibeli tuun wo la, ka Mibisamu tuun wo la, ¹⁴ ka Misima tuun

wo la, ka Duma tuun wo la, ka Masa tuun wo la,
¹⁵ ka Hadadi tuun wo la, ka Tema tuun wo la, ka
 Seturi tuun wo la, ka Nafisi tuun wo la, ka Kedima
 tuun wo la.

¹⁶ Isumayila denceilu le wo ri, menilu kera
 faama tan ni fila le ri, ka alu sii kabila tan ni fila
 kun na, bee ni alu la so. ¹⁷ Isumayila ka san keme
 ni san bisawa ni san wɔrɔnwula le sɔrɔn, ka sa ka
 la a benbailu kan. ¹⁸ A bɔnsɔn siini tere Asiri so sila
 la, Misiran telebo fan fe, Habila ni Suri soilu tema.
 Alu ni alu badenma tere ma i sii i jɔɔn fe.

¹⁹ Nba, Iburahima dence Isiyaka bɔnsɔn de jin
 di. Iburahima ka Isiyaka sɔrɔn. ²⁰ Isiyaka sɔrɔn ka
 san binaanin bo tuma men na, a ka Rebeka furu.
 Rebeka fa le tere Betuweli ri. Betuweli ye Aramu
 bɔnsɔn do le ri ka bo Padani Aramu. Rebeka
 korɔce le tere Aramu bɔnsɔn Laban di. ²¹ Isiyaka
 ka Allabatata matara a muso ye ka a masɔrɔn a
 tere densɔrɔnbali le ri. Allabatata ka a la tarali kan
 mira, Rebeka ka filani kɔno ta. ²² Ka a teren alu ma
 sɔrɔn folo, denilu bilara i jɔɔn na alu na kɔno ro.
 Rebeka kan ko: «Nfenna jin ye kela n na?» A wara
 Allabatata mapininka ko wo ma. ²³ Allabatata ka a
 jabi:

«Jamana fila le ye i kɔno.

Jamana fila ri bo i kɔno ro.

Kelen fanka ri bonya kelen ta ri.

Kɔrɔmamɔɔ ri ke doomamɔɔ la baarden de ri.»

²⁴ Nba, Rebeka moyi lon seni, a moyira filani le
 la. ²⁵ Men foloma sɔrɔnda, wo wulenni de tere, si le
 tere ye a fari ma. Wo ro alu ka wo tao la ko Esawu.

²⁶ Wo ko ro, a dooce nara, a korɔce sen tintiri mirani
 a bolo. Alu ka wo tao la ko Yakuba. Rebeka ka alu
 sɔrɔn ka a teren Isiyaka sɔrɔn da san biwɔro bo.

²⁷ Denilu bonyara ka ke kanberen di. Esawu kera donso fadiman di, waa ro taama diyara a ye. Koni, Yakuba kera mao masumanin di, a tun te a mabola faaninbon na kosεbe. ²⁸ Esawu duman tere Isiyaka ye, ka a masoran a tere ye sobo soronna Esawu le sababu le ro. Yakuba duman tere Rebeka ye.

²⁹ Lon do ro, Yakuba tere ye soso tibila. Esawu konkoto ba nara ka bo wula kondo. ³⁰ A ka a fo Yakuba ye ko: «Konko ba le n na jin. I jaandi, i ye n so i la soso wulen do. N ye a damun.» Nba, kuma wo kera sababu ri, moolu ka a fo Esawu ma ko Edomu*.

³¹ Yakuba ka a jabi: «Ni i ka i la koromamoya di n ma folo, n di i so.» ³² Esawu kan ko: «Konko keto n faala. Koromamoya ye nfen jala n ma?» ³³ Yakuba ka a jabi: «I kali Alla la folo.» Esawu ka a kali a ye, ka a la koromamoya falen Yakuba ma wo ja le ma. ³⁴ Wo ro Yakuba ka a so soso ni buru ro. Esawu ka a damun ka ji min ka a wuli ka wa.

Nba, a kera ten de. Esawu ma a la koromamoya jate foyi ri.

26

Isiyaka wara Filisitilu la jamana ro

¹ Nba, wo beε taminni ko ro, konko donda jamana kondo. Koni konko men donda Iburahima la waati ro, wo ni jin te kelen di. Isiyaka wara Filisitilu la mansa Abimeleki wara, Kerari so la. ² Allabatala bora gbε ro Isiyaka ye, ka a fo a ye ko: «I kana wa Misiran! N keto jamana men yirakala i la, i ye wa i sii ye. ³ I ye men jamana wo ro folo. N di to i fe,

* **25:30** Edomu korō ye le ko wuleman

ka baraka don i la ko rɔ, ka yɔrɔ jin bɛɛ di i ni i bɔnsɔn ma. Wo rɔ n di n na lahidi mafa, n ka mɛn ta i fa Iburahima yɛ. ⁴ Ko lolo ka siya ja mɛn ma, n di i bɔnsɔn siyaya wo ja ma, ka duu jin bɛɛ di alu ma. Siyailu bɛɛ ri baraka sɔrɔn n bolo i bɔnsɔn na sababu rɔ. ⁵ N di baraka don i la ko rɔ, ka a masɔrɔn Iburahima ka n kan mira ka a kɛ. N ka mɛn fɔ a yɛ, a ka wo bɛɛ kɛ. A ka n na jamarili ni n na sariya bɛɛ latelen.» ⁶ Wo rɔ, Isiyaka ka a sii Kerari yɛ.

⁷ Ye cɛilu tun ba Isiyaka majininka a muso la ko ma, a ri a fɔ ko a doomuso le. A silanni tɛrɛ a fɔla alu yɛ ko a muso le, sa alu kana a faa ka Rebeka ta, baa Rebeka kɛɲi ba le tɛrɛ.

⁸ Nba, Isiyaka mɛnda Kerari. Lon do rɔ, Filisiti la mansa Abimeleki ka a ja labɔ a la bon na ka Isiyaka ni a muso Rebeka yen. Alu ye tolon kɛla i jɔɔn fɛ. ⁹ Abimeleki ka Isiyaka kili ka a fɔ a yɛ ko: «I muso le jin di jɔ! Nfenna i ka a fɔ an yɛ ko i doomuso le?» Isiyaka ka a jabi: «N ka a fɔ ka a masɔrɔn a tɛrɛ n kɔndɔ ko ai ri n faa ka a ta.» ¹⁰ Abimeleki kan ko: «I ka nfen ko kɛ an na jin de ten? Ni n na jamana mɔɔ do tun ka a la i muso fɛ wo rɔ don? Ni wo tun kɛra, i tun di an lɔ ko haramunnin kɛla ri!»

¹¹ Abimeleki ka a jasere mala a la mɔɔ bɛɛ yɛ ko: «Mɔɔ mɛn ba a maa Isiyaka la, wala a muso la, n di wo tii faa.»

¹² Nba, wo san kelen Isiyaka ka suman sɛnɛ jamana wo rɔ. A la suman sɔnda kɔsɛbɛ, a ka suman si mɛn foyi, a ka wo jɔɔn kɛmɛ sɔrɔn, baa Allabatala ka baraka don a la suman dɔ. ¹³ Isiyaka bolofen siyayara, foo ka a kɛ nanfulutii ba ri. ¹⁴ Saa ni ba ni nisi ni jɔnilu tɛrɛ a bolo. Wo rɔ, a

la ko nangboya ka Filisitilu sɔrɔn. ¹⁵ Wo bolo ma, alu ka bɔɔ kɛ a la kɔlɔn bɛɛ kɔndɔ fo ka alu ja. A fa Iburahima la jɔnilu le tun ka kɔlɔn woilu sen a la tele rɔ.

¹⁶ Abimeleki ka Isiyaka kili ka a fɔ a yɛ ko: «I ye bɔ an wara yan. I fanka ka bon an ta ri.»

Filisitilu ka Isiyaka kelɛ a la kɔlɔnilu fɛ

¹⁷ Wo rɔ, Isiyaka bɔra ye ka wa a la faaninbon lɔ Kerari kenɛgbɛ rɔ, ka a sii dinkira wo rɔ. ¹⁸ A fa Iburahima tun ka kɔlɔn mɛnilu sen dinkira wo rɔ a tele rɔ, Filisitilu nara ka woilu bɛɛ lafa a la saya kɔ rɔ. Isiyaka ka kɔlɔn wo bɛɛ rabɔ ko kura. A fa tun ka tɔɔ mɛn la kɔlɔnilu la, Isiyaka ka tɔɔ kelen kelenna kɔlɔnilu la alu la.

¹⁹ Lon do rɔ, Isiyaka la jɔnilu ka kɔlɔn do sen kenɛgbɛ rɔ ka se ji ma. ²⁰ Kerari kolofen kɔnɔmadenilu nara ka Isiyaka la kolofen kɔnɔmadenilu kelɛ, ka a fɔ ko: «Kɔlɔn jin ye an ta le ri.» Isiyaka ka kɔlɔn wo tɔɔ la ko Eɛeki, ka a masɔrɔn alu kelera a fɛ. ²¹ Isiyaka la jɔnilu ka a kɔlɔn dɔgbɛrɛ sen. Kɔni Kerarikailu nara ka alu kelɛ wo fanan fɛ. Isiyaka ka wo tɔɔ la ko Sitina. ²² A ka yɔrɔ wo bila ka wa yɔrɔ gbɛrɛ, ka kɔlɔn gbɛrɛ sen ye ikɔ. Mɔɔ si ma alu keɛla wo fɛ. Wo rɔ, Isiyaka ka wo tɔɔ la ko Rehoboti. A kan ko: «Sisen Allabatala da dinkira di an ma. An di sabati jamana jin kɔndɔ.»

²³ Isiyaka bɔra ye ka wa Bɛri Seba. ²⁴ Su wo rɔ, Allabatala bɔra gbɛ rɔ a yɛ, ka a fɔ a yɛ ko: «Nde ye i fa Iburahima Maari Alla le ri. I kana silan, baa n ye i fɛ. N di jumaya kɛ i yɛ ka i bɔnsɔn siyaya n na baaraden Iburahima la ko kosɔn.»

²⁵ Isiyaka ka Alla saraka bɔ diya lɔ ye Allabatata bato kanma. A ka a la faaninbon lɔ dinkira wo rɔ. A la jɔnilu ka kɔlɔn gbɛɛ sen.

Abimelɛki ni Isiyaka ka lahidi sisi

²⁶ Lon do rɔ, mansa Abimelɛki ni a lalila Ahusati ni a la kelɛden kuntii Pikɔli bɔra Kerari ka na Isiyaka wara. ²⁷ Isiyaka ka alu majininka ko: «Waati taminni, ai ka n tɔrɔ ka n gbɛn ka n nabɔ ai la jamana rɔ. Nfenna ai nani n wara yan sisen?»

²⁸ Alu ka a jabi: «An da a yen ko Allabatata ye i fɛ. An ye teriya sisi an jɔɔn tɛma, ka bɛn kan kelen ma. ²⁹ Ikomɛn an ma kojuu kɛ i la, i fanan tɛ kojuu kɛ an na. An ka kojuma le kɛ i yɛ. I bɔra an tɔrɔfɛ hɛɛ le rɔ. An da a yen sisen ko Allabatata ra baraka don i la ko rɔ.» ³⁰ Isiyaka ka tibili ba kɛ alu yɛ. Alu ka damunun kɛ ka alu min.

³¹ Wo duusa gbɛ jona, alu ka alu kali i jɔɔn yɛ ko alu tɛ kojuu kɛ i jɔɔn na. Wo banni, Isiyaka ka sila di alu ma. Alu bɔra hɛɛ le rɔ ka wa.

³² Nba, wo lon kelen, Isiyaka la jɔnilu bɔra kɔlɔn sen diya ka na a fɔ a yɛ ko: «An da kɔlɔn sen ka se ji ma.» ³³ Isiyaka ka kɔlɔn wo tɔɔ la ko Seba. Wo le ka a kɛ, so wo tɔɔ lara ko Bɛri Seba haan bi.

Esawu musoilu

³⁴ Nba, Esawu sɔrɔn ka san binaanin bɔ tuma mɛn na, a ka Hɛtika sunkurun fila furu. Kelen tɔɔ ko Yuditi. Wo fa tɛɛ Bɛɛri le ri. A tɔ kelen tɔɔ ko Basimati. Wo fa tɛɛ Elɔn de ri. ³⁵ Muso woilu la ko ka Isiyaka ni Rebeka jusu tɔrɔ kosɛbɛ.

27

Isiyaka Duwara Yakuba yɛ

¹ Nba, Isiyaka kərərə kosεbε. A ɲa tere te fen na sa la wula rɔ. Lon do rɔ, a ka a dence fɔlɔ Esawu kili ko: «N dence.» Esawu ka a jabi: «Naamun.»

² Isiyaka kan ko: «A ragbε, n da kərɔ. N ma n sa waati lɔn. ³ I ye i la donsoya muran ta, i la biɲekala ni i la biɲε, ka wa sobo ɲinin wula kɔndɔ. I ye na sobo di n ma. ⁴ Suman mɛn duman n yε, i ye wo tibi ka a sii n kərɔ. N di wo damun ka duwa i ye sani n ye sa waati mɛn dɔ.»

⁵ Jaa, Isiyaka ka mɛn fɔ a dence Esawu yε, Rebeka tolo tere ye wo bεε la. Esawu bɔra ka wa sobo ɲinin diya wula kɔndɔ tuma mɛn na, ⁶ Rebeka ka a fɔ a dence Yakuba yε ko: «N da i fa kumakan mɛn. A ra a fɔ i kərɔcε Esawu yε ko: ⁷ «i ye na sobo ri. Ko suman mɛn duman n yε, ko i ye wo tibi ka a sii n kərɔ. Ko n di wo damun ka duwa i ye Allabatalla ɲana sani n ye sa waati mɛn dɔ.» ⁸ Rebeka kan ko: «Nba, n dence, i tolo malɔ. N ye mɛn fɔla i yε, i ye wo kε. ⁹ Wa badennin ɲuma fila mira ba kuru rɔ ka na alu ri. Suman mɛn duman i fa yε, n di wo tibi. ¹⁰ N ba ban wo tibila, i ri wa a di i fa ma. A ri wo damun ka duwa i ye sani a ye sa waati mɛn dɔ.»

¹¹ Yakuba ka a na jabi: «Kɔni i ka a lɔn ko n kərɔcε Esawu fari fan bεε ye si le ri. Si don te nde ma.

¹² Ni n fa ka a maa n na don? Ni wo kera, a ri n jate janfate ri. N te duwa si sərɔn, fo danka.» ¹³ A

na kan ko: «N dence, Alla ye a kε danka wo kana i mira fo nde. N ka mɛn fɔ, i ye wo kε dərɔn. Wa bailu mira ka na alu ri.»

¹⁴ Yakuba wara ba fila mira ka na alu di a na ma. A na ka a fa diyanan tibili kε. ¹⁵ Esawu la faanin ɲuma tere ye a na bolo bon na. Rebeka ka faanin wo ta ka wo don a dence doomani Yakuba bolo. A

ka a bila a ma. ¹⁶ Rebeka ka ba gbolo ta ka Yakuba bolokailu masidi. A ka a kan fanan masidi, si tun ƣ a fan mɛnilu ma. ¹⁷ A ka suman tibini wo don Yakuba bolo, ka buru la a kan, a tun ka mɛn gbasi.

¹⁸ Yakuba wara wo ri a fa wara, ka a fa kili ko: «N fa.» Isiyaka kan ko: «Naamun. N dence ɲuman de kan?» ¹⁹ Yakuba ka a fa jabi: «I dence fɔlɔ Esawu le kan. I ka mɛn fɔ n ye, n da wo ke. I wuli ka i sii ka n na sobo damun, sa i ri duwa n ye.» ²⁰ Isiyaka ka a fɔ a dence ye ko: «Eɛ, n dence! I ra kaliya. I ka sobo sɔrɔn jona di?» Yakuba kan ko: «Allabatala, i Maari Alla, wo le ka n harijee fulen.» ²¹ Isiyaka kan ko: «N dence, i madon n na yan. N ye n bolo maa i la ka a lɔn ni Esawu le ile ri.» ²² Yakuba ka a madon a fa la. A fa ka a maa a la ka a fɔ ko: «I kan bɔni Yakuba kan na, kɔni i boloilu ye Esawu boloilu le ri.» ²³ Isiyaka filira Yakuba ma, ka a masɔrɔn si tere ye a boloilu ma iko Esawu boloilu tere ye ɲa mɛn ma, wo bolo ma a duwara a ye.

²⁴ Isiyaka ka Yakuba majininka ko: «Tuɲa le wa, ko n dence Esawu le ile ri?» Yakuba ka a jabi «Nde le.» ²⁵ Isiyaka kan ko: «Suman di n ma. N di i la sobo damun ka duwa i ye.» Yakuba ka suman sii a kɔrɔ. A ka damunun ke. Yakuba nara reɛnɛnɛni fanan di. A ka wo min. ²⁶ Isiyaka banda damununa ka a fɔ a ye ko: «N den, i madon n na ka n sunbu.» ²⁷ Yakuba ka a madon a la ka a sunbu. Isiyaka ka a la faanin suma mɛn tuma mɛn na, a ka a duwa a ye ko: «N dence suma ye ikomin sene suma duman ɲa mɛn ma, Allabatala ka baraka don sene mɛn dɔ.

²⁸ N dence, Alla ma i la seneke duu ɲumaya ka sancɪ
 ɲuma lana a kan,
 Alla ma wo kera.

Ka i la suman ni i la rεsεnji siyaya koseβε,
 Alla ma wo kεra.

²⁹ Ka mɔɔilu bila i la fanka kɔrɔ,
 Alla ma wo kεra.

Ka siyailu lana ka alu majii i kɔrɔ,
 Alla ma wo kεra.

Ka i lasii i badenmailu kun na,
 Alla ma wo kεra.

Ka i na la den bεε lana ka alu majii i kɔrɔ,
 Alla ma wo kεra.

Mɔɔ mεn ba i danka,
 Alla ma tɔrɔya lara wo kan.

Mɔɔ mεn ba duwa i ye,
 Alla ma jumaya kεra wo ye.»

Esawu kan ko Isiyaka ye duwa a fanan ye

³⁰ Nba, Isiyaka banni duwala Yakuba ye, Yakuba bɔra a fa tɔrɔfe. A ma mεn bake wo kɔ rɔ, a kɔrɔce Esawu nara ka bɔ donsoya diya wula kɔndɔ. ³¹ A ka suman duman tibi, ka wa a di a fa ma. A ka a fɔ a fa ye ko: «N fa, i ye i wuli. I ye i dence la sobo damun, ka duwa n ye.» ³² A fa kan ko: «Yon de kan?» A ka a jabi: «Nde le kan, i dence fɔlɔ Esawu.» ³³ Isiyaka yerεyerεra kojuuya. A kan ko: «Yon wara sobo faa ka wo tibi ka na a sii n kɔrɔ? N ka wo damun ka duwa a tii ye sani i ye na. N da duwa a ye, n ti se wo yelemanna butun.»

³⁴ Nba, Esawu ka a fa la kuma wo mεn tuma mεn na, a jusu kasira. A kulera kojuuya ka a fɔ a fa ye ko: «N fa, i ye duwa n fanan ye!» ³⁵ Isiyaka ka a jabi: «I dooce le nara janfa rɔ ka i la duwawu sɔrɔn.»

³⁶ Esawu kan ko: «Mɛn ka a tɔɔ la ko Yakuba*, jo ye wo fɛ, baa a ra janfa don n ma sija fila. A tɔɔ bɛnni a ma fewu! A ka n na kɔrɔmamɔɔya mira n na ka wo kɛ a ta ri. A ra n na duwawu fanan ta. N fa, i ma duwa si bila n yɛ wa?» ³⁷ Isiyaka ka a jabi: «A ragbɛ! N da a lasii i kun na, ka a badenma tɔ bɛɛ kɛ a la baaraden di. N da suman ni rɛsɛnji siyaman baraka don a la ko rɔ. N denceɛ, n ye nfen kɛ i yɛ?» ³⁸ Esawu ka a fa madiya ikɔ tuun ko: «N fa, duwa kelen pe wo le tɛrɛn i bolo wa? I ye duwa n fanan yɛ.» Esawu kulera ka woyo ka kasi kosɛbɛ. ³⁹ A fa ka a fɔ a yɛ ko: «Duu nɔma ye yɔrɔ mɛn dɔ, sanci nɔma ye na la a kan, i ri janyan wo la. ⁴⁰ I ri i balo sɔrɔn i la fanmuru le la. I ri kɛ i doocɛ la baaraden de ri, kɔni i ba murunti tuma mɛn na, i ri i jɛrɛ bɔ a la fanka kɔrɔ.»

Yakuba ka i bori ka wa a barincɛ wara

⁴¹ Nba, Isiyaka ka duwawu mɛn kɛ Yakuba yɛ, wo kɛra sababu ri, Yakuba gboyara Esawu yɛ. Esawu ka a miri ko: «N fa la sa waati a ra sudunya. Ni a sara, an ba ban a suu don na, n di n doocɛ Yakuba faa.»

⁴² Esawu miri tɛrɛ ye mɛn di, wo fɔra Rebeka yɛ. Wo rɔ, a ka a denceɛ Yakuba kili ka a fɔ a yɛ ko: «I tolo malɔ. A loo ye i kɔrɔcɛ Esawu la ka i faa ka a la mɔnɛ bɔ i rɔ. ⁴³ N den, i ye n kan mira ka a kɛ. I bori sisen ka wa n kɔrɔcɛ Laban wara Haran. ⁴⁴ I ye mɛn a wara ye dooni, foo i kɔrɔcɛ jusu ye ban sumala. ⁴⁵ I kɔrɔcɛ la diminya ba mala, i ka mɛn kɛ a la, a ri nina wo kɔ rɔ. Wo ba kɛ, n di kela di i ma

* **27:36** Yakuba kɔrɔ ye le ko sen tintiri a fɔ na gbɛrɛ ye ko janfate

ko i ye na. Ni wo tɛ n kana bɔnɔ ai fila bɛɛ la ko rɔ lon kelen dɔ.»

⁴⁶ Nba Rebeka ka a fɔ Isiyaka ye ko: «N kɔrɔ, Esawu ka Hɛtika sunkurun mɛnilu furu ɲin, woilu ra n sɛɛ kojuyaya, foo ka dunuɲa loo bɔ n na. Ni Yakuba fanan ka Hɛtika sunkurun do ta, mɛn ye woilu ɲɔɔn di, wo ri n tɔrɔ wo ɲa jɛɛ jɛɛ ma. Saya ka fisa wo ri paaɔn!»

28

¹ Wo rɔ, Isiyaka ka Yakuba kili ka duwa a ye, ka a fɔ a ye ko: «I kana muso ta Kanaan bɔnsɔn denmusoilu rɔ de! ² Wa i benba Betuwɛli wara Padami Aramu, ka i barincɛ Laban denmuso do furu. ³ Alla Seebɛtii ye baraka don i la ko rɔ ka i jiri ka i bɔnsɔn siyaya. Alla ye jama siyaman bɔ i rɔ. ⁴ Alla ka baraka mɛn kɛ i benba Iburahima la ko rɔ, a ye baraka wo ɲɔɔn kɛ i ni i bɔnsɔn na ko rɔ, kosa jamana ɲin di kɛ i ta ri, i yɔrɔ mɛn dɔ ɲin di i ye lɔndan de ri haan bi, baa Alla ka jamana ɲin di Iburahima le ma.»

⁵ Isiyaka ka Yakuba lawa Padani Aramu, ko a ye wa Laban wara, mɛn ye Aramu bɔnsɔn Betuwɛli dencɛ ri. Laban de Yakuba ni Esawu na Rebeka kɔrɔcɛ ri.

Esawu ka muso gbɛɛ furu

⁶ Nba, Esawu ka a yen ko Isiyaka ra duwa Yakuba ye ka a lawa Padani Aramu, ko a ye muso do ta ye. A ka a yen fanan ko a fa ra duwa Yakuba ye tuma mɛn na, a ka a fɔ a ye ko a kana muso ta Kanaan bɔnsɔn denmusoilu rɔ de! ⁷ Esawu ka a yen fanan ko Yakuba ka a fa ni a na kan mira ka wa Padani Aramu. ⁸ Esawu ka a lɔn wo le rɔ ko Kanaan bɔnsɔn sunkurun ma di a fa Isiyaka ye.

⁹ Wo rɔ, a wara Isumayila wara, mɛn ye Iburahima dencɛ ri. A ka wo denmuso do furu ka a la a musoilu kan. Sunkurun wo tɔɔ le ko Mahalati. A kɔrɔcɛ tɔɔ ko Nebayɔti.

Yakuba sibora

¹⁰ Nba, Yakuba bɔra Beri Seba ka wa Haran. ¹¹ A ye sila kan tuma mɛn na, a sera dinkira do rɔ ka si ye, baa su tun da ko a ma. A ka a la, ka kabakurun do ta ka a don a kun kɔrɔ a sunɔɔra. ¹² Ka a tɔ sunɔɔ rɔ a ka sankale do yen sibo rɔ. Wo lɔni duu ma, a kun seni foo bandakolo ma. Alla la mɛlekailu ye jii ni yelela sankale wo ma. ¹³ Allabatata jɛɛ kan ko: «Nde le Allabatata ri, i benba Iburahima ni i fa Isiyaka Maari Alla. I lani duu mɛn kan jin de, n di wo di i ni i bɔnsɔn ma. ¹⁴ I bɔnsɔn di siyaya iko duukolo kijɛ, ka jɛnsɛn ka wa telebɔ ni telebe rɔ, ka wa tele kankan bolo maran ni tele kankan bolo kinin dɔ. I ni i bɔnsɔn di kɛ sababu ri, siyailu bɛɛ di baraka sɔrɔn n bolo. ¹⁵ I tolo malɔ. N ye i fɛ tuma bɛɛ rɔ. I wa kɛ wa la yɔrɔ yɔrɔ rɔ, n di i latanka kojuu ma. N di i kɔseyi ka i lana jamana jin dɔ ikɔ. N tɛ bɔ i fɛ haan n da n lahidi mafa, mɛn n da ta i ye.»

¹⁶ Yakuba kunura sunɔɔ rɔ tuma mɛn na, a ka a fɔ ko: «Allabatata ye dinkira jin dɔ yan. N tun ma a lɔn.» ¹⁷ Yakuba silanda. A kan ko: «Dinkira masilannin de jin di de! Dinkira jin tɛ foyi di fo Alla la bon! Sankolo don dinkira ri tɛɛn yan.»

¹⁸ Yakuba wulira sɔɔma da la jona. A tun ka kabakurun mɛn don a kun kɔrɔ, a ka wo ta ka a lalɔ ka a kɛ tɔɔmasere ri ka tulu kɛ a kan. ¹⁹ A ka dinkira wo tɔɔ la ko Beteli. A tɔɔ fɔlɔ le tɛɛ ko Lusi.

²⁰ Yakuba ka dakan ta Alla ye ko: «Ni Alla tora n fɛ ka n natanka n na taama jin dɔ, ka suman ni firiyabɔ di n ma, ²¹ sa n di n kɔseyi hɛɛ rɔ ka na

n fa so la, ni i ka wo bεε kε ten, Allabatala ri kε n Maari Alla ri. ²² N da kabakurun mεn nalɔ ka a kε tɔmasere ri yan, wo ri kε Alla la bon di. I wa fen fen di n ma, n di wo ja di i ma.»

29

Yakuba sera a barincε Laban wara

¹ Yakuba ka sila mira ka wa telebɔ jamana rɔ. ² A seni yɔrɔ do rɔ, a ka kɔlɔn do yen wula rɔ. Saa kuru sawa lani tεε kɔlɔn da la. Wo ye laminna kɔlɔn wo le rɔ. Kɔlɔn wo da tuunni kabakurun mεn na, wo ka bon tεε kosebε.

³ Kolofen kɔnɔmadenilu alu wa alu la saa bεε laden tuma mεn na, alu ri kabakurun makurukuru ka a labɔ kɔlɔn da la, ka saa ie lamin. Saa wa ban alu minna tuma mεn na, alu ri kabakurun makurukuru ka kɔlɔn da latunun a la ikɔ.

⁴ Yakuba ka kolofen kɔnɔmadenilu maɓininka ko: «N badenmailu, ai bɔni mi?» Alu ka a jabi: «An bɔni Haran de.» ⁵ Yakuba kan ko: «Ai ka Laban lɔn wa, Nakɔri mamaren?» Alu ka a jabi: «An ka a lɔn.» ⁶ Yakuba ka alu maɓininka ko: «Tana tε a la ye?» Alu kan ko: «Tana si tε a la ye. I ma a denmuso Raseli yen? A natɔla a la saailu ri.»

⁷ Yakuba kan ko: «Ai ja lɔ. Tele ka jan fɔlɔ, saailu laden waati ma se fɔlɔ. Ai ye saailu lamin ka wa alu ri bin damun diya.» ⁸ Kolofen kɔnɔmadenilu ka a jabi: «An ti se wo kɛla, foo saa bεε wa ban nala fɔlɔ. Alu wa na, an di kabakurun makurukuru ka a bɔ kɔlɔn da la ka saailu lamin.»

⁹ Yakuba ye kumala kolofen kɔnɔmadenilu fε tuma mεn na, Raseli nara a fa la saailu ri. Ale le tεε ie kɔnɔmaden de.

¹⁰ Yakuba ka a barince Laban denmuso Raseli ni a la saailu yen tuma men na, a wara kabakurun makurukuru ka a bɔ kɔlɔn da la, ka a barince la saailu lamin. ¹¹ Yakuba ka Raseli sunbu ka sewa kosebe fo ka kasi. ¹² A ka a fɔ Raseli ye ko, a ye a fa doomuso Rebeka den de ri. Raseli borimantɔ wara wo fɔ a fa ye. ¹³ Laban ka a doomuso dence Yakuba la ko men tuma men na, a ka a bori ka wa a kɔfe. A seni a tɔrɔfe, a ka a bolo mininminin a kan ma ka a sunbu, ka wa a ri lu ma. Yakuba ka dantɛli ke Laban ye. ¹⁴ Laban ka kuma wo men tuma men na, a ka a jabi: «An bee ye buruju kelen de ri jɔ!» Yakuba ka karo kelen ke Laban tɔrɔfe.

¹⁵ Lon do rɔ, Laban ka a fɔ Yakuba ye ko: «N badenma le i ri fewu, kɔni wo bee ni a ta, i ma kan ka baara ke n ye ni n ma i sara. I sara ka kan ka ke men di, i ye wo fɔ n ye.»

¹⁶ Wo ka a tɛren, denmuso fila ye Laban bolo. Kɔrɔmamɔɔ tɔɔ ko Leya. A doomuso tɔɔ ko Raseli.

¹⁷ Leya jakise tere ye keɓi, kɔni Raseli keɓi na bee ma. ¹⁸ Raseli diyara Yakuba ye kosebe. Wo rɔ, a ka Laban jabi: «N di san wɔrɔnwula ke baara la i ye yan, kosa i ri i denmuso filana Raseli di n ma.»

¹⁹ Laban kan ko: «N wa a di ile ma, wo ka fisa a dini ri mɔɔ gberɛ ma. To n tɔrɔfe yan.»

²⁰ Wo rɔ, Yakuba ka san wɔrɔnwula ke baara la Raseli sɔrɔn kanma, kɔni Raseli ladiyaɓe kosɔn san wɔrɔnwula wo kera a jana iko tele dandɔ

²¹ San wɔrɔnwula dafanin, Yakuba ka a fɔ Laban ye ko: «N muso di n ma sisen. Waati men fɔni, wo ra dafa. N ye a fe an ye den.»

²² Nba, Laban ka a siɓɓɔn bee kili ka tibili ba ke, ²³ kɔni su wo rɔ, a ka a denmuso Leya ta ka wa a di Yakuba ma. Yakuba ni Leya dɛnda. ²⁴ Laban

ka a la jɔnmuso do di Leya ma ka a ke a la jɔn di. Jɔnmuso wo tɔɔ ko Silipa. ²⁵ Duu sa gbɛni, Yakuba ka Leya le yen ye! A wara a fɔ Laban ye ko: «I nɔ nfen de kɛla n na jɔn ten? N ka baara ke i ye Raseli le sɔrɔn ko rɔ. Nfenna i ra n janfa?» ²⁶ Laban ka a jabi: «Ka doomamɔɔ furu kɔrɔmuso jɛ, wo tɛ kɛla an wara yan. ²⁷ I sabari ka lookun jɔn dafa Leya la kɔjɔ bon na. Wo wa tamin, n di Raseli fanan di i ma. Wo rɔ, i ri san wɔrɔnwula gbɛɛ ke n ye.»

²⁸ Yakuba sɔnda wo ma. A ka lookun wo dafa Leya fɛ. Wo taminni, Laban ka a denmuso Raseli fanan di a ma. ²⁹ Laban ka a la jɔnmuso Bilaha di Raseli ma ka a ke a la jɔnmuso ri. ³⁰ Yakuba ni Raseli dɛnda. Raseli diyara a ye ka tamin Leya kan. Yakuba ka san wɔrɔnwula ke baarala Laban ye ikɔ tuunni.

³¹ Allabatala ka a yen ko Leya ma duman Yakuba ye kɔsɛbɛ, tuma mɛn na, a ka den sɔrɔn nɔɔya Leya ye, kɔni Raseli tɛɛ ye densɔrɔnbali le ri.

³² Leya ka kɔnɔ ta ka dence sɔrɔn. A kan ko: «Allabatala ra n na tɔrɔya yen. N di diya n cɛ ye sisen.» Wo le rɔ, a ka den tɔɔ la ko Rubɛn*. ³³ A ka kɔnɔ ta ikɔ tuunni ka dence sɔrɔn. A kan ko: «Allabatala ra a mɛn ko n ma duman n cɛ ye. Wo rɔ, a ra den jɔn fanan di n ma.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la ko Simeyɔn†.

³⁴ Leya ka kɔnɔ ta ikɔ tuunni ka dence sɔrɔn. A kan ko: «Sisen kɔni, n cɛ ri i fasa n ma, ka a masɔrɔn n da dence sawa sɔrɔn a ye.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la ko Lebi‡.

* **29:32** Rubɛn kɔrɔ ye le ko «i ja lɔ, dence le» † **29:33** Simeyɔn kɔrɔ ye le ko Alla ye n kan menna ‡ **29:34** Lebi kɔrɔ ye le ko masidi

³⁵ A ka kɔnɔ ta ikɔ tuunni ka dence sɔrɔn. A kan ko: «Sisen, n di Allabatala tando.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la ko Yahuda[§]. Wo kɔ, a ka den sɔrɔn madooya.

30

Yakuba den tɔilu

¹ Nba, Raseli ka a yen tuma mɛn na ko a ma den sɔrɔn Yakuba ye, a kɔrɔmuso la keleya ka a mira. A ka a fɔ Yakuba ye ko: «I ye den di n fanan ma. Ni wo tɛ n di faa.» ² Yakuba jusu bɔra. A ka a fɔ a ye ko: «N ye Alla le jɔɔn jala wo rɔ wa? Ale le ma i lakanya den sɔrɔnna wa?» ³ Raseli kan ko: «Nba, n na jɔnmuso Bilaha ta, i ye si a fɛ, sa a ri den sɔrɔn n ye, sa n fanan di kɛ denbatii ri.»

⁴ Wo rɔ, Raseli ka a la jɔnmuso Bilaha di Yakuba ma, ka a kɛ a muso ri. Yakuba ni wo sira. ⁵ Bilaha ka kɔnɔ ta Yakuba la, ka dence sɔrɔn a ye. ⁶ Raseli kan ko: «Alla ra jo di n ma. N ka mɛn fɔ, a ra wo mɛn ka n sɔ dence la.» Wo le rɔ, Raseli ka den wo tɔɔ la ko Daan*.

⁷ Raseli la jɔnmuso Bilaha ka kɔnɔ ta Yakuba la ikɔ, ka a dence filanan sɔrɔn a ye. ⁸ Raseli kan ko: «Nde ni n kɔrɔmuso bilani tɛrɛ an jɔɔn na kojuuya. Sisen, n kɔnin da se a la.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la Nefitali†.

⁹ Nba, Leya ka a yen tuma mɛn na ko a tɛ kɔnɔ ta la butun, a ka a la jɔnmuso Silipa ta ka a di Yakuba ma ka a kɛ a muso ri. ¹⁰ Silipa ka kɔnɔ ta. A ka dence sɔrɔn Yakuba ye tuma mɛn na, ¹¹ Leya kan

§ 29:35 Yahuda kɔrɔ ye le ko bato * 30:6 Daan kɔrɔ ye le ko n da jo sɔrɔn † 30:8 Nefitali kɔrɔ ye le ko n da sɛdon

ko: «N da kunnadiya.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la ko Kadi‡.

¹² Silipa ka kɔnɔ ta ikɔ tuunni. A ka a dence filanan sɔrɔn Yakuba ye tuma mɛn na, ¹³ Leya kan ko: «Ee, n da sewa kosebe. Musoilu ri a fɔ n ma sisen ko mɔɔ jalenni le n di.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la ko Aseri§.

¹⁴ Suman ka waati, Rubɛn wara jiri lulu doilu tɛrɛn sɛnɛ rɔ. A ka lulu woilu bɔ ka na alu di a na ma. Raseli ka jiri lulu woilu yen Leya bolo tuma mɛn na, a kan ko: «I jaandi, i ye n sɔ i dence la janman basi jiri lulu doilu rɔ.»

¹⁵ Kɔni Leya ka a jabi: «I ra n ce bɔ n bolo kɔni wo ma i wasa, ko di? I ri n dence la janman basi jiri lulu fanan bɔ n bolo wa?» Raseli kan ko: «Ale le wo ri. Ni i ka n sɔ i dence la janman basi jiri lulu rɔ, n na ce Yakuba ri si i fe su jin dɔ.» Leya sɔnda wo ma.

¹⁶ Wura fe, Yakuba nara ka bɔ sɛnɛ rɔ. Leya ka i bori ka wa a kunbɛn, ka a fɔ a ye ko: «I sitɔ nde le wara bi. N da i sɔrɔn n dence la janman basi jiri lulu la.» Yakuba sira Leya fe su wo rɔ. ¹⁷ Alla tolo tɛrɛ ye Leya la tarali kan na. Wo rɔ, Leya ka kɔnɔ ta ka a dence looluna sɔrɔn Yakuba ye. ¹⁸ Leya kan ko: «Alla ra n sara ka a masɔrɔn n ka n na jɔnmuso di n ce ma.» Wo le rɔ, a ka dence wo tɔɔ la ko Isakari*.

¹⁹ Leya ka kɔnɔ ta ikɔ tuunni ka a dence wɔɔrɔna sɔrɔn Yakuba ye. ²⁰ A kan ko: «Alla ra ko ba ke n ye. N ce ri n bonya sisen, ka a masɔrɔn n da dence

‡ **30:11** Kadi kɔrɔ ye le ko kunnadiya § **30:13** Aseri kɔrɔ ye le ko sewa * **30:18** Isakari kɔrɔ ye le ko sara

wɔɔrɔ sɔrɔn a ye.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la ko Sabulɔn†.

²¹ Wo kɔ rɔ, a ka denmuso fanan sɔrɔn, ka wo tɔɔ la ko Dina.

²² Nba, Alla hankili tora Raseli la ko kɔ, ka a la tarali kan namɛn, ka den ko nɔɔya a ye. ²³ Wo rɔ, a ka kɔnɔ ta ka dence sɔrɔn. A kan ko: «Alla ra maloya bɔ n na. ²⁴ Allabatata ye dence gberɛ la jin kan.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la ko Yusufu‡.

Yakuba kɛra nanfulutii ri.

²⁵ Nba, Raseli ka Yusufu sɔrɔn tuma mɛn na, Yakuba ka a fɔ Laban ye ko: «Sila di n ma. N ye n kɔseyi n wara. ²⁶ I ye n musoilu ni n denilu di n ma. N ka baara kɛ i ye, woilu le la ko rɔ. I ye alu di n ma, sa n di wa. N da baara mɛn kɛ i ye, i jɛrɛ ka wo lɔn.» ²⁷ Laban ka a jabi: «N fa, i sabari. N da jɔnininnin kɛ ka a yen ko Allabatata ka baraka don n ko rɔ ile le la ko kosɔn. ²⁸ Wo rɔ, i sara ka kan ka bɛn mɛn na, i ye wo fɔ n ye. N di wo di i ma.» ²⁹ Yakuba ka a jabi: «Nde ka baara kɛ i ye jɔ mɛn ma, i jɛrɛ ka wo lɔn. I la kolofenilu siyayara jɔ mɛn ma nde bolo, i ka wo fanan lɔn. ³⁰ N nara kolofen mɛn tɛrɛn i bolo, woilu ma siya tɛrɛ, kɔni sisen, alu ra siyaya ka kɛ kolofen kuru ba ri. Allabatata ka baraka don i la ko rɔ nde le la ko kosɔn. Wo rɔ, n tɛ baara kɛ n jɛrɛ ye sisen, ka n na denbaya balo wa?»

³¹ Laban kan ko: «N ye nfen di i ma ka a kɛ i sara ri?»

Yakuba ka a jabi: «I kana foyi di nde ma, kɔni ni i ka ko kelen pe jin kɛ n ye, n di to yan ka i la saailu gbɛn ka alu kanda. ³² I ye dijɛ, n ye wa i la kolofen

† **30:20** Sabulɔn kɔrɔ ye le ko bonya ‡ **30:24** Yusufu kɔrɔ ye le ko ka do la a kan

bεε kαrαsi bi. N wa kolofen finman menilu yen, n di woilu bα a rα, a ni kolofen manηεenman. Woilu ri κε n sara ri. ³³ Lon do natα, ni i ka n na kolofen kαrαsi i ri a lαn ni n telenni wala n telenni tε. Ni i ka ba do yen n bolo, men manηεenman tε, i ri a lαn ko n da wo sonya ile ma. Ni i ka saa do yen n bolo, men finni tε, i ri a lαn ko n da wo sonya ile ma.» ³⁴ Laban kan ko: «Ale le wo ri. I ka a fα ηa men ma, a ri κε wo ηa ma.»

³⁵ Wo lon kelen, Laban wara bakαrαn manηεenman ni bamuso manηεenman bεε bα a la kolofenilu rα. Fen fen, ni gbε ye a rα, a ka wo bεε bα alu rα. A ka saa finilu la woilu kan ka a bεε karifa a denceilu la. ³⁶ Alu ka tele sawa taama κε kolofen woilu ri ka alu mabα Yakuba la fewu! Yakuba tora Laban na kolofenilu gbenna ka alu lakanda.

³⁷ Nba, Yakuba ka jiribolo kendε doilu tεε jiri su sawa la, pepiliye, amande§, a ni pilatani. A ka jiribolo kendε woilu fara doilu bα alu ma ka jiribolo woilu manηεen. ³⁸ A ka jiribolo kendε manηεennin woilu bilabila bailu la jiminfen kαndα, sa bailu wa na alu min diya, alu ri jiribolo manηεennilu yen, baa bailu ye yeλεla i ηααn kan i min waati le. ³⁹ Alu wa yeλε i ηααn kan jiribolo woilu ηε, alu ri den manηεenilu sαrαn.

⁴⁰ Yakuba ka saamusoilu bα kolofen tαilu rα, ka alu bila Laban na saa manηεenilu ni finmanilu ηakαrα, sa alu ri Laban na saa woilu yen. Wo rα, Yakuba la saa woilu ka den manηεenman ni den finmanilu sαrαn. Wo bolo ma, Yakuba ka kolofen

§ 30:37 Amande ye jiriden damunta le ri.

kuru sərən a jere ye. A ma sən a ta ni Laban ta ye basan.

⁴¹ Ni kolofen təlōnninilu nara ka i min, Yakuba ri jiribolo manjēenilu bila jiminfen kəndə alu jəkərə. Wo rə, alu ri yele i jəən kan jiribolo dafē,
⁴² kəni ni kolofen baraninilu nara ka i min, Yakuba tē jiribolo bila jiminfen kəndə alu jəkərə. Wo bolo ma, kolofen baranin denilu kera Laban ta ri, kəni kolofen təlōnni denilu kera Yakuba ta ri.

⁴³ Nba, Yakuba kera fentii ri wo ja le ma. A ka kolofen misen siyaman sərən. A ka jōnilu fanan sərən, a ni jəəmēilu ni falilu.

31

Yakuba ka a dokon ka bə Laban wara

¹ Laban denceilu tere ye a fəla ko: «Yakuba ra an fala nanfulu bēē ta. A ra a jere kē fentii ri wo rə an fa bolofen də.» Wo kuma fəra Yakuba ye. ² Yakuba ka Laban nakərəsi ka a yen ko Laban tere ye a mirila a ma ja mēn ma fəb, a tē a mirila a ma wo ja ma butun.

³ Lon do rə, Allabatalla ka a fə Yakuba ye ko: «I kəseyi i fa so la, ka wa i badenmailu tēma. N di to i fē.» ⁴ Wo rə, Yakuba ka kela di Raseli ni Leya ma ko alu ye na a tere wula kəndə, a la kolofen ye yəwə mēn. ⁵ Alu seni ye, Yakuba ka a fə alu ye ko: «N da a yen ai fa ja rə ko a tere ye mirila n ma ja mēn ma fəb fəb, a tē mirila n ma wo ja ma butun, kəni n fa Maari Alla ra to n fē. ⁶ Ai jere ka a lōn ko n da baara kē ai fa ye n fanka bēē la. ⁷ Hali wo, ai fa ka n janfa, ka do bə n sara la ko tan, kəni Alla ma sən a ye kojuu kē n na. ⁸ Ni ai fa ka a fə ko finman ni gbeman ye kolofen mēnilu rə, ko woilu ri kē n sara

ri, nba, kolofen bæε ra κε finman ni gbeman di. Ni a ka a fɔ ko kolofen menilu manjɛennin, ko woilu ri κε n ta ri, nba, kolofen bæε ri manjɛennin. ⁹ Alla le ka ai fa la kolofenilu bɔ a bolo ka alu di nde ma.»

¹⁰ Yakuba ka a fɔ a musoilu ye ikɔ tuun ko: «Kolofen ye yelɛla i jɔɔn kan waati mɛn na, n sibora. N ka a yen sibo rɔ ko bakɔrɔn menilu ye yelɛla bamusoilu kan, wo bæε manjɛennin de. ¹¹ Wo waati rɔ, Alla la mɛleka ka a fɔ n ye ko: «Yakuba.» N kan ko: «Naamun.» ¹² A kan ko: «Bakɔrɔn menilu ye yelɛla bamusoilu kan, i ye woilu kɔrɔsi. A bæε manjɛennin de. A ye wo ja le ka a masɔrɔn Laban ka fen fen κε i la, n ka wo bæε yen.» ¹³ A kan ko: «Alla le nde ri, mɛn ka a jɛrɛ yiraka i la Beteli. I ka tulu κε kabakurun kan dinkira mɛn dɔ ka a κε tɔmasere ri, ka i dakan ta n ye. Nba, sisen, i wuli ka bɔ jamana jin dɔ, ka i kɔseyi i fa so la.»»

¹⁴ Raseli ni Leya ka a jabi: «An tɛ foyi sɔrɔnna yan an fa la cɛrɔ a la saya kɔrɔ. ¹⁵ An fa jɛrɛ tɛ an jatela foyi ri sisen fɔ siya gbɛrɛ mɔɔ. A ra an san, ka an furu fen bæε damunun ka a ban.» ¹⁶ Alu kan ko: «Alla ra nanfulu mɛn bæε mira an fa la ka a di i ma, an ta le wo bæε ri, a ni an denilu. Nba, Alla ka mɛn fɔ i ye, i ye wo κε fasayi.»

¹⁷ Wo rɔ, Yakuba wulira ka a musoilu ni a denilu layɛlɛ jɔɔmɛilu kan, ka sila mira ka wa. ¹⁸ A ka a la kolofen bæε bila a jɛ ka wa a fa Isiyaka wara, Kanaan jamana rɔ. A ka a la kolofenilu ni a bolofen bæε ta, a tun ka fen fen sɔrɔn Padani Aramu.

¹⁹ Alu watɔla, Raseli ka a fa Laban na jooilu sonya ka wa alu ri a bolo. A ka woilu sonya a fa kɔ ma, baa Laban wani tɛrɛ a la saailu si mali diya.

²⁰ Yakuba ka Aramu bɔnsɔn Laban janfa wo ja le ma. A ma a sara a la fo ka a dokon a ma ka wa. ²¹ A ka a bolofen bɛɛ ta ka a bori. A ka Efirati ba tɛɛ, ka wa Kiliyadi koyinkɛ jamana fan fɛ.

Laban ka Yakuba kɔsaran

²² Yakuba wa tele sawanan lon, a fɔra Laban yɛ ko Yakuba ra a bori.

²³ Laban ka a badenmailu ladɛn ka wa Yakuba kɔ. Alu ka tele wɔrɔnwula kɛ a kɔsaranna. Alu ka Yakuba tɛrɛn Kiliyadi koyinkɛ yɔrɔ rɔ, ²⁴ kɔni sani alu ye i jɔɔn yen, Alla ka a jɛrɛ yiraka Aramu bɔnsɔn Laban na sibo rɔ, ka a fɔ a yɛ ko: «Laban, i ye a kɛ kojuma. I kana Yakuba danka, i kana duwawu kɛ a ye!»

²⁵ Nba, Laban wara Yakuba tɛrɛn tumana mɛn na, Yakuba tun da a la faaninbonilu lɔ koyinkɛ do le kan. Laban ni a badenmailu ka alu la faaninbonilu lɔ Kiliyadi koyinkɛilu kɔrɔ. ²⁶ Laban wara ka a fɔ Yakuba yɛ ko: «I ka nfen de ko kɛ n na jin ten? I ra janfa don n ma ka n denmusoilu ta ikomin jon ye mirala kelɛ rɔ ja mɛn ma. ²⁷ Nfenna i ka i dooko n ma ka i bori? I ma i sara n na fo ka n janfa. Ni wo tɛ, n tun di tolon ba kɛ i ye. An tun di sewa ka donkilila, ka dundun fɔ, ka kora fɔ ka i bilasila. ²⁸ Hali ka n denmusoilu ni n mamarenilu kɔndɔn, i ma wo fɛrɛ di n ma. I na nfen nalonmaya ko kɛla jin di? ²⁹ An ye yɔrɔ mɛn dɔ jin, a se ye n ye ka kojuu kɛ i la, kɔni su taminni, i fa Maari Alla kumara n ye sibo rɔ. A kan ko: «Laban, i ye a kɛ kojuma. I kana Yakuba danka, i kana duwawu kɛ a ye.» ³⁰ Nba, n ka a lɔn ko i kunfani ba le tɛrɛ ka wa i fa so la, kɔni nfenna i ka n na jooilu sonya?» ³¹ Yakuba ka Laban jabi: «N ka n bori ka a masɔrɔn n silanni tɛrɛ i jɛ. A tɛrɛ ye n kɔndɔ ko i ri

i denmusoilu bɔ n bolo fanka la ³² kɔni i la jooilu ta fan fɛ, ni i ka woilu tɛrɛn mɔɔ mɛn bolo yan, wo tii ri faa de! An badenmailu siini yan ka kɛ an sereilu ri. Wa i ɲalankalan an na dinkira bɛɛ rɔ. Ni i ka i la fen do yen, i ye a ta.» Yakuba tun ma a lɔn ko Rasɛli le ka a fa Laban na jooilu sonya.

³³ Laban wara a ɲalankalan Yakuba la faaninbon na, ka bɔ ye ka wa a ɲalankalan Leya la faaninbon na, ka bɔ ye ka wa a ɲalankalan ɲɔnmuso fila la faaninbonilu la. A ma fen si yen ye. A bɔra ye ka wa a ɲalankalan Rasɛli la faaninbon na. ³⁴ Jaa, Rasɛli le tun ka a fa la jooilu dookoma ɲɔɔmɛ siifen kɔrɔ, ka a sii a kan. Laban ka a ɲalankalan fan bɛɛ rɔ bon na, kɔni a ma foyi yen. ³⁵ Rasɛli ka a fɔ a yɛ ko: «N fa, i ri hake to. N ye musoilu la landa karɔyen na bi. Wo rɔ, n ti se n wulila.» Laban ka a la jooilu ɲinin fan bɛɛ rɔ, kɔni a ma alu yen.

³⁶ Wo rɔ, Yakuba jusu bɔra Laban kanma fo ka a kɛlɛ loo tɛrɛ ye a la. A ka a fɔ a yɛ ko: «I ra n kɔsaran ten nfenna? N ka kojuu su ɲuman de kɛ i la? N ka hake su ɲuman ta i la? ³⁷ Nba, i ra i ɲalankalan ka n bolofen bɛɛ mafɛnɛ sisen, i ka i la fen su ɲuman yen? I ka mɛn yen, wo labɔ an badenma bɛɛ ɲana yan, sa alu ri kititɛɛ an tɛma. ³⁸ Nde ka san muwan kɛ i wara. I la saamusoiilu ni i la bamusoilu fen fen kɔnɔ ma tɲan. N ma i la saaji si mafaa ka a damun. ³⁹ Wara wa mɛn mira ka wo faa, n tɛ wo yiraka i la. N jɛrɛ ri wo ɲɔɔn sara. Mɛn wa sonya su rɔ, a ni mɛn wa sonya tele rɔ, i ri a fɔ ko n ye wa wo ɲɔɔn ɲinin. ⁴⁰ Tara gbara n na tele rɔ. Nɛnɛ ka n mira su rɔ. N ma se sunoola. ⁴¹ N ka san muwan kɛ i wara. N ka san tan ni naanin kɛ baarala i yɛ i denmuso fila ko kosɔn. N ka san wɔɔrɔ kɛ baarala

ka kolofen doilu sərən, kəni i ka do bə n sara la sija tan. ⁴² N benba Iburahima Maari Alla, n fa silanni Maari Alla mən ye kənin, ni wo tun ma ke n fe, sa i ra n bolokolon gbən a to, kəni Alla ka n na tərəya le yen. N ka baara mən ke, ale le ka wo lən. Wo le kosən, a ka kititeε ile ni nde te su taminni jin də.»

⁴³ Laban ka Yakuba jabi: «Muso jin ye n denmusoilu le ri. Alu den ye n mamaren de ri. Kolofen jin ye n na kolofen de ri. I ja yen fen fen na jin, n ta le wo bεε ri, kəni n ti se n denmusoilu ni n mamarenilu bəla i bolo butun. ⁴⁴ Wo rə, an ye bən kan kelen ma an ni i jəən tema, sa sereya ri ke nde ni ile tema.»

⁴⁵ Yakuba ka kabakurun do ta ka a lələ ka a ke təmasere ri. ⁴⁶ A ka a fə a badenmailu ye ko: «Ai ye na kabakurun di.» Alu ka kabakurun ta ka a ton i jəən kan. Wo keni, alu bεε ka i ləden ka damunun ke kabakurun ton tərəfe. ⁴⁷ Laban ka kabakurun ton wo tə la ko Sekari Sahaduta. Yakuba ka a tə la ko Kalədi. ⁴⁸ Laban kan ko: «Kabakurun ton mən ye sereya le ri nde ni ile tema bi.» Wo le kosən yərə wo tə lara ko Kalədi. ⁴⁹ A ye kilila fanan ko Misipa, ka a masərən Laban ka a fə Yakuba ye ko: «An wa fara, Allabatala ye an fila bεε kərəsi. ⁵⁰ Ni i ka kojuu ke n denmusoilu la, ni i ka muso gbereilu ta, hali n ma ko lən a rə, Alla ja yen an fila bεε la. I kana jina wo kə rə.»

⁵¹ Laban ka a fə Yakuba ye ko: «I ja lə kabakurun ton jin də, ka i ja lə kabakurun jin də, n ka mən lə ka a ke təmasere ri. ⁵² Kabakurun ton jin di ke sereya ri. Kabakurun ləni jin fanan di ke sereya ri. Wo rə, n kana tamin alu la ka wa i kele. I fanan kana tamin alu la ka na n kele. ⁵³ I benba

Ibrahim ni n benba Nakəri a ni alu failu Maari ri kititεε nde ni ile tema.»

Yakuba ka a kali Alla la, a fa Isiyaka silanni men ye. ⁵⁴ Yakuba ka kolofen do faa ka Alla so wo ro koyinke kan ye, ka a janin ka a badenma bee kili ko alu ye na damunun ke. Alu ka damunun ke ka si koyinke kan ye.

32

Yakuba ka kela lawa Esawu ma

¹ Wo sooma da la jona, Laban wulira ka a den-musoilu ni a mamarenilu kondon ka duwa alu ye, ka ban ka sila mira ka a koseyi a wara.

² Yakuba ni a la mooilu ka sila mira ka wa. Alu watola, Alla la melaka doilu nara ben Yakuba la. ³ A ka alu yen waati men na, a kan ko: «Dinkira jin ye Alla la daa make diya le ri.» Wo ro, a ka dinkira wo to la ko Mahanimu.

⁴ Yakuba ka keladenilu lawa a ne a koroe Esawu ma Seyiri la jamana ro, Edomu mara ro konin. ⁵ A ka alu kelaya ko: «Ai ye wa a fo n tii Esawu ye ko a la jonoe Yakuba kan ko n wani tere Laban wara. Ko n tun da men ye, koni sisen n da n koseyi. ⁶ Ko nisi ye n bolo, a ni fali, a ni saa, a ni ba, a ni jonilu. Ko n ye kela la wala a ma, sa n na ko ri diya n tii Esawu ye.» ⁷ Keladenilu wara kela wo fo Esawu ye. Alu ban men keni kela fola, alu ka alu koseyi Yakuba ma ka a fo a ye ko: «An wara i koroe Esawu teren ye. A nato i labenna. Ce keme naanin ye a bolo.»

⁸ Yakuba silanda kojuuya foo ka a kono rakaliya. A ka a la mooilu ratala ka alu ke kuru fila ri, ka a la saa a ni ba a ni nisi a ni joomeilu fanan datale wo

ɲa ma. ⁹ A tɛɛ ye a mirila ko: «Ni Esawu nara be kuru kelen kan, a tɔ kelen di i bori ka bɔ a bolo.»

¹⁰ A ka Alla tara ko: «ƐƐ Allabatala, n benba Iburahima ni n fa Isiyaka Maari, ile le ka a fɔ n ye ko n ye n kɔseyi n fa so la, ka wa n badenmailu tɛma. I kan ko i ri hɛɛ kɛ n ye ye. ¹¹ I la kaninteya ka bon nde ma. N ka Juriden ba tɛɛ fɔlɔman, foyi tɛɛ tɛ n bolo, fo n na taama gbeleke dɔrɔn, kɔni bi, n na mɔɔilu ra siyaya kosɛbɛ, foo ka kɛ kuru fila ri. ¹² I jaandi, i ye n bɔ n kɔrɔcɛ Esawu bolo. N silanni a ɲɛ. A kana na be n kan, ka n na denilu ni ie nailu faa. ¹³ I jɛɛ le ka a fɔ ko i ri hɛɛ kɛ n ye ka n bɔnsɔn siyaya iko kɔɔji kiɲɛ, mɔɔ tɛ wo mɛn dan lɔnna.»

¹⁴ Yakuba banda Alla matarala ka su si dinkira wo rɔ. A ka a la kolofen doilu ɲɛnematɔmɔn, ka alu sanba a kɔrɔcɛ Esawu ma. ¹⁵ A ka bamuso kɛmɛ fila ni bakɔrɔn muwan bɔ, ka saamuso kɛmɛ fila ni saaji muwan la woilu kan. ¹⁶ A ka ɲɔɔmɛmuso bisawa ni woilu sinmindenilu fanan bɔ. Ka la woilu bɛɛ kan, a ka nisimuso binaanin ni tora tan fanan bɔ, a ni falimuso muwan ni falice tan. ¹⁷ A ka kolofen woilu kɛ kuru doilu ri, bɛɛ ni a ta. A ka kuru kelen kelenna bɛɛ karifa a la jɔn kelen kelenna la. A ka a fɔ alu ye ko: «Alu ye wa n ɲɛ, ka tɛɛ ladon kolofen kuruilu tɛma.» ¹⁸ A ka a fɔ jɔn fɔlɔ ye ko: «I wa n kɔrɔcɛ Esawu yen, a ri i maɲininka ko: «I tii ye yon di? I watɔ mi ten? Kolofen ɲinilu ye yon ta ri?» ¹⁹ A wa ɲininkali kɛ ten, i ye a jabi: «I la jɔncɛ Yakuba ta le. A ka alu lana ile le ma, ko ka a tii Esawu sanba. A jɛɛ natɔ kɔ Ɛɛ.»

²⁰ Yakuba ka kuma kelen wo fɔ jɔn filanan ye, a ni jɔn sawanan, a ni a tɔ bɛɛ, kolofen kuruilu karifani mɛnilu la. A ka a fɔ alu ye ko: «Ai wa n

kərɔɕe Esawu yen, ai ye jabili kelen wo di a ma. ²¹ Ai ye a fɔ a yɛ fanan ko a la jɔncɛ Yakuba natɔ le jin di.» Yakuba ye a mirila ko: «Ni n ka a ladiya kolofenilu la fɔlɔ, a jusu ri suma. Wo rɔ, an wa an jɔɔn yen, n na ko ri diya a yɛ.» ²² Nba, Yakuba ka sanba fen woilu lawa a jɛ, kɔni ale jɛrɛ ka su si dinkira wo rɔ ye.

Yakuba ka sɛɛdon

²³ Su kelen wo rɔ, Yakuba wulira. A ka a muso fila ni a la jɔnmuso fila, a ni a dencɛ tan ni kelen, natamin Jabɔki ba kɔma. ²⁴ A ka alu latamin ba kɔ, ka ban ka a bolofenilu bɛɛ fanan natamin. ²⁵ Yakuba kelen pe tora ba fan kelen wo fɛ. Su wo rɔ, cɛ do nara be Yakuba kan. Alu ka sɛɛdon foo ka kɛnɛ bɔ. ²⁶ Cɛ wo ka a yen ko a ti na lasela Yakuba la waati mɛn na, a ka Yakuba gbasi a worokudu rɔ. Wo rɔ, Yakuba woro kolo mukara. ²⁷ Cɛ kan ko: «I ye n bila. Kɛnɛ bɔtɔ le.» Yakuba ka a jabi: «N tɛ! Ni i ma baraka don n dɔ, n tɛ i bila fewu!» ²⁸ Cɛ kan ko: «I tɔɔ di?» A ka a jabi: «N tɔɔ le Yakuba.» ²⁹ Cɛ kan ko: «I tɔɔ tɛ wo ri butun. I tɔɔ le sisen ko Isirayɛli, ka a masɔrɔn i ni Alla ra sɛɛdon, i ni mɔɔilu ra sɛɛdon, wo bɛɛ rɔ fanka ye i bolo.»

³⁰ Yakuba ka a fɔ a yɛ ko: «I jaandi, i tɔɔ fɔ n yɛ.» Cɛ kan ko: «Nfenna i ye n tɔɔ majininkala?» A ka baraka don Yakuba la ko rɔ. ³¹ Yakuba ka wo dinkira tɔɔ la ko Penuyɛli. Wo kɔrɔ le ko: «N da Alla yen ja ni ja, kɔni n ma faa.»

³² Yakuba bɔra Penuyɛli telebɔ waati. A tɛrɛ ye taamala ka jii a sen kelen ma ka a masɔrɔn a sen da muka. ³³ Nba, Yakuba gbasira a worokudu le rɔ wo ja le ma. Wo le ka a kɛ, Isirayɛlika tɛ kolofen worokudu fasa damunna, haan bi.

33

Yakuba ni Esawu ka i jəən ben

¹ Nba, Yakuba ka a ja lɔ ka Esawu natɔla yen. Cε mɔɔ kεmε naanin ye a kɔfε. Wo rɔ, Yakuba ka a denilu ratala Raseli ni Leya tɛma, a ni jɔnmuso fila tɛma, bεε ni a na. ² A ka jɔnmusoilu ni alu den bila jε fε, ka Leya ni a denilu tuun woilu la, ka Raseli ni Yusufu bila kɔ fε. ³ A jεrε taminda jε fε. A wara ka i majii bakε sija wɔrɔnwula, ka i madon a kɔrɔcε Esawu la. ⁴ Esawu ka i bori ka na a laben. A ka a to a kan ka a sunbu. Alu fila bεε kasira. ⁵ Esawu ka a ja lɔ ka Yakuba musoilu ni a denilu yen. A kan ko: «Mɛnilu nani i fε jɛn di, yon de woilu ri?» Yakuba kan ko: «N tii, Alla kininkininda n ma ka den mɛnilu di n ma, woilu le ten.»

⁶ Jɔnmusoilu ni alu deni ka ai madon ka ai majii ka a fo. ⁷ Leya ni a denilu fanan nara ka alu majii. A laban, Raseli ni Yusufu nara ka alu majii.

⁸ Esawu ka Yakuba mapininka ko: «N benda kolofen kuru siyaman di. Wo kɔrɔ ye nfen di?» Yakuba ka a jabi: «N tii, n ka alu lawa i ma, kosa n na ko ri diya i yε.» ⁹ Esawu kan ko: «N doo, fen siyaman ye nde fanan bolo. I bolofenilu ye to i bolo.» ¹⁰ Kɔni Yakuba kan ko: «I jaandi. Ni n na ko ra diya i yε, i ye woilu mira. N ja la i kan sisen, wo le iko n da n ja la Alla kan ka a masɔrɔn i ra n damira kɔjuma. ¹¹ I jaandi. N ka i sanba fen mɛnilu la, i sabari ka woilu mira. Alla ra kininkinin n ma. N bolofen ka siya, n dεsɛni tε foyi la.» Yakuba ka wo magbɛleya kosebε foo Esawu dijɛra wo ma.

¹² Esawu ka a fɔ a ye ko: «An ye wa. N di wa i malɔ.» ¹³ Yakuba ka a jabi: «N tii, i jεε ka a lɔn ko denilu la ko ka gbɛɛn. Fanka tε alu la. Kolofenilu ni alu sinmindenilu ye n bolo fanan. N kana jina woilu kɔ. Ni n ka taama lakaliya tele kelen kɔrɔ dɔrɔn, wo tε bɛn. Kolofenilu ri faa. ¹⁴ N tii, i ye wa n jε sisen. N di wa dooni dooni, ka bɛn kolofenilu ni denilu taama ja ma. N di i tɛrɛn Seyiri la jamana rɔ.» ¹⁵ Esawu kan ko: «Ale le wo ri. N na mɔɔ doilu ri to n kɔ ka i malɔ.» Yakuba kan ko: «N tii, i kana i jεε tɔrɔ butun. Ni n diyara i ye, wo ri n wasa.»

¹⁶ Wo rɔ, Esawu ka sila mira wo lon kelen ka wa Seyiri la jamana rɔ.

¹⁷ Kɔni Yakuba wara Sukɔti. A ka a la bon lɔ ye, ka gba lɔ a la kolofenilu ye. Wo le kosɔn, alu ka dinkira wo tɔɔ la ko Sukɔti.

Yakuba sera Sikemu so kɔndɔ

¹⁸ Yakuba bɔra Padani Aramu ka wa. A juma donda Sikemu so kɔndɔ, mɛn ye Kanaan jamana rɔ. A seni ye, a ka a la faaninbon lɔ so kɔkan. ¹⁹ A la faaninbon lɔni dinkira mɛn, a ka wo dinkira san Sikemu fa Hamɔri bɔnsɔn de ma. A ka a san wodigbε kemε le la. ²⁰ A ka Alla saraka bɔ diya lɔ dinkira wo rɔ, ka wo tɔɔ la ko Alla ye Isirayɛli Maari le ri.

34

Dina ni Sikemu la ko

¹ Nba, Leya ka denmuso mɛn sɔrɔn Yakuba ye, wo tɔɔ le tɛrɛ ko Dina. Lon do rɔ, Dina wara bɔ diya sunkurunilu fε so kɔndɔ. ² Kanberen do tɛrɛ ye, mɛn tɔɔ ko Sikemu. Wo fa le Hifika Hamɔri ri, mɛn

ye jamanatiiya la. Sikemu ka Dina yen waati men na, a ka a mira fanka la ka a la a fe ka a ratijan.

³ Yakuba denmuso Dina diyara Sikemu ye kosebe. A ka a kanin. Wo ro, Sikemu kumara a ye kojuma, kosa a la ko ri diya sunkurun ye.

⁴ Sikemu ka a fo a fa Hamari ye ko: «I ye sunkurun jin furu n ye.»

⁵ A fora Yakuba ye ko Sikemu ra a denmuso ratijan. Wo tuma, a denceilu ye kolofen dafe wula kondo. Wo ro, Yakuba ma foyi fo fo ka alu makono.

⁶ Sikemu fa Hamari nara bo Yakuba fe, ka na kuma a ye. ⁷ Yakuba denceilu nara ka bo wula kondo. A fora alu ye tuma men na ko Sikemu ra alu doomuso ratijan, alu dunyara ka mane kojuuya, baa Sikemu na men kela, kojuu ba le wo ri Isirayeli la moolu wara. Moo te wo kela muume! ⁸ Hamari ka a fo Yakuba ye ko: «I denmuso duman n dence Sikemu ye kosebe. N ye ai madiyala, ai ye a di n ma, a ye ke a muso ri. ⁹ An ye ke furu nonmailu ri. Ai ye ai denmusoilu di an ma. An fanan di an denmusoilu di ai ma. ¹⁰ Ai di to an fe an wara yan. Jamana bee labilani ai ye. Ai ye i sii yan ka a julaya ke. Ai ye duu san ka a ke ai ta ri.»

¹¹ Sikemu ka a fo Dina fa ni a korocelu ye ko: «Ai jaandi, ai ye hina n na. Ai ye dije n ye. Ai wa fen fen jinin n fe, n di wo bo ka a di ai ma. ¹² Ai ye furu nanfulu ba ni wodi siyaman fo. N di wo bee bo ikomin ai ka a fo na men ma, sa ai ri denmuso di n ma ka a ke n muso ri.»

¹³ Ikomin Sikemu tun da ban alu doomuso ratijanna, Yakuba denceilu ka Sikemu ni a fa Hamari jabi janfa kuma la. ¹⁴ Alu kan ko: «Ka an doomuso di kojiibali ma, wo te ben. Maloya ko ba

le wo ri an wara. ¹⁵ An tɛ sɔn wo ma foo ai cɛman bɛɛ ye a wara foo wo bɛɛ wa faaninta kɛ ikomin an bɛɛ faaninta kɛni ja mɛn ma. ¹⁶ Ni wo kɛra, an di an denmusoilu di ai ma. An fanan di ai denmusoilu furu. An di an sii ai tɛma yan ka kɛ mɔɔ kelen di. ¹⁷ Ni ai kɔnin ma sɔn faaninta kɛ ko ma, an di an denmuso mira ka wa a ri.»

¹⁸ Kuma wo diyara Hamɔri ni a dence Sikɛmu yɛ. ¹⁹ Sikɛmu bɔra ye i kɔrɔ ka wa ko wo rabɛn, baa Yakuba denmuso duman a yɛ kosɛbɛ. Sikɛmu wo bonyani tɛrɛ ka tamin mɔɔ bɛɛ kan a fa wara. ²⁰ Hamɔri ni a dence Sikɛmu wara laden diya so donda la ka kuma so kɔndɔ mɔɔilu yɛ. ²¹ Alu kan ko: «Mɔɔ mɛn ye an duɲɔnilu le ri. An ye dije alu ye to an na jamana kɔndɔ ka julaya kɛ an na jamana rɔ, baa an na jamana ka bon, an bɛɛ ri kun a kɔndɔ. An di alu denmusoilu furu ka an denmusoilu di alu ma. ²² Kɔni ko do ye an tɛma. Ni cɛ bɛɛ ma sɔn ka faaninta kɛ, iko alu bɛɛ faaninta kɛni ja mɛn ma, alu tɛ sɔn ka alu sii an tɛma ka an kɛ mɔɔ kelen di. ²³ Ni alu ka alu sii an tɛma yan, alu la kolofen ni alu bolofen bɛɛ tɛ kɛ an ta ri wa? An ye sɔn faaninta kɛ ko wo ma, sa alu ri to an tɛma yan.»

²⁴ So kɔndɔ mɔɔilu bɛɛ sɔnda Hamɔri ni a dence Sikɛmu la kuma wo ma. Wo rɔ, cɛ mɛnilu tɛrɛ ye so kɔndɔ, wo bɛɛ faanintara.

²⁵ Nba, alu la faaninta kɛ tele sawana lon, ka dimin to alu kan, Yakuba dence fila, Simeyɔn ni Lebi kɔnin, mɛnilu ni Dina ye fa kelen ni na kelen na, woilu ka alu la fanmuruilu ta ka na be so kɔndɔ mɔɔilu kan, mɔɔilu mɛn hankili tɛ keɛ wo ma. Alu nara don so kɔndɔ mɔɔilu jɛnama, ka cɛilu bɛɛ faa.

²⁶ Alu ka Haməri ni a dence Sikemu fanan faa, ka alu doomuso Dina ta Sikemu la bon na ka wa a ri.

²⁷ Yakuba dence tɔilu nara fureilu lani tɛɛn ye tuma mɛn na, alu ka so kɔndɔ mɔɔilu bolofen bɛɛ ta, ka a masɔɔn Sikemu ka alu doomuso ratijan.

²⁸ Alu ka saa ni ba ni nisi ni falilu ta. Alu ka fen menilu yen so kɔndɔ a ni senɛilu rɔ, alu ka wo bɛɛ ta. ²⁹ Alu ka nanfulu bɛɛ mira, ka musoilu ni denilu bɛɛ mira. Fen fen tɛɛ ye bon na so kɔndɔ, alu wara wo bɛɛ ri.

³⁰ Yakuba ka a fɔ Simeyɔn ni Lebi ye ko: «Ai ka mɛn kɛ jin di, wo ri kɛ ko ba ri n kun na. Ai ra n gboya yan mɔɔilu ye, Kanaan bɔnsɔn ni Feresikailu kɔnin. N na mɔɔilu ma siya. Ni yan mɔɔilu ka alu ladɛn ka be an kan, n ni n na denbaya bɛɛ ri faa.» ³¹ Alu ka a jabi: «A ka an doomuso jate iko sunkurunba. Wo benni wa?»

35

Yakuba wara Beteli

¹ Lon do rɔ, Alla ka a fɔ Yakuba ye ko: «I ye wa i sii Beteli. I wa se ye, i ye saraka bɔ diya do lɔ Alla ye, mɛn ka a jɛɛ yiraka i la wo lon ka a tɛɛn i boritɔ i kɔrɔɛ Esawu kɔrɔ.»

² Wo rɔ, Yakuba ka a fɔ a la denbaya ni a la mɔɔilu bɛɛ ye ko: «Joo menilu ye ai bolo, ai ye wo bɛɛ lafli. Ai ye ai jɛɛ seniya, ka ai la faanin senimanilu bila ai kan na. ³ An bɔtɔ yan ka wa Beteli. N watɔ saraka bɔ diya do lɔla Alla ye ye, mɛn ka n na tarali lamɛn ka n demɛn n na tɔɔya waati rɔ. A ra to n fɛ n na taama bɛɛ rɔ.»

⁴ Joo menilu tɛɛ ye alu bolo, alu nara wo bɛɛ di Yakuba ma, a ni tololafen menilu tɛɛ ye alu tolo la. Yakuba ka denka sen jiriju do kɔrɔ Sikemu so dafɛ,

ka wo fen bæε dokon. ⁵ Alu wulira ka wa tuma mæn na, Alla ka silan ba bila ye mœõilu la so bæε kændõ. Wo le ka a κε, mœõ si ma bõ ka bila Yakuba ni a dencεilu kõ.

⁶ Yakuba ni a la mœõilu sera Lusi, so mæn tœõ bi ko Beteli. Wo ye Kanaan de rõ. ⁷ Yakuba ka saraka bõ diya lõ Alla ye ye, ka a tœõ la ko Beteli, baa a ka a bori a kørõce Esawu ne tuma mæn na, Alla ka a jere yiraka a la dinkira wo le rõ.

⁸ Wo tuma, Debora sara, mæn tun ka Rebeka lamõ. Alu ka wo suu don jiriju do kørõ Beteli so dafe, ka jiri wo tœõ la ko An Ye Kasila Jiri Nin Kørõ.

⁹ Yakuba nara Beteli ka bõ Padani Aramu tuma mæn na, Alla ka a jere yiraka a la ikõ tuunni, ka kuma ka baraka don a la ko rõ. ¹⁰ Alla ka a fõ a ye ko: «I tœõ le tere ko Yakuba, kõni i tœõ te ten butun ko Yakuba. I tœõ le sisen ko Isirayeli.» Alla ka a tœõ la ko Isirayeli wo na le ma. ¹¹ Alla ka a fõ a ye ikõ tuunni ko: «Alla Sebεεtii le nde ri. I ye jiri ka siyaya. Jamana siyaman di bõ i rõ. I bõnsõn doilu ri ke mansailu ri. ¹² N ka duu mæn di Iburahima ni Isiyaka ma, n di wo di i ma. I bõnsõn menilu natõ i kõ, n di a di woilu fanan ma.»

¹³ Alla kumara Yakuba ye dinkira mæn na, a wara. ¹⁴ Yakuba ka tœõmasere kabakurun do lõ dinkira wo rõ, Alla kumara a ye dinkira mæn dõ kõnin. A ka resenji labõn kabakurun wo kan, ka Alla sõ wo rõ. A ka tulu fanan nabõn a kan. ¹⁵ Alla kumara a ye dinkira mæn na, Yakuba ka wo dinkira tœõ la ko Beteli.

Raseli la saya ko

¹⁶ Alu bõra Beteli ka wa. Alu tun ma sudunya Efirata la tuma mæn na, Raseli moyi lon sera. A la tin gbεleyara kosebe. ¹⁷ A ye tin kan tuma mæn na,

tinkərəsilali ka a fə a ye ko: «I kana silan, i ra dence kura sərən.»

¹⁸ Kəni Raseli ma bə a rə. A satəla ka a den təə la ko Bənoni*. A sanin kərə, Yakuba ka den təə la ko Bəniyaminu†.

¹⁹ Nba, Raseli sara. Alu ka a suu don Efirata sila da la. Efirata wo təə le bi ko Bətıləhemu. ²⁰ Yakuba ka təəmasere kabakurun do lə Raseli kaburu kan. Kabakurun wo ləni ye haan bi.

Yakuba denceilu

²¹ Isirayeli ni a la məəilu bəra ye ka wa ai la faaninbonilu lə Mikidali Ederi kəma.

²² Ai siini ye tuma mən na, Rubən ka i la Bilaha fə, mən ye a fa Isirayeli muso do ri. Rubən ka mən kə, wo fəra a fa Isirayeli ye.

Yakuba denceilu tere məə tan ni fila le ri. ²³ Leya ka Rubən de fələ sərən, ka Simeyən tuun wo la, ka Lebi tuun wo la, ka Yahuda tuun wo la, ka Isakari tuun wo la, ka Sabulən tuun wo la. Rubən tere Yakuba den fələ le ri. ²⁴ Raseli denceilu tere ye Yusufu ni Bəniyaminu ri. ²⁵ Raseli la jənmuso Bilaha ka Daan ni Nefitali sərən. ²⁶ Leya la jənmuso Silipa ka Kadi ni Aseri sərən. Nba, woilu le Yakuba denceilu le ri, a musoilu ka mən sərən a ye Padani Aramu.

Isiyaka la saya ko

²⁷ Nba, Yakuba sera a fa Isiyaka wara Mamere, Kiriyati Ariba so da la. Bi, məəilu ye a fəla Kiriyati Ariba le ma ko Heburən. Ibrahima siini tere dinkira wo le rə. Isiyaka fanan siini tere ye le.

²⁸ Isiyaka sərən ka san kəmə ni san biseyin bə tuma

* **35:18** Bənoni kərə ye le ko «tərəya dence» † **35:18** Bəniyaminu kərə ye le ko «bolokinima dence»

mɛn na, ²⁹ a sara ka la a benbailu kan. A kɔrɔra ka a la kɔrɔya diya bɔ. A denceɛ fila Esawu ni Yakuba ka a suu don.

36

Esawu ka i mabɔ Yakuba la

¹ Esawu bɔnsɔn de jin di. Mɔɔilu ye a fɔla Esawu le ma ko Edɔmu. ² Esawu ka Kanaan bɔnsɔn sunkurun doilu furu. Do tɔɔ ko Ada, mɛn tɛɛ Hɛtika Elɔn denmuso le ri. Do fanan tɔɔ ko Olibama, mɛn tɛɛ Ana denmuso le ri. A benba tɛɛ Hifi do le ri, mɛn tɔɔ ko Sibeyɔn. ³ Esawu ka Basimati fanan furu, Isumayila denmuso kɔnin. Basimati kɔrɔce tɔɔ ko Nebayɔti.

⁴ Ada ka Elifasi sɔrɔn Esawu ye. Basimati ka Rewɛli sɔrɔn a ye. ⁵ Olibama ka Jesi ni Jalamu ni Kore sɔrɔn. Esawu denceɛilu le woilu ri, a musoilu ka mɛnilu sɔrɔn a ye Kanaan jamana rɔ.

⁶ Nba, lon do rɔ, Esawu wara jamana gbɛɛ rɔ ka a mabɔ a dooce Yakuba la. A ka a musoilu ta, a ni a denceɛilu ni a denmusoilu a ni a la mɔɔ tɔilu bɛɛ. A ka a la kolofen ni a bolofen fanan bɛɛ ta, a tun ka mɛn bɛɛ sɔrɔn Kanaan jamana rɔ. A ka wo bɛɛ mira ka wa yɔrɔ gbɛɛ rɔ, ⁷ baa a ni a dooce Yakuba bolofenilu ka siya tɛɛ kosebɛ. Wo kɛra sababu ri alu fila ma se tola i jinɔn kan yɔrɔ kelen dɔ. Alu siini tɛɛ jamana mɛn dɔ, wo dooman tɛɛ alu fila bolo ka a masɔrɔn alu la kolofenilu wara kojuuya. ⁸ Wo rɔ, Esawu bɔra ye ka wa i sii koyinkɛma yɔrɔ do rɔ, Seyiri la jamana rɔ. Mɔɔilu ye a fɔla Esawu ma ko Edɔmu.

⁹ Esawu le kɛra Edɔmu bɔnsɔn bɛɛ benba ri, mɛnilu siini Seyiri la koyinkɛma jamana rɔ. A bɔnsɔn de jin di. ¹⁰ Esawu denceɛilu le ten: Elifasi,

Esawu muso Ada dence. Reweli, Esawu muso Basimati dence.

¹¹ Esawu dence Elifasi denceilu le ten: Teman, Omar, Sefo, Katamu a ni Kenasi.

¹² Esawu dence Elifasi ka jɔnmuso do fanan ta. Wo tɔ ko Tima. Ale le ka Amaleki sɔrɔn a ye. Esawu muso Ada bɔnsɔn de woilu ri.

¹³ Esawu dence Reweli denceilu le ten: Nahati ni Seraki ni Sama ni Misa ri. Esawu muso Basimati bɔnsɔn de woilu ri. ¹⁴ Esawu muso Olibama, wo tere Ana denmuso le ri. A benba tere Sibeyɔn de ri. Olibama ka dence menilu sɔrɔn Esawu ye, woilu le tere Jesi ni Jalamu ni Kore ri.

¹⁵ Nba, menilu kera kabilabatii ri Esawu bɔnsɔn dɔ, woilu le ten. A dence fɔlɔ Elifasi dence woilu rɔ, menilu kera kabilatii ri, woilu le ten: Teman, Omar, Sefo, Kenasi, ¹⁶ Kore, Katamu a ni Amaleki. Kabilatii menilu bɔra Elifasi rɔ Edɔmu bɔnsɔn na jamana rɔ, woilu le le tere jin di. Esawu la muso Ada bɔnsɔn de woilu ri.

¹⁷ Esawu dence Reweli dence menilu kera kabilabatii ri, woilu le ten: Nahati, Seraki, Sama a ni Misa. Kabilatii menilu bɔra Reweli rɔ Edɔmu bɔnsɔn na jamana rɔ, woilu le tere jin di. Esawu muso Basimati bɔnsɔn de woilu ri.

¹⁸ Esawu muso Olibama dence menilu kera kabilabatii ri, woilu le ten: Jesi, Jalamu a ni Kore. Esawu muso Olibama dence menilu kera kabilatii ri, woilu le tere jin di. Olibama tere Ana denmuso le ri.

¹⁹ Nba, woilu le Esawu dence ri, a ni kabilatii. Edɔmu bɔnsɔn de woilu ri.

Seyiri denceilu

²⁰ Nba, Esawu ka Hori Seyiri denceilu menilu tereɛn Edɔmu bɔnsɔn na jamana rɔ, woilu le ten

Lotan, Sobali, Sibeyɔn, Ana, ²¹ Disɔn, Esɛri a ni Disan. Seyiri dencɛilu le woilu ri, menilu kɛra Horilu la kabilabatii ri Edɔmu bɔnsɔn na jamana rɔ. ²² Lotan dencɛilu le tɛrɛ Hori ni Hɛman ri. Lotan doomuso le tɛrɛ Tima ri. ²³ Sobali dencɛilu le ten: Aliban, Manahati, Ebali, Sefo a ni Onamu. ²⁴ Sibeyɔn dencɛilu le tɛrɛ Aja ni Ana ri. Ana wo tɛrɛ ye a fa la falilu gbɛnna tuma mɛn na, ale le fɔɔfɔɔ ka ji kaliman yen bɔ duu rɔ wula kɔndɔ ye. ²⁵ Ana dencɛ le tɛrɛ Disɔn di. A denmuso tɛrɛ Olibama ri. ²⁶ Disɔn dencɛilu le ten: Hɛmɛdan, Esiban, Itiran a ni Keran. ²⁷ Esɛri dencɛilu le tɛrɛ Bilan ni Saban ni Akan di. ²⁸ Disan dencɛilu le tɛrɛ Usi ni Aran di.

²⁹ Nba, Horilu la kabilabatii le ten: Lotan, Sobali, Sibeyɔn, Ana, ³⁰ Disɔn, Esɛri a ni Disan. Menilu kɛra Horilu la kabilabatii ri Seyiri la jamana rɔ, woilu le tɛrɛ pin di.

Edɔmu mansailu

³¹ Sani mansa ye a sii Isirayɛlika kun na, mansa menilu tɛrɛ ye mansaya la Edɔmu bɔnsɔn na jamana rɔ, woilu le pin di. ³² Beyɔri dencɛ Bela kɛra mansa ri Edɔmu bɔnsɔn na jamana kun na. A siini tɛrɛ so mɛn na, wo le tɔɔ ko Dinhaba. ³³ Bela sani, Seraki dencɛ Jobabu kɛra mansa ri a nɔ rɔ. Wo siini tɛrɛ so mɛn na, wo le tɔɔ ko Bɔsira. ³⁴ Jobabu sani, Usamu siira mansaya la a nɔ rɔ. Ale bɔra Temanka jamana le rɔ. ³⁵ Usamu sani, Bedadi dencɛ Hadari siira mansaya la a nɔ rɔ. Wo le ka Madiyan bɔnsɔn kɛlɛ Mowabu bɔnsɔn na jamana rɔ ka se alu la. A siini tɛrɛ so mɛn na, wo le tɔɔ ko Abiti. ³⁶ Hadari sani, Samula siira mansaya la a nɔ rɔ. Ale bɔni Masirekan de. ³⁷ Samula sani, Sawuli le kɛra mansa ri a nɔ rɔ. Wo bɔra Rehoboti, mɛn

ye ba da la. ³⁸ Sawuli sani, Akibori dence Bahali Hanani siira mansaya la a nɔ rɔ. ³⁹ Akibori dence Bahali Hanani sani, Hadari siira mansaya la a nɔ rɔ. Ale siini tere so men na, wo le tɔɔ ko Pawu. A muso tɔɔ le ko Matabeli. Matabeli tere Matiredi denmuso le ri. A benba le tere Masabu le ri.

⁴⁰ Nba, kabilabatii menilu bɔra Esawu denilu rɔ, woilu tɔɔ le nin di, a beɛ ni a la mɔɔilu, a beɛ ni a la duu. Alu tɔɔ le ten: Tima, Aliba, Jeteti, ⁴¹ Olibama, Ela, Pinon, ⁴² Kenasi, Teman, Misari, ⁴³ Madiyeli a ni Iramu. Woilu le kera kabilabatii ri Edomu bɔnsɔn na jamana rɔ, a beɛ ni a la duu. Esawu le kera Edomu bɔnsɔn beɛ benba ri.

37

Yusufu la siboilu kan

¹ Nba, Yakuba ka i sii Kanaan jamana rɔ, a fa siini tere dinkira men dɔ kɔnin. ² Yakuba denceilu la ko le nin di.

Yusufu sɔrɔn ka san tan ni wɔrɔnwula bɔ tuma men na, a tere ye saai ni bailu gbenna a kɔrɔɔɛilu fe. A tere ye a fa la jɔnmusoilu Bilaha ni Silipa denceilu demenna. Dence woilu tere ye ko benbali menilu kela la, Yusufu tere ye wo beɛ nafɔla a fa ye.

³ Yusufu duman tere Isirayeli ye ka tamin a den tɔ beɛ la ka a masɔrɔn a ka Yusufu sɔrɔn a la cemɔɔbaya waati le rɔ. Wo rɔ, Yakuba ka durukiba numa manjɛenman do di Yusufu ma. ⁴ Yusufu kɔrɔɔɛilu ka a yen ko a duman alu fa ye ka tamin alu tɔ beɛ la. Wo rɔ, Yusufu gboyara alu ye foo alu ka alu ban kuma numa fɔla a ye.

⁵ Lon do rɔ, Yusufu sibora. A ka wo nafɔ a kɔrɔɔɛilu ye tuma men na, do lara a la gboyaje kan.

⁶ A ka a fɔ alu ye ko: «Ai ye i tolo malɔ n na sibo kan

na! ⁷ N sibora an bεε ye sene rɔ. An tere ye suman kala ka a lasidi. Wo yɔrɔni bεε, n ta sumansidi ka i wuli ka i lɔ. Ai la sumansidilu nara n ta laminin ka i majii a kɔrɔ.» ⁸ A kɔrɔceilu ka a jabi: «A ye di? A loo ye i la ka i sii an kun na ka ke an na mansa ri wa?» A gboyara alu ye ikɔ tuunni ka tamin fɔlɔman na a la sibo ni a la kumailu kosɔn.

⁹ Yusufu sibora ikɔ. A ka wo fanan jafɔ a kɔrɔceilu ye. A kan ko: «Ai la tolo malɔ n na. N da sibo ikɔ tuun. N ka tele yen a ni karo ni lolo tan ni kelen. Wo bεε ka i majii n kɔrɔ.»

¹⁰ A ka sibo jafɔ a fa ni a kɔrɔceilu ye tuma mɛn na, a fa jamanda a ma ko: «Sibo su juman de wo ri? I ye a fe nde ni i na ni i kɔrɔceilu bεε ye na an majii i kɔrɔ wa?» ¹¹ A la ko jangboya ka a kɔrɔceilu mira, kɔni a fa tere ye i mirila sibo wo ma waati bεε rɔ.

Yusufu kɔrɔceilu ka a san

¹² Nba, lon do rɔ Yusufu kɔrɔceilu wara alu fa la kolofenilu gben diya Sikemu. ¹³ Isirayeli ka a fɔ Yusufu ye ko: «I kɔrɔceilu ra wa kolofenilu gben diya Sikemu. N ye a fe i ye wa bɔ ye.» Yusufu kan ko: «Ale le wo ri.»

¹⁴ Yakuba ka a fɔ a ye ko: «Wa bɔ alu fe. Ni alu kendε, ni ko te kolofenilu fanan na, i ye na wo fɔ n ye.» Wo rɔ, a ka Yusufu lawa ka bɔ Heburɔn kenεgbε rɔ.

A se mɛn keni Sikemu, ¹⁵ a tere ye a mataamala wula kɔndɔ. Cε do ka a teren ye ka a majininka ko: «I ye nfen jininna?» ¹⁶ Yusufu kan ko: «N ye n kɔrɔceilu le jininna. Alu ye kolofenilu gbenna. I ka alu diya lɔn wa?» ¹⁷ Cε kan ko: «Alu ra bɔ yan. N ka alu kan mɛn ko alu watɔ Dotan.» Yusufu bɔra

ye ka wa alu kɔ. A ka alu tɛrɛn Dotan. ¹⁸ A kɔrɔɕeilu ka a natɔla yen foo yɔrɔ jan. Sani a ye se alu ma, a kɔrɔɕeilu ka janfa don a ma ko alu ri a faa. ¹⁹ Alu ka a fɔ i jɔɔn ye ko: «Ai ja lɔ, sibotii wo natɔ la le ten! ²⁰ An ye an wuli ka a faa. An ye a lafilɔ kɔlɔn jaran kɔndɔ ka a fɔ ko wara juu le ka a faa ka a damun. A la sibo ri kɛ mɛn di wo rɔ, an di wo yen.»

²¹ Rubɛn ka kuma wo mɛn tuma mɛn na, a loo tɛrɛ ye a la ka Yusufu kisi alu ma. A kan ko: «An kana a faa. ²² Ai kana a jeli labɔ. Ai ye a lafilɔ kɔlɔn jaran jin kɔndɔ wula kɔndɔ yan, ai kana ko kɛ a la.» Rubɛn ka wo fɔ kɔsɔ a ri wa alu kɔfɛ ka Yusufu layɛɛ kɔlɔn dɔ ka wa a di a fa ma.

²³ Nba, Yusufu se mɛn kɛni alu ma, alu ka a la durukiba juma manjɛɛnman wo bɔ a kan na. ²⁴ Alu ka a mira ka a lafilɔ kɔlɔn dɔ kɔndɔ. Kɔlɔn wo jani le tɛrɛ, ji tun tɛ a kɔndɔ. ²⁵ Alu siini tɛrɛ damununna tuma mɛn na, alu ka alu ja lɔ ka jula doilu tamintɔla la yen. Woilu tɛrɛ ye Isumayila bɔnsɔn de ri. Alu bɔtɔ Kiliyadi ka wa Misiran. Wusulan ni tulu suma duman ni latikɔlɔn tɛrɛ ye alu la jɔɔmɛilu la donin dɔ.

²⁶ Yahuda ka a fɔ a badenmailu ye ko: «Ni an ka an doocɛ faa ka a dokon, an di tɔnɔ su juman sɔrɔn wo la? ²⁷ An ye a san Isumayila bɔnsɔn julailu ma. An jɛrɛ kana a faa. An doocɛ le. An bɛɛ ye badenma le ri.» A badenmailu sɔnda wo ma.

²⁸ Wo rɔ, Madiyan bɔnsɔn julailu tamintɔla, Yusufu kɔrɔɕeilu ka a layɛɛ kɔlɔn kɔndɔ, ka a san Isumayila bɔnsɔn woilu ma wodigbɛ muwan na. Woilu ka a san ka wa a ri Misiran.

²⁹ Nba, Rubɛn nara kɔlɔn da la alu kɔfɛ, kɔni a ma Yusufu tɛrɛn kɔlɔn kɔndɔ. Wo gbara a la

kojuuya foo a ka a la duruki rafarafara. ³⁰ A wara a doocɛilu tɛrɛn ye ka a fɔ alu ye ko: «Kanberen tɛ kɔlɔn kɔndɔ ye butun! N ye wala di?»

³¹ Wo rɔ, alu ka baakɔrɔn do faa ka Yusufu la durukiba ta ka a bila wo jeli rɔ. ³² Alu wara durukiba di alu fa ma ka a fɔ ko: «An ka durukiba jin tɛrɛn wula rɔ. I ye a ragbɛ ni i dencɛ ta le.»

³³ Yakuba ma fili a ma. A kan ko: «N dencɛ la duruki le jɔ. Wara juu ra a faa ka a damun. Eɛ, n dencɛ Yusufu! Wara ra a rafarafara.»

³⁴ Yakuba ka a la duruki rafarafara jusukasi kosɔn, ka landa faanin bila a kan na ikomin landa faanin. A ka tele siyaman kɛ kasila kojuuya a dencɛ la saya ko rɔ. ³⁵ A dencɛilu ni a denmusoilu tɛrɛ ye nala ko alu ye alu fa jusu sumala. Kɔni a ma sɔn a jusu suma ko ma. A kan ko: «N kasimantɔ ri to n dencɛ la ko la haan n di faa.» Yusufu fa kasira ten de a la saya ko rɔ.

³⁶ Nba, Madiyan bɔnsɔn julailu sera Misiran ka Yusufu san Ferawuna jɛmɔɔ Potifari ma. Potifari tɛrɛ Ferawuna la kandalilailu la kuntii le ri.

38

Yahuda ni Tamari la ko

¹ Nba, a ma mɛn bakɛ, Yahuda bɔra a baden-mailu tɛma, ka wa a sii Adulamuka do tɔrɔfɛ mɛn tɔɔ ko Hira. ² Yahuda ka Kanaan bɔnsɔn sunkurun do yen ye, mɛn fa tɔɔ ko Suwa. A ka sunkurun wo furu. Alu dɛnda. ³ Muso ka kɔnɔ ta ka dencɛ sɔrɔn Yahuda ye. Yahuda ka den wo tɔɔ la ko Eri. ⁴ A ka kɔnɔ gbɛrɛ ta, ka dencɛ sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Onan. ⁵ A ka kɔnɔ gbɛrɛ ta ikɔ tuun ni, ka dencɛ sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Sela. Den wo sɔrɔnda ka Yahuda tɛrɛn Akesibu so kɔndɔ.

⁶ Waati wo taminni kɔ, Yahuda ka muso do furu Eri ye, a dence fɔlɔ kɔnin. Muso wo tɔɔ le tere ko Tamari. ⁷ Kɔni, Eri kera mɔɔ juu le ri Allabatata jana. Wo rɔ, Allabatata ka a faa.

⁸ Yahuda ka a fɔ a dence Onan ye ko: «I ye i numɔɔmuso ta, i kɔrɔce muso kɔnin. Ai ye den, sa den di sɔrɔn i kɔrɔce ye, sa i kɔrɔce bɔnsɔn kana tunun.»

⁹ Kɔni Onan ka a yen ko ni den wo sɔrɔnda, a te jate ale ta ri, fo a kɔrɔce ta ri. Wo rɔ, Onan ni muso wo wa den, a te sɔnna a siji ye don a rɔ. A ri wo bɛɛ ke duu ma, kosa a kana bɔnsɔn di a kɔrɔce ma. ¹⁰ Onan tere ye men kɛla, wo ma diya Allabatata ye. Wo rɔ, Allabatata ka ale fanan faa.

¹¹ Yahuda ka a fɔ Tamari ye ko: «I kana sii ce gbere kun. I wa, to i fa wara fo n dence Sela wa se i furu ma.» Yahuda ka wo fɔ ka a masɔrɔn a silanni ka Tamari di Sela ma, baa Sela kana faa ikomin a kɔrɔceilu faara ja men ma. Tamari wara a fa wara wo rɔ.

¹² Waati wo taminni kɔ, Yahuda muso sara, Suwa denmuso kɔnin. Yahuda la jusukasi sumara tuma men na, a wara Timaha, mɔɔilu tere ye a la saailu si malila dinkira men dɔ. A dupɔnce Adulamuka Hira wara a fe. ¹³ A fɔra Tamari ye ko a birance Yahuda watɔ a la saailu si mali diya Timaha. ¹⁴ Tamari ka a lɔn ko a numɔɔce Sela ra se furu ma, kɔni a birance Yahuda ma sɔn a ye sii wo kun. Wo rɔ, Tamari ka a la landa faanin bɔ a fari ma, ka a la bitiran birin a kun na, ka a ja latunun. A wara ka a sii a jere ma Enayimu so donda la, Timaha sila la ye.

¹⁵ Yahuda tamintɔ ka Tamari siini yen. A ka a jate jatɔmuso le ri, ka a masɔrɔn Tamari tun da a

ɲa matunun. ¹⁶ Yahuda filira a ma fewu! A ma a lɔn ko a biranmuso le. A wara a fɔ a ye ko: «N ye a fe ka n la i fe.» Tamari kan ko: «Ni n diɲera, i ri nfen di n ma?» ¹⁷ Yahuda ka a jabi: «N di badenni kelen bɔ n na bailu rɔ ka a lana i ma.» Tamari kan ko: «I ri nfen bila a kun kɔrɔ sani i ye ba lana n ma?» ¹⁸ Yahuda kan ko: «N ye nfen di i ma?» Tamari ka a jabi: «I tɔɔ tɔɔmasere ye fen mɛn kan, i ye wo ni a julu di n ma, ka i la gbeleke la woilu kan.» Yahuda ka wo bɛɛ di a ma. Alu dɛnda. Wo rɔ, Tamari ka kɔnɔ ta Yahuda fe. ¹⁹ Tamari ka a kɔseyi a wara. A ka bitiran bɔ a kun na ka a la landa faanin bila a kan na ikɔ.

²⁰ Yahuda ka badenni lawa muso ma a duɲɔɔnce Adulamuka bolo, kosa a ka fen mɛnilu di muso ma, a duɲɔɔnce ye woilu mira ka na. Cɛ wo wara, kɔni a ma muso yen. ²¹ A ka cɛ doilu maɲininka Enayimu ko: «Jatɔmuso mɛn tɛrɛ ye a siila sila la yan so donda la, a ye mi?»

Alu ka a jabi: «An ma jatɔmuso si yen yan fɔlɔ.»

²² Cɛ ka a kɔseyi ka a fɔ Yahuda ye ko: «N ma muso wo tɛrɛn ye. Ye cɛilu kan ko alu ma jatɔmuso si yen ye fɔlɔ.» ²³ Yahuda kan ko: «Baasi tɛ wo ri. Fen woilu ye to a bolo. An kana an jɛrɛ lamaloya a ɲininna. Kɔni n ka baden nawa a ma. Ni i ma a yen, a ma ban?» ²⁴ Nba, karo sawa taminni kɔ rɔ, a fɔra Yahuda ye ko a biranmuso Tamari ra jatɔya ke. Ko sisen, ko a ra kɔnɔ ta. Yahuda ka kuma wo mɛn tuma mɛn na, a kan ko: «Ai ye wa a labɔ kenɛma ka a janin!»

²⁵ Mɔɔilu wara Tamari mira. Alu ye a labɔla kenɛma tuma mɛn na, a ka kela lawa a birance ma ko: «Mɛn ka kɔnɔ la n na, a la fenilu le ɲin di. I ye

tɔɔmasere fen ɲin ni a julu ragbɛ, ka gbeleke fanan dagbɛ ni i ka woilu tii lɔn.»

²⁶ Yahuda ka wo fenilu ragbɛ ka a yen ko a ta le. A kan ko: «Muso ɲin telenni ka tamin nde la, baa n tun ka kan ka a di n dence Sela le ma ka a ke a muso ri, kɔni n ma sɔn wo ma.» Yahuda ma a la Tamari fe wo ko.

²⁷ Nba, a moyi waati sera tuma men na, den kera filani ri. ²⁸ A moyitɔla, den kelen ka a bolo labɔ. Tinkɔrsilali ka a bolo mira ka kari wulen do sidi a la ka a fɔ ko: «Nin de ye fɔlɔ ri.» ²⁹ Kɔni den ka a bolo ladon ikɔ tuunni. A filani-ɲɔɔn bɔra. Tinkɔrsilali le kan ko: «Ile le ra sila bɔ jɔ!» Wo rɔ, a ka wo tɔɔ la ko Pɛɛsi*.

³⁰ A doomanin bɔra a kɔ, kari wulen sidini wo bolo la. Alu ka wo tɔɔ la ko Seraki†.

39

Yusufu sanda Potifari ma

¹ Nba, Isumayila bɔnsɔn jula woilu wara Yusufu ri Misiran ka a san Ferawuna la ɲemɔɔ Potifari ma. Potifari tɛɛ mansa la kandalilailu la kuntii le ri. ² Allabatata tora Yusufu fe ka a la ko bɛɛ sabati. A tɛɛ ye baarala a tii Potifari la bon na, Misiranka wo kɔnin.

³ A tii ka a yen ko Allabatata ye Yusufu fe ko bɛɛ rɔ, baa a wa a bolo bila fen fen dɔ, Allabatata di wo bɛɛ sabati. ⁴ Yusufu diyara a tii ye. Wo rɔ, a ka Yusufu ke a jɛɛ demenba ri, ka a lasii a la mɔɔilu bɛɛ kun na, ka a ke a la nanfulu kunnasiiba ri. ⁵ Kɛbi Misiranka ce wo ka Yusufu lasii a la nanfulu ni a la mɔɔ bɛɛ kun na, Allabatata ka ɲumaya ke a

* **38:29** Pɛɛsi kɔrɔ ye le ko a gberenda † **38:30** Seraki kɔrɔ ye le ko kari wulen

ye ka ko bεε sabati a wara ka a masɔrɔn Yusufu la ko rɔ. Allabatala ka Potifari bolofen bεε jumaya, menilu ye so kɔndɔ, a ni menilu ye sɛnɛ rɔ.

⁶ Potifari ka a la ko bεε to Yusufu bolo. A ma a jεrɛ tɔrɔ foyi la fo a tɛrɛ ye menilu damunna.

Yusufu tɛrɛ ye kanberen kɛɲanin de ri. A fari dafanin a kan. A ɲada fanan kɛɲi.

Potifari muso ɲabɔra Yusufu la

⁷ Lon do rɔ, Potifari muso ɲabɔra Yusufu la. A ka a fɔ Yusufu ye ko: «Na, i la n fɛ.» ⁸ Yusufu ma sɔn fewu. A ka a fɔ muso wo ye ko: «I ɲa lɔ. N tii tɛ a jεrɛ tɔrɔla foyi la a wara yan ka a masɔrɔn n ye yan. A ra a bolofen bεε karifa n na. ⁹ A la fanka ni n ta bεε ka kan a wara yan. N sawo ye fen bεε rɔ lu ma yan fo ile, baa i ye a muso le ri. N ti se kojuu su wo kɛla, ka haramu kɛ Alla ɲana.» ¹⁰ Hali wo, muso wo ma a boloka wo si rɔ. Lon lon a tɛrɛ ye Yusufu madiyala, kɔni Yusufu ma sɔn ka i la a fɛ.

¹¹ Lon do rɔ, Yusufu wara baara diya bon na. Wo ka a tɛrɛn bonkɔndɔ jɔn si tun tɛ ye. ¹² Muso ka Yusufu mira a la duruki ma, ko a ye a la a fɛ. Kɔni Yusufu ka a bori a ye ka bɔ bon na ka a la duruki to muso bolo.

¹³ Muso ka a yen tuma mɛn na ko Yusufu borimantɔ ra bɔ bon na ka a la duruki to a bolo, ¹⁴ a ka a kan nabɔ bonkɔndɔ jɔn nilu ma. Woilu nani, a ka a fɔ alu ye ko: «Ai la ragbɛ. N cɛ ka Heburu cɛ mɛn nana an ma, wo ra an dooya. A ra don n kan ko a ye i lala n fɛ. Kɔni n kulera fanka la. ¹⁵ A ka n kule kan mɛn tuma mɛn na, a borimantɔ bɔra bon na ka a la duruki to n dafɛ yan.»

¹⁶ Muso ka duruki wo lamara a dafɛ ka Yusufu tii Potifari makɔnɔ. ¹⁷ Wo nani, muso ka dantɛɛli

bεε kε a cε ye ja kelen wo ma ko: «I ka Heburu jɔncε mɛn nana an ma, wo ra don n kan ka n dooya.

¹⁸ Kɔni n kulera tuma mɛn na, a borimantɔ bɔra bon na ka a la duruki to n dafε yan.»

¹⁹ Nba, a ka a muso la kuma mɛn Yusufu la ko rɔ tuma mɛn na, a jusu bɔra kojuuya. ²⁰ Wo rɔ, a wara Yusufu mira ka a bila kaso la, mansa la kasodeni bilani dinkira mɛn. Yusufu tora kaso la ye.

²¹ Kɔni Allabatala tora Yusufu fε. A ka jɔmaya kε Yusufu ye. Wo rɔ, a ka Yusufu dɛmɛn ka a la ko diya kaso bon kuntii ye. ²² Wo rɔ, kaso bon kuntii ka Yusufu lasii kasoden tɔ bεε kun na kaso bon na. Yusufu le tεrε ko bεε janabɔla ye. ²³ Kasobon kuntii ka ko mɛn bεε to Yusufu bolo, a ma hamin wo si la butun baa Allabatala tεrε ye Yusufu fε. A ka fen fen kε, Allabatala ka wo bεε sabati.

40

Yusufu ka siboilu kɔrɔ fɔ

¹ Waati wo taminni kɔ, Misiran mansa la minninfendila ni a la burugbasila ka kojuu do kε a la.

² Ferawuna jusu bɔra mɔɔba fila woilu kanma, a la minninfendilailu la kuntii ni a la burugbasilailu la kuntii kɔnin. ³ A ka alu mira ka alu bila kaso la, Yusufu bilani dinkira mɛn dɔ. Kaso wo tεrε ye kasoden kandalila kuntiiba la bon dafε. ⁴ Kasoden kandalila kuntiiba ka alu karifa Yusufu la, ko a ye kε alu dɛmɛnba ri. Alu mɛnda kaso la.

⁵ Lon do rɔ, mansa la minninfendila ni a la burugbasila sibora su rɔ. Wo ka a tɛrɛn alu ye kaso la fɔlɔ. Alu fila sibora, kɔni sibo kelen tun tε. Alu kɔrɔilu tun tε kelen di fanan. ⁶ Wo duusa gbε, Yusufu ka a yen ko hamin ba ye alu la. ⁷ A ka mansa la jɛmɔɔ mapininka ko: «Nfen keni ai

sewani tε bi?» ⁸ Alu ka a jabi: «An fila ra sibo, kɔni mɔɔ tε yan mɛn di sibo woilu kɔɔilu fɔ an yε.» Yusufu kan ko: «Sibo kɔɔ lɔnba tε Alla le ri wa? Ai ka mɛnilu yen sibo rɔ, ai ye woilu jafɔ n yε.»

⁹ Wo rɔ, mansa la minninfendilailu la kuntii ka mɛn yen, a ka wo fɔ Yusufu yε. A kan ko: «N siboni le, n ka rɛsɛnju do yen n jε. ¹⁰ Bolo sawa ye a la. A fira wa bɔ damira, a ri a fɛrɛn ka den ka kɛ rɛsɛn mɔninilu ri i kɔɔ. ¹¹ Misiran mansa la minninfen tɛrɛ ye n bolo. Wo rɔ, n ka rɛsɛn mɔni woilu kadi, ka alu rabirin mansa la minninfen kɔndɔ, ka a di a ma.»

¹² Yusufu kan ko: «Wo kɔɔ le jɛn di. Bolo sawa wo ye tele sawa le ri. ¹³ Tele sawa wa tamin, mansa ri i bɔ kaso la, ka i bila i la baara kɔɔ la. I ri a la minninfen don a bolo iko i darini a kɛla ja mɛn ma kɔɔman. ¹⁴ I wa hɛrɛ wo sɔrɔn tuma mɛn na, i jaandi, i kana jina n kɔ. I ka kan ka jumaya kɛ n yε baa n ka i dɛmɛn. I ye n na ko fɔ Ferawuna yε wo rɔ, kosa a ri n nabɔ kaso la, ¹⁵ baa mɔɔilu ka n mira fanka le la ka n nabɔ Heburuilu la jamana rɔ. Kɛbi alu ka n nana yan, n ma kojuu kɛ, mɔɔ ri mɔɔ bila kaso la mɛn dɔ.»

¹⁶ Nba, burugbasilailu la kuntii ka a yen ko Yusufu ka a dupɔɔncɛ la sibo kɔɔ fɔ ka a diya. Wo rɔ, ale ka a fɔ Yusufu yε ko: «N fanan sibora. N ka seye sawa yen n kun ma. ¹⁷ Seye mɛn tɛrɛ ye sanfɛ, buru su bɛɛ tɛrɛ ye wo kɔndɔ. Wo bɛɛ rabenni tɛrɛ Ferawuna yε, kɔni kɔɔilu tɛrɛ ye jiila a ma ka fen woilu damun seye kɔndɔ n kun dɔ ma.» ¹⁸ Yusufu kan ko: «Sibo wo kɔɔ le jɛn di. Seye sawa wo fanan ye tele sawa le ri. ¹⁹ Tele sawa wa tamin, Ferawuna ri i bɔ kaso la, ka i kun tɛɛ a la ka i suu dun jiri la. Kɔɔilu ri na i sobo damun.»

²⁰ Nba, tele fila a sawana, wo kera Ferawuna sɔrɔn lon sankunbɛn tolon di. Wo rɔ, Ferawuna ka tibili ba kɛ a la jamana mɔɔbailu yɛ. A ka minninfendilailu la kuntii ni burugbasilailu la kuntii labɔ kaso la ka alu lana mɔɔbailu bɛɛ ɲana. ²¹ A ka minninfendilailu kuntii bila a la baara kɔrɔ la, kosa a ri Ferawuna la minninfen don a bolo ikɔ. ²² Kɔni Ferawuna ka burugbasilailu la kuntii wo dun jiri la iko Yusufu ka a fɔ ɲa mɛn ma.

²³ Minninfendilailu la kuntii ma a miri Yusufu ma wo kɔ. A ɲinara a kɔ fewu.

41

Misiran mansa la siboilu

¹ San fila taminnin kɔ rɔ, Misiran mansa sibora ka a jɛrɛ lɔni yen Nili ba dala. ² A lɔnin tora ye tuma mɛn na, nisi tɔlɔni wɔrɔnwula bɔra ji rɔ ka na bin damun diya ba dala. ³ A ma mɛn bakɛ, nisi barani wɔrɔnwula fanan bɔra Nili ba ji rɔ. Woilu nara alu lɔ nisi tɔlɔni woilu tɔrɔfɛ ba dala. ⁴ Nisi barani kojuuyani woilu ka nisi ɲuma tɔlɔni wɔrɔnwula woilu damun ka ban. Wo kɛni, mansa kunura sunɔɔ rɔ.

⁵ A sunɔɔra ikɔ ka sibo gbɛrɛ fanan la. A ka sumantɔnsɔn wɔrɔnwula yen. Wo bɛɛ bɔni sumangbala kelen de la. Alu kisɛ bɛɛ kunba. Alu ka ɲi. ⁶ A ma mɛn bakɛ, sumantɔnsɔn wɔrɔnwula gbɛrɛ bɔra. Woilu kisɛ misɛnman. Alu kɛni iko fɔɲɔ ba wa suman janfɔ a gban na. ⁷ Sumantɔnsɔn mɛnilu kisɛni misɛnman, woilu ka suman ɲuma wɔrɔnwula woilu damun, mɛnilu kisɛ kunba. Wo kɛni, mansa kunura ka a yen ko sibo le tɛrɛ.

⁸ Wo duu sa gbɛni, mansa jusumakasara. Wo rɔ, a ka Misiran jamana felelilailu bɛɛ ni a hankili-mailu bɛɛ kili. A ka mɛn yen sibo rɔ, a ka wo ɲafɔ alu yɛ, kɔni wo si ma se ka a la sibo kɔrɔ fɔ a yɛ. ⁹ A la minninfendilailu la kuntii kumara a yɛ ko: «Mansa, n hankili ra bila n na kojuu kɛni rɔ sisen. ¹⁰ I mɔnɛra an, i la jɔnilu ma tuma mɛn na wo lon, i ka nde ni i la burugbasilailu la kuntii bila kaso la kasoden kandalila kuntiiba la ɲala kaso la. ¹¹ An mɔɔ fila bɛɛ sibora su kelen dɔ. Sibo woilu kɔrɔilu tun tɛ kelen di. ¹² Heburu kanberen do tɛɛ ye an fɛ kaso la. Kasoden kandalila kuntiiba la jɔn de tɛɛ. An mɔɔ fila ka mɛn yen sibo rɔ, an ka wo ɲafɔ a yɛ. A ka woilu kɔrɔilu fɔ an yɛ. ¹³ A ka a kɔrɔ mɛn fɔ, a kɛra wo ɲa le ma! I ka nde laseyi n na baara kɔrɔ la, ka ban ka burugbasilailu la kuntii dun jiri la.»

Yusufu ka Misiran mansa la sibo kɔrɔ fɔ

¹⁴ Mansa ka kela lawa ko Yusufu ye na. Mɔɔilu borimantɔ wara Yusufu labɔ kaso la. Yusufu ka a bonbosi li ka a la faanin mayɛɛman, ka wa i lɔ Misiran mansa ɲakɔrɔ. ¹⁵ A seni ye, mansa ka a fɔ a yɛ ko: «N da sibo le kɛ. Mɔɔ si ma se ka wo kɔrɔ fɔ n yɛ. A fɔra n ye ko i ri se sibo kɔrɔ fɔla.» ¹⁶ Yusufu ka mansa jabi: «Mansa, nde ti se, kɔni Alla ri a kɔrɔ ɲuma di i ma.»

¹⁷ Mansa ka a fɔ a yɛ ko: «N sibora ka n lɔni yen Nili ba dala. ¹⁸ N lɔni tora ye tuma mɛn na, nisi wɔrɔnwula bɔra ji rɔ ka na bin damun diya ba dala. Alu ka ɲi kosebɛ. Alu tɔlɔni. ¹⁹ A ma mɛn, nisi wɔrɔnwula gbɛɛ fanan bɔra ji rɔ. Woilu barani tɛɛ kojuyya. Alu kɛjuuyani ka tamin. Sobo jɔnjɔn tun tɛ alu la. N tun ma nisi gbɛɛ kɛjuuyani woilu

ɲɔɔn yen fɔlɔ munun Misiran jamana muume rɔ yan. ²⁰ Nisi barani woilu, menilu kejuuyani kɔnin, woilu ka nisi tɔlɔni wɔrɔnwula wo damun, menilu fɔlɔma bɔra ji rɔ. ²¹ Hali alu ka woilu damun, mɔɔ ti se wo lɔn na, ka a masɔrɔn alu fari barani tɛɛ ɲa mɛn ma fɔlɔ, a ye ɲa kelen wo ma munun. Wo kɛni, n kunura sunɔɔ rɔ. ²² N sunɔɔra ikɔ ka sibo. N ka sumantɔnsɔn ɲuma wɔrɔnwula yen. Woilu bɔni sumangban kelen de la. Alu bɛɛ kise kunba. ²³ A ma mɛn bakɛ, sumantɔnsɔn wɔrɔnwula gbɛɛ bɔra. Woilu tun kiseni tɛ jɔnjɔn. Alu bɛɛ kise misenman. Alu kɛni iko fɔɲɔ ba wa suman janfɔ a gban na. ²⁴ Sumantɔnsɔn misenman woilu ka Sumantɔnsɔn ɲuma wɔrɔnwula wo damun. Nba, n ka wo bɛɛ fɔ n na fɛlɛlilailu ye, kɔni woilu si ma se wo kɔrɔ fɔla n ye.»

²⁵ Yusufu ka a fɔ mansa ye ko: «I la sibo fila bɛɛ ye kɔrɔ kelen de ri. Alla natɔ mɛn kɛla, a ra wo le yiraka i la. ²⁶ Nisi ɲuma wɔrɔnwula wo misaliya ye san wɔrɔnwula le ri. Sumantɔnsɔn ɲuma wɔrɔnwula wo fanan misaliya ye san wɔrɔnwula le ri. Sibo fila wo bɛɛ ye kɔrɔ kelen de ri. ²⁷ Nisi barani kejuuyani wɔrɔnwula mɛn bɔra ji rɔ kɔ fɛ, wo ye san wɔrɔnwula le ri. Sumantɔnsɔn misenman wɔrɔnwula wo, fɔɲɔ ka menilu ja, wo fanan ye san wɔrɔnwula kɔnkɔ le ri. ²⁸ Mansa, n ka a fɔ i ye ɲa mɛn ma, a ye wo ɲa le ma. Alla ketɔ mɛn kɛla, a ra wo le yiraka i la. ²⁹ San wɔrɔnwula menilu natɔ, suman di sɔn a ɲa jɛɛ jɛɛ ma Misiran jamana fan bɛɛ rɔ. ³⁰ San woilu wa tamin, kɔnkɔ ri na ka san wɔrɔnwula kɛ. Mɔɔilu ka suman ba mɛn sɔrɔn san diyani wɔrɔnwula woilu kɔrɔ, alu ri ɲina wo bɛɛ kɔ, kɔnkɔ ri juuya jamana bɛɛ rɔ. ³¹ Kɔnkɔ

ri juuya kosεβε. Mɔɔilu ka suman mɛn sɔrɔn san diyani wɔrɔnwula wo rɔ, wo bεε ri jina alu la fewu. ³² Mansa, i ka sibo jin ke sɔna fila. Wo kɔrɔ le ko Alla ra ban wo ko lateε la. Alla ri wo ke lakaliyali bolo ma.

³³ «Wo rɔ, mansa, i ye mɔɔ hankiliman do jinin, mɛn ka ko kɔrɔ lɔn, ka wo lasii Misiran jamana kun na. ³⁴ I ye mɔɔba doilu lasii jamana kɔndɔ, sa mɔɔ woilu wa suman mɛn sɔrɔn, mɔɔba woilu ye a tala looluna lamara. Alu ye a ke wo ja jamana fan bεε rɔ san diyani wɔrɔnwula bεε kɔrɔ. ³⁵ I ye a fɔ alu ye ko ie ye suman woilu bεε laden wo ja le ma san woilu kɔrɔ, ka wo bεε laden jamana soilu la i tɔɔ rɔ ka a kɔnɔgbɛn. ³⁶ Sa san wɔrɔnwula kɔnkɔ ba don Misiran jamana rɔ tuma mɛn na, suman lamarani woilu ri ke jamana mɔɔilu la balo ri.»

Misiran mansa ka Yusufu lasii jamana kun na

³⁷ Yusufu ka mɛn fɔ, wo diyara Misiran mansa ni a la jɛmɔɔilu bεε ye. ³⁸ Mansa ka a fɔ a la jɛmɔɔilu ye ko: «An di mɔɔ sɔrɔn Misiran yan, Alla la Nin ye mɛn dɔ ikomin cε jin?»

³⁹ Mansa ka a fɔ Yusufu ye ko: «Alla ra wo bεε yiraka i la. Wo rɔ, mɔɔ si tε yan, mɛn hankili ka bon i ta ri, mɛn ka ko kɔrɔ lɔn ile ri. ⁴⁰ N di i lasii n na jamana kun na. I ba mɛn fɔ, n na mɔɔilu ri wo ke. Mansaya dɔrɔn de ri ke i ni nde tema. ⁴¹ N da i lasii Misiran jamana bεε kun na.»

⁴² Mansa ka a la bolola koyini bɔ a bolo la, a la mansaya tɔomasere ye mɛn kan, ka wo don Yusufu bolo la. A ka faanin jumajuma di a ma, ka kannan nεε saninnaman bila a kan na. ⁴³ A ka a la sowontoro filana don Yusufu bolo. Mɔɔilu

wara sowontoro wo ƚε ka alu kan nabɔ ko: «Bεε ye alu majii!» Misiran mansa ka Yusufu lasii Misiran jamana bεε kun na wo ƚa le ma.

⁴⁴ Mansa ka a fɔ Yusufu yε ko: «Nde le Misiran mansa ri, kɔni mɔɔilu kana foyi kε Misiran jamana rɔ butun fo ile wa sɔn mɛn ma.» ⁴⁵ Mansa ka Yusufu tɔɔ la ko Safinati Paneya, ka Potifera denmuso Asanati di a ma ka a kε a muso ri. Potifera wo tere ye ɔni so mɔɔilu la joo sarakalasele le ri.

Nba, Yusufu kera Misiran jamana kunnasiila ri wo ƚa le ma. ⁴⁶ A ka baara wo damira Ferawuna yε ka a tereɛ a sɔrɔn da san bisawa bɔ. A bɔra mansa dafε, ka wa Misiran jamana rataama.

⁴⁷ Awa, san wɔrɔnwula kera, suman ye sɔnna a ƚa jere jere ma. ⁴⁸ San san, Yusufu ri suman naden suman ka waati la Misiran jamana fan bεε rɔ a so misen a ni a so kunba. Suman kanin yɔrɔ yɔrɔ a ka suman namara wo yɔrɔ kelen de bεε rɔ. ⁴⁹ Wo rɔ, Yusufu ti se a jatela butun baa a tere ka siya kojuuya ikomin ba kije.

⁵⁰ Sani san wɔrɔnwula kɔnkɔ ye don jamana kɔndɔ, Yusufu muso Asanati ka dence fila sɔrɔn a yε. Asanati wo tere ye ɔni so mɔɔilu la joo sarakalasele Potifera denmuso le ri. ⁵¹ Yusufu ka a dence fɔlɔ tɔɔ la ko Manase, baa a kan ko Alla ra a laɲina a la tɔrɔya bεε kɔ rɔ, ka a hankili bɔ a fa wara rɔ.

⁵² A ka a dence filana tɔɔ la ko Efrayimu, baa a kan ko Alla ka a kε, a tɔrɔni tere jamana mɛn dɔ, a ra jiri ye.

⁵³ San diyani wɔrɔnwula wo dafara Misiran tuma mɛn na, ⁵⁴ san wɔrɔnwula kɔnkɔ donda iko Yusufu ka a fɔ ƚa mɛn ma. Kɔnkɔ donda jamana gbεɛilu bεε rɔ, kɔni suman namarani tere fan bεε

rɔ Misiran. ⁵⁵ Kɔnkɔ sera Misirankailu ma tuma mɛn na, alu wara Misiran mansa madiya ko a ye suman di alu ma. Mansa ka alu jabi: «Ai ye wa Yusufu tɛrɛn ye. A wa mɛn fɔ ai yɛ, ai ye wo kɛ.» ⁵⁶ Kɔnkɔ juuyara ka se Misiran jamana yɔrɔ bɛɛ rɔ, tuma mɛn na, Yusufu ka suman namara bondonilu da laka, ka suman san Misirankailu ma. ⁵⁷ Mɔɔilu bɔra jamana bɛɛ rɔ ka na suman san diya Yusufu ma Misiran, baa kɔnkɔ gbɛɛyara dunuɲa fan bɛɛ rɔ.

42

Yusufu kɔrɔɛilu wara suman san diya Misiran

¹ Nba, a fɔra Yakuba yɛ ko suman ye sɔrɔnna Misiran tuma mɛnna, a ka a fɔ a denceilu yɛ ko: «Nfenna ai siini ai ɲɔn dagbɛla yan ten? ² N da a mɛn ko suman ye sɔrɔnna Misiran. Ai ye wa do san an yɛ, sa an kana faa kɔnkɔ bolo yan.» ³ Wo rɔ, Yusufu kɔrɔɛilu mɔɔ tan wulira ka wa suman san diya Misiran, ⁴ kɔni Yakuba ma sɔn Yusufu doocɛ Beniyaminu ye wa a kɔrɔɛilu kɔfɛ, baa Yakuba silanni tɛrɛ ko kojuu kana a sɔrɔn sila la.

⁵ Isirayɛli denceilu ni mɔɔ gbɛɛilu wara suman san diya Misiran, baa kɔnkɔ tɛrɛ ye Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ. ⁶ Wo ka a tɛrɛn, Yusufu ye jamana kuntiyya la Misiran. Ale le tɛrɛ suman sanna mɔɔ bɛɛ ma. Wo le ka a kɛ, a kɔrɔɛilu nara Yusufu ma, ka alu majii a kɔrɔ, ka alu kun majii. ⁷ Yusufu ka a kɔrɔɛilu yen tuma mɛn na, a ma fili alu ma, kɔni a ka a kɛ ikomin a ma alu lɔn. A jamanda alu ma ka a fɔ ko: «Ai bɔni mi?» Alu ka a jabi: «An bɔni Kanaan bɔnsɔn na jamana le rɔ, ka na suman ɲinin diya yan.»

⁸ Yusufu ma fili a kərəcəilu ma, kəni woilu filira ale ma. ⁹ Yusufu hankili bilara a la siboilu rə, a ka a kərəcəilu yen sibo rə ɲa mən ma. A ka a fə alu ye ko: «Ai nani jamana lakərəsi diya le, sa ai ri a lən ai ri se an na ɲa mən ma.» ¹⁰ Alu ka a jabi: «An tii, wo kuma tɛ! Ande, i la ɲonilu nani suman san diya le dərən. ¹¹ An bɛɛ ye cɛ kelen den de ri. Məɔ telenilu le ande ri. An tɛ jamana si lakərəsila.» ¹² Yusufu kan ko «ɛɛn de! Ai nani jamana lakərəsi diya le.» ¹³ Alu kan ko: «An ye i la ɲonilu le ri. An bɛɛ ye fa kelen de la. An fa siini Kanaan bənsən na jamana le rə. A dencəilu tɛɛ məɔ tan ni fila le ri. An doocɛ ye an fa dafɛ ye bi. A tə kelen da sa.» ¹⁴ Yusufu kan ko: «N ka a fə ɲa mən ma, a ye wo ɲa kelen de ma jə! Ai nani jamana lakərəsi diya le! ¹⁵ N di alu la kuma fɛsɛfɛsɛ ɲa mən ma, wo le ye ɲin di. Ni ai doocɛ doomani ma na yan, ai tɛ bə yan fewu. N ye n kali la wo la Misiran mansa təɔ le rə. ¹⁶ Ai məɔ kelen ye wa ai doocɛ ta ka na a ri. Ai təilu ri wo makənə kaso la yan. Wo rə, n di ai la kuma fɛsɛfɛsɛ. Ni ai ka tuɲa le fə, n di wo lən. Ni wo tɛ, ai ma na foyi kanma, fo ka an na jamana lakərəsi dərən. N ye n kalila wo rə Misiran mansa təɔ le rə!»

¹⁷ Wo rə, a ka alu bila kaso la. Alu ka tele sawa kɛ ye.

¹⁸ A tele sawana, Yusufu ka a fə alu ye ko: «Nba, n silanni Alla ye. Wo rə, n ye mən fəla ai ye, ai ye wo mira, sa ai ri kisi. ¹⁹ Ni məɔ telenilu le ai ri, məɔ kelen ye to kaso la yan ai bɛɛ nə rə. Ai təilu ye wa suman di ai la denbaya kənkəto ma, ²⁰ kəni a fɛɛ tɛ fo ai ye na ai doocɛ doomani ri yan. A wa na, n di a lən ko ai ka tuɲa le fə n ye, sa ai kana faa.» Alu sonda wo ma.

²¹ Alu ka a fɔ i jɔɔn ye ko: «Sika tɛ a rɔ, tɔrɔya jin da an sɔrɔn Yusufu le kosɔn. Wo lon, a tɔrɔra an jɔkɔrɔ. A ka an madiya ko an ye hina a la, kɔni an ka an ban a rɔ. Wo le kosɔn kojuu jin da an sɔrɔn bi.»

²² Rubɛn ka a fɔ alu ye ko: «N ma a fɔ ai ye ko ai kana kojuu kɛ den na wa, kɔni ai ma sɔn n na kuma ma? Nba, a jeli jininkali le jin ka a hake bɔ an dɔ.»

²³ Alu ma a lɔn ko Yusufu tolo ye alu kan na, baa alu ni Yusufu wa kuma, kan nataminna ri alu kan natamin i jɔɔn ma. ²⁴ Yusufu ka a mabɔ alu la ka wa kasi. A kɔseyi mɛn kɛni, a kumara alu ye, ka ban ka Simeyɔn bɔ alu rɔ ka a bolo sidi alu jana.

Yusufu kɔrɔɛilu ka i kɔseyi Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ

²⁵ Yusufu ka a fɔ a la mɔɔilu ye ko alu ye a kɔrɔɛilu la bɔrɔilu lafa suman na, ka alu kelen kelenna bɛɛ la wodi bila ei la bɔrɔ woilu kɔndɔ, ka suman fanan di alu ma ka a kɛ ei sila fanda ri. Alu ka wo bɛɛ kɛ ikomin Yusufu ka a fɔ ja mɛn ma.

²⁶ Alu ka bɔrɔilu la alu la falilu kɔ kan, ka sila mira ka wa.

²⁷ Su kora alu ma tuma mɛn na, alu ka alu lɔ yɔrɔ do rɔ ka sii ye. Mɔɔ kelen ka a la bɔrɔ da laka ko a ye damunun dila a la fali ma. A ka a la wodi yen bɔrɔ kɔndɔ. ²⁸ A ka a fɔ a badenmailu ye ko: «N na wodi a ra laseyi n ma. A ye n na bɔrɔ kɔndɔ yan.» Alu kɔndafilira kojuyaya. Alu kɔndakaliyara ka a fɔ alu jɔɔn ye ko: «Alla ra n fɛn de kɛ an na jin de ten?»

²⁹ Nba, alu se mɛn kɛni alu fa Yakuba wara Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ, ko mɛn ka alu sɔrɔn, alu ka wo bɛɛ dantɛɛli kɛ a ye. Alu kan ko:

³⁰ «Misiran jamana kuntii jamanda an ma kosebe!

A ka an jalaki ko an wani alu la jamana lakɔɔsi diya le. ³¹ An ka a jabi an ye mɔɔ telenilu le ri, ko an ma jamana si lakɔɔsi fɔlɔ habadan. ³² An kan ko an bɛɛ ye fa kelen de la, ko an mɔɔ tan ni fila le tɛɛ an fa bolo. Ko kelen da sa. Ko an doocɛ doomani ye an fa dafɛ ye Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ, ³³ kɔni jamana kuntii wo kan ko a ri a lɔn ko an ye mɔɔ telenilu ri ja mɛn ma, ko wo le ye nin di. Ko an ye mɔɔ kelen to a bolo ye, ka na suman di an wara mɔɔilu kɔnkɔto ma. ³⁴ Ko an ye wa an doocɛ doomani ri a ma. Wo wa kɛ, ko a ri a lɔn ko an ma wa jamana lakɔɔsi kanma, ko a ri a lɔn ko an ye mɔɔ telenilu le ri, kosa a ri an badenma bɔ kaso la. Ko a ri jamana bɛɛ labila an yɛ.»

³⁵ Nba, alu ka suman nabɔ alu la bɔrɔilu kɔndɔ tuma mɛn na, alu bɛɛ ka alu la wodi bila bɔrɔneilu sidini yen suman bɔrɔilu kɔndɔ. Alu ni alu fa ka wodi sidini wo yen tuma mɛn na, alu bɛɛ silanda.

³⁶ Alu fa Yakuba ka a fɔ alu ye ko: «ɛɛ! Ai ye n denilu bɔla n bolo. Yusufu tɛ yan butun. Simeyɔn fanan tɛ yan butun. Sisen ai ye a fɛ ka Bɛniyaminu fanan mira ka wa wo ri. Nin tɔrɔya bɛɛ ye nde le kan.»

³⁷ Rubɛn ka a fɔ a fa ye ko: «I ye Bɛniyaminu karifa nde la. N di a laseyi i ma. Ni n ma na Bɛniyaminu ri, i ye n dencɛ fila bɛɛ faa Bɛniyaminu nɔ rɔ.» ³⁸ Yakuba kan ko: «ɛɛn de! N dencɛ tɛ wala ai kɔfɛ! A kɔrɔcɛ Yusufu ra sa ka wo kelen pe to. Sisen n da kɔrɔ. Ni ko ka ale fanan sɔrɔn taama rɔ, n di faa jusumakasa bolo.»

43

Yusufu kɔrɔcɛilu wara Misiran ikɔ

¹ Nba, kɔnkɔ juuyara jamana kɔndɔ. ² Yakuba denceilu nara suman mɛn di ka bɔ Misiran, wo bantɔla le tɛrɛ. Wo rɔ, Yakuba ka a fɔ alu yɛ ko: «Ai ye wa suman do san an yɛ Misiran.»

³ A dence Yahuda ka a jabi: «Cɛ wo ka a fɔ an yɛ le ka a magbɛleya kɔsɛbɛ ko an tɛ a yen butun fo an doocɛ wa kɛ an kɔfɛ. ⁴ Ni i sɔnda an doocɛ Bɛniyaminu ye wa an kɔfɛ, an di wa ka suman san i yɛ. ⁵ Ni i kɔnin ma sɔn, an tɛ wa ye, baa cɛ wo ka a fɔ an yɛ ko an tɛ a yen butun fo an doocɛ wa kɛ an kɔfɛ.»

⁶ Isirayɛli kan ko: «Ai ra kojuu kɛ n na de! Nfenna ai ka a fɔ cɛ wo yɛ ko ai doocɛ ye ai kɔma?»

⁷ A denceilu ka a jabi: «Cɛ wo ka ɲininkali siyaman kɛ an kun, ka an maɲininka an na ko ma, a ni an na denbaya la ko ma. A kan ko: «Ai fa kɛndɛ wa? Ai doocɛ ye ye?» An ka a jabi ten tuun. An ma wo lɔn ko a ri a fɔ an yɛ ko an ye wa an doocɛ ri.»

⁸ Yahuda ka a fɔ a fa Isirayɛli yɛ ko: «N fa, i ye n doocɛ karifa n na, sa an di wa i kɔrɔ. Wo wa kɛ, kɔnkɔ tɛ ile ni ande a ni an denilu faa yan. ⁹ Nde jɛrɛ ri n lɔ den kunko la. Ni ko ka a sɔrɔn, i ye nde maɲininka. Ni n ma na a ri i ma, ka a labɔ i ɲakɔrɔ, wo jalakili tɛ bɔ n kan habadan. ¹⁰ Ni an kɔnin tun ma lanɔ yan, sa an da wa ka na siɲa fila.»

¹¹ Alu fa Isirayɛli kan ko: «Nba, diyagboya le. Wo rɔ, ai ye an na jamana fen ɲuma doilu bila ai la bɔrɔilu kɔndɔ ka jamana kuntii wo sanba. Ai ye tulu do ta, a ni li ni wusulan ni latikɔlɔn ni jiriden doilu, pisitasi ni amande kɔnin. ¹² Ai wara wodi mɛn di fɔlɔ, ai ye wo ɲɔn fila ta, baa wodi mɛn bilani tɛrɛ ai la bɔrɔilu kɔndɔ, fo ai ye ai kɔseyi wo ri. Ai ri a sɔrɔn, alu ɲinanin de. ¹³ Nba, ai ye ai

doocε ta ka wa cε wo tεren ye sisen. ¹⁴ Alla Sebεetii ye ai la hina don a rɔ, kosa a ri Beniyaminu ni Simeyɔn naseyi ai ma, kɔni ni n bɔnɔra n deni la, n di bɔnɔ wo rɔ koseβε.»

¹⁵ Wo rɔ, alu ka Beniyaminu ta, a ni sanba fenilu, a ni wodi wo jɔɔn fila, ka sila mira ka wa Misiran. Alu se mɛn keni ye, alu wara Yusufu tɔrɔfε, ka alu lɔ a jɔkɔrɔ. ¹⁶ Yusufu ka Beniyaminu yen alu fε tuma mɛn na, a ka a fɔ a la bon kunnasiila ye ko: «Wa mɔɔ jɔnilu ri n na bon na, ka kolofen do faa ka a tibi. Alu ketɔ telerɔ damunun kela nde le fε bi.»

¹⁷ Cε wo ka alu malɔ Yusufu la bon na iko Yusufu ka a fɔ a ye ja mɛn ma.

¹⁸ Alu watɔla Yusufu la bon na, wo ka alu masi-lan. Alu kan ko: «An da lana yan wodi ko le rɔ, wodi mɛn bilara an na bɔrɔilu kɔndɔ an na ko fɔlɔ rɔ. Alu ketɔ bela an kan de, ka an na falilu ta, ka an mira ka an kε jɔnilu ri.» ¹⁹ Wo rɔ, alu ka i madon Yusufu la bon kunnasiila la bonda la ka kuma a ye.

²⁰ Alu kan ko: «An fa, hake to an ye. Waati taminni, an nara suman san diya yan. ²¹ An bɔ mɛn keni yan, an ka an lɔ an sii diya. An ka an na bɔrɔilu da laka ka wodi bilani yen bɔrɔilu kɔndɔ. An na wodi bεε le tεrε, an ka mɛn san suman na. Wodi wo nani an bolo ka a laseyi ai ma. ²² Suman sankɔ fanan nani an bolo, kɔni mɛn ka wodi do wo bila an na bɔrɔilu rɔ wo lon, an ma wo lɔn.»

²³ Bon kunnasiila ka alu jabi: «Ai kana hamin wo la. Ai kana silan. Ai Maari Alla a ni ai fa Maari Alla, wo le ka wodi wo bila bɔrɔilu kɔndɔ ai ye. Ni wo tε, ai ka suman sankɔ mɛn bɔ, n ka wo sɔrɔn.»

Wo rɔ, cε wo wara Simeyɔn ta ka na a di alu ma, ²⁴ ka alu bεε ladon Yusufu la bon na. A ka ji di alu ma ko alu ye alu sen mako. A ka damunun di alu

la falilu fanan ma. ²⁵ Alu nara sanba fen menilu ri, alu ka woilu labo ka Yusufu makono, baa a fora alu ye ko a ri na teleru damunun diya alu fe ye.

²⁶ Yusufu sera a wara tuma men na, alu nara a la sanbailu di a ma bon na ka alu majii a koru.

²⁷ Yusufu ka alu fo ko: «Tana te ai la? Wo lon, ai ka ai fa la ko fo n ye ko a ra koroya. Ale don? A kende folo?»

²⁸ Alu ka Yusufu jabi: «Tana si te an fa la, i la jonce konin. A kende.» Alu ka alu kun majii Yusufu koru.

²⁹ Yusufu ka a janakalan ka a dooce Beniyaminu yen, a jere na la den. A kan ko: «Ai ka ai dooce men na ko fo, wo le ye jin di wa?» Alu kan ko: «Don, ale le.» Yusufu ka a fo a ye ko: «N den, Alla ma here kera i ye.»

³⁰ Beniyaminu hina donda Yusufu la kosebe. Wo ru, a kasitola le tere. A ka bo alu torofe i koru ka wa a jere la bon kondu ka kasi. ³¹ A ka ban kasila tuma men na, a ka a ja lako, ka wa alu teren ye. A ka a jere mira ka a fo a la mooilu ye ko alu ye na balo di alu ma. ³² Alu ka Yusufu la balo bo a la a dan na, ka a badenmailu ta bo a dan na. Misiranka menilu tere ye, alu ka woilu fanan ta bo a dan na, baa Misirankailu ti son ka damunun ke Heburuilu fe. Alu tana le wo ri. ³³ Yusufu ka a badenmailu lasii a jakoru, ka alu tuun i jon na ka ben alu si kasabiya ma, ka a damira koromamo ma ka wa se doomamo ma. Alu ka alu siija wo yen tuma men na, alu ka i jon dagbe ka kabannakoya. ³⁴ Balo men tere ye Yusufu koru, a la mooilu ka a badenmailu bee so wo le ru. Beniyaminu ka men soron, wo kera a korocelu ta jon loolu le ri. Alu ka damunun ke ka alu min, ka sewa Yusufu la kosebe.

44

Yusufu ka a kərɔɔɛilu kərɔɔ

¹ Nba Yusufu ka a fɔ a la bon kunnasiila yɛ ko: «Alu la bərɔɔilu lafa suman na. Alu la falilu di se donin mɛn kərɔ, i ye wo jate di alu ma. I wa bərɔɔilu lafa, i ye alu kelen kelenna bɛɛ la wodi la suman kan alu la bərɔɔilu kɔndɔ. ² I ye n na wodigbɛ minninfen bila doomamɔɔ la bərɔ kɔndɔ a la wodi kan.» Bon kunnasiila ka wo bɛɛ kɛ ikomin Yusufu ka a fɔ a yɛ na mɛn ma.

³ Wo duu sa gbɛni jona Yusufu ka sila di alu ma. Alu ka alu la doninilu la alu la falilu kɔ kan, ka wa. ⁴ Ka a tɛrɛn alu ma janfa so la fɔlɔ, Yusufu ka a fɔ a la bon kunnasiila yɛ ko: «Wa alu kɔ! I wa se alu ma tuma mɛn na, i ye a fɔ alu yɛ ko: «Nfenna ai ka kojuma sara kojuu la? ⁵ Nfenna ai ka n tii la minninfen sonya? A ye a minna wo le la, a ye naɲinin kɛla wo le la. Ai ra kojuu ba le kɛ jin di de!»»

⁶ Bon kunnasiila wara se alu ma tuma mɛn na, a kumara alu yɛ ikomin Yusufu ka a fɔ a yɛ na mɛn ma. ⁷ Alu ka a jabi: «An tii, nfenna i ye an jalakila ten? An tɛ ko su wo kɛla fewu! ⁸ I jɛrɛ ka a lɔn ko an nani wodi ri an na bərɔɔilu kɔndɔ wo lon, ka bɔ Kanaan jamana rɔ ka na wodi wo di i ma. A ye di? An di wodigbɛ wala sanin sonya i tii la bon na wo rɔ wa? ⁹ An tii, ni i ka minninfen yen an si kunma, wo tii ri faa. Ka a la wo kan fanan, an tɔilu ri kɛ i la jɔnilu ri.»

¹⁰ Bon kunnasiila kan ko: «Ale le wo ri, n da dijɛ wo ma, kɔni minninfen wa yen mɔɔ mɛn kunma, wo ri kɛ n na jɔn di. Ai tɔilu tɛ jalakili.»

11 Wo yərə wo rə, alu ka alu la bərəilu lajii duu ma ka alu da laka. 12 Bon kunnasiila ka bərəilu ragbe. A ka a damira kərəmaməə ta ma, ka wa se doomaməəilu ta ma. A ka minninfen yen Beniyaminu la bərə kəndə.

13 Wo le rə, alu ka alu la durukilu rafara alu kan na jusukasi bolo ma. Alu ka alu la bərəilu la falilu kə kan, ka alu kəseyi so kəndə. 14 Yahuda ni a badenmailu sera Yusufu wara ka a tərən a ye ye fələ. Alu ka alu la duu ma a kərə. 15 Yusufu ka a fə alu ye ko: «Ai na nfen ko kəla jin ten? Ai ma a lən ko nde jəən di jəninin kə ka koilu lən wa?» 16 Yahuda kan ko: «N tii, an ti se foyi fəla. Kuma tē an bolo butun. An ti se an bəla ko jin də. Alla jere le ra an sonjuu labə gbə rə. An bēē ye i la jənilu le ri sisen, minninfen yenni mən kunma, a ni an təilu bēē.» 17 Yusufu ka a jabi kənin ko: «Ka alu bēē jalaki ten, n tē ko su wo kəla fewu! Minninfen yenni mən kunma, wo le kətə n na jən di. Ai təilu ye wa hərə rə ai fa wara.»

Yahuda ka Yusufu madiya Beniyaminu la ko rə

18 Yahuda ka a madon Yusufu la, ka a fə a ye ko: «N tii, i jaandi, i ye dije n ye kuma i ye. N ka a lən ko i ni Misiran mansa bēē ka kan. I kana mənē n ma. 19 N tii, an na ko fələ yan, i ka an məjininka an fa ni an badenmailu ma. 20 An ka i jabi an fa ye ye, ko a ra kərəya kosebe. Ko an doocə doomani fanan ye ye, an fa kərəyanin ka mən sərən. Doomaməə wo kərəcə ra faa, ka a kelen pe to. Dogberē tē ye butun, a ni mən ye na kelen na. A la ko duman an fa ye kosebe. 21 I ka a fə an ye ko an ye na a ri yan, kosa i ja ri la a kan. 22 An ka a fə i ye wo lon ko den ti se bə la an fa tərəfē. Ni a bəra a tərəfē an fa ri faa,

²³ kɔni, an tii, i ka an jabi ni an doocε ma na an kɔfε yan, ko an tε i yen butun.

²⁴ «Wo rɔ, an ka an kɔseyi an fa wara tuma mɛn na, an ka i la kuma lase a ma. ²⁵ Lon do rɔ, an fa ka a fɔ ko an ye na suman do san ikɔ. ²⁶ An ka a jabi an ti se nala suman san diya fo an doocε wa na an kɔfε, baa cε wo kan ko an tε a yen butun fo an doocε wa kε an kɔfε. ²⁷ An fa ka a fɔ an ye ko an ka a lɔn ko a muso Raseli ka dencε fila-pe le sɔrɔn a ye. ²⁸ Ko kelen da tunun a ma. Ko a miri rɔ, ko wara juu le ka a mira ka a rafarafara. Ko kɛbi wo lon, a ma a yen butun. ²⁹ Ko ni an wara do jɪn fanan di don? Ni ko ka a sɔrɔn taama rɔ, ko a kɔrɔyani ri faa ninnafin dɔ. An fa kan ten.

³⁰ «Nba, ni n ka n kɔseyi i la jɔncε, n fa, ma sisen ka den to n kɔ yan, wo tε bɛn. Den wo le ye n fa la ko bεε ri. ³¹ N fa wa a yen tuma mɛn na ko den wo ma a kɔseyi an fε, a ri faa. An fa kɔrɔyani ri faa jusumakasa rɔ, wo le rɔ an di kε wo sababu ri. ³² Ka a la wo kan, n ka n lɔ den na kunko la. N ka a fɔ n fa ye ko ni n ma kɔseyi den di a ma, n fa hakε ri to nde kan kadawu. ³³ I jaandi, i ye n kε i la jɔn di den nɔ rɔ, kosa den di a kɔseyi a kɔrɔcɛilu kɔ fε. ³⁴ N ye n kɔseyila n fa ma di, ni den tε n bolo? N tε i se n fa jusumakasani yenna fewu.»

45

Yusufu ka a jεrε yiraka a badenmailu la

¹ Nba, Yahuda banni kumala, Yusufu ma se a jεrε mirala a la jɔnilu jana. A ka alu jamari ko alu bεε ye bɔ. Mɔɔ gbεrε si tun tε ye tumana mɛn na, fo Yusufu ni a badenmailu, Yusufu ka a jεrε yiraka

alu la. ² A kasira koseβε, fo Misirankailu ka a kasi kan μεn kōkan. Wo ko fōra mōoilu na Misiran mansa wara.

³ Yusufu ka a fō a badenmailu ye ko: «Yusufu le nde ri! N fa kende wa?» Yusufu badenmailu ma se a jabila, baa alu silanni tere kojuuya. ⁴ Yusufu kan ko: «Ai ye i madon n na.» Alu ka i madon a la tuma μεn na, a kan ko: «Ai badenma Yusufu le nde ri, ai ka μεn san Isumayila bōnsōn julailu ma μεn ye taala Misiran. ⁵ Ai jusu kana a lafin. Ai kana mōne ai jere ma n san ko rō. Alla le ka n nana ai je yan sa n di ke sababu ri ka mōoilu kisi kōnkō ma. ⁶ Kōnkō san fila le jamana kōndō jin. A ra to san loolu le ma, senekelailu ti nala foyi sōrōnna sene rō. ⁷ Alla le ka n lō ai je yan ka an to yan an fa bōnsōnilu kisibaya kanma, sa ai bōnsōn kana tunun dunuya ma. ⁸ Ai le ma n nana yan de. Alla le ka n nana yan ka n ke Misiran mansa lalila ri, ka n nasii mansa la bon kun na, ka n nasii Misiran jamana bee kun na. ⁹ Ai ye ai kaliya ka i kōseyi n fa ma. Ai ye a fō a ye ko a dence Yusufu kan ko Alla ra a lasii Misiran jamana bee kun na. Ko a ye a kaliya ka na n tere n yan. ¹⁰ Ko a ri a sii Kōsēni jamana rō, ka to n tōrōfe yan. Ko a ye na, a ni a la denilu ni a la mamarenilu ni a la kolofenilu ni a bolofen bee. ¹¹ Ko n di alu balo, baa kōnkō ri san loolu ke fōlō. Sa a ni a la mōo bee kana bolokolonya kojuuya.»

¹² Yusufu kan ko: «Nba, ai na yen n na sisen. N dooce Beniyaminu fanan na yen n na. Ai ra a yen ko Yusufu jere le kumala ai ye. ¹³ Mōoilu ye n bonyala na μεn ma Misiran yan, ai ye wo fō n fa ye. Ai ra fen fen yen ai na la yan, ai ye wa wo bee fō a ye, ka ban ka na a ri jona.»

14 Nba, Yusufu ka a ton a dooce Beniyaminu kan ka kasi. Beniyaminu fanan ka a ton a kan ka kasi. 15 Yusufu kasimantɔ ka a ton a kɔrɔce kelen kelenna beɛ kan ka alu sunbu. Wo le ka a ke, a kɔrɔceilu ka kuma damira a fe.

Misiran mansa kan ko Yakuba ye na Misiran

16 Nba, Yusufu badenmailu na ko fɔra Ferawuna wara tuma men na, wo diyara mansa ni a la jumoo beɛ ye. 17 Mansa ka Yusufu kili ka a fo a ye ko: «A fo i badenmailu ye ko alu ye alu doninilu la alu la falilu ko kan ka alu koseyi Kanaan jamana ro. 18 Alu wa se ye, alu ye alu fa ni alu la moo beɛ ta ka na alu ri n ma. N di duu juma di alu ma, men ka ji duu beɛ ri Misiran. Alu ri an na jamana balo juma damun. 19 I ye a fo i badenmailu ye fanan ko alu wa ke wala, alu ye wontoro doilu ta Misiran yan. Alu wa se alu fa wara, alu ri alu musoilu ni alu denilu ni alu fa lasii wontoro woilu kondɔ ka na woilu ri yan. 20 Ni alu bolofen doilu tora alu ko ye, alu kana hamin woilu la, baa Misiran fen jumajumailu le ditɔ alu ma yan.»

21 Nba, Misiran mansa ka men fo Isirayeli denilu ye, alu ka wo ke. Yusufu ka wontoroilu di alu ma, ka ben mansa la kuma ma. A ka sila fanda suman fanan di alu ma.

22 A ka faanin kura di alu kelen kelenna beɛ ma, koni a ka wodigbe kemε sawa ni faanin kura loolu di Beniyaminu ma. 23 A ka a fa sanba falice tan ni falimuso tan na. A ka falice woilu donin Misiran fen jumailu la, ka falimusoilu donin sumankise ni buru ni damunufen gberεilu la, menilu ri a fa balo taama ro. 24 A ka sila di a badenmailu ma wo ro ka a fo alu ye ko: «Ai kana silan de!»

²⁵ Alu bɔra Misiran ka wa alu fa Yakuba tɛrɛn Kanaan jamana rɔ. ²⁶ Alu seni ye, alu ka a fɔ a yɛ ko: «Yusufu kɛndɛ le! Ale le jɛrɛ siini Misiran jamana bɛɛ kun na sisen.» Kuma wo bararɔ Yakuba rɔ fo ka a dan natamin. A ma la a la fewu.

²⁷ A dencɛilu ka Yusufu la kuma bɛɛ lase a ma tuma mɛn na, Yakuba ka wo bɛɛ mɛn ka wontoroilu yen fanan, Yusufu ka mɛnilu lana a ta kanma. Wo le rɔ, a sewara ka a jaalen. ²⁸ A kan ko: «N dencɛ Yusufu kɛndɛ fɔlɔ! Nde tɛ foyi jininna butun ka tamin wo kan. N di wa n ja la a kan sisen sani n ye sa.»

46

Yakuba watɔla Misiran

¹ Wo rɔ, Isirayɛli ka a bolofen bɛɛ ta ka sila mira ka wa Misiran. A sera Bɛri Seba, a ka saraka bɔ ka a di a fa Isiyaka Maari Alla ma.

² Su wo rɔ, Alla ka Isirayɛli kili ko: «Yakuba, Yakuba!» A ka jabi: «Naamun.» ³ Alla kan ko: «N ye i fa Maari Alla le ri. I kana silan Misiran taa ko rɔ, baa n di i bɔnsɔn siyaya ye kɔsɛbɛ kɔsɛbɛ. ⁴ N jɛrɛ di wa i kɔfɛ Misiran. N jɛrɛ le kɛtɔ i bɔnsɔn nanala yan fanan. I sa tuma wa se, Yusufu jɛrɛ ri i jakisɛ latunun.»

⁵ Wo rɔ, Yakuba wulira ka bɔ Bɛri Seba. A dencɛilu ka a ladon wontoro kɛndɔ, Misiran mansa ka mɛn nana a ta kanma. Alu ka alu denilu ni alu musoilu fanan nadon wontoroilu kɛndɔ. ⁶ Alu ka alu la kolofenilu fanan ta, a ni alu bolofenilu bɛɛ, alu ka mɛnilu sɔrɔn Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ. Yakuba ni a la denbaya bɛɛ wara Misiran wo ja le ma. ⁷ A dencɛilu bɛɛ wara a kɔfɛ, a

ni a denmusoilu, a ni a mamarenilu, a la denbaya bæε kənin. Woilu bæε wara Misiran Yakuba kəfε.

⁸ Nba Isirayelika menilu wara Misiran, Yakuba ni a la dencεilu kənin, wo təəilu le ʝin di.

Yakuba dencε fəɔ təə le ko Ruben. ⁹ Ruben dencεilu le ten: Henəki, Palu, Həsirən a ni Karimi.

¹⁰ Simeyən, wo dencεilu le ten: Yemuweli, Yamini, Owadi, Yaken, Sokari, Sawuli. Sawuli na tere Kanaan bənsən do le ri.

¹¹ Lebi, wo dencεilu le Kerisən ni Kohati ni Merari ri.

¹² Yahuda, wo dencεilu le ten: Eri, Onan, Sela, Pəresi a ni Seraki, kəni Eri ni Onan sara Kanaan jamana rə. Pəresi dencεilu le Həsirən ni Hamuli ri.

¹³ Isakari, wo dencεilu le ten: Tola, Puwa, Yəbu a ni Simirən.

¹⁴ Sabulən, wo dencεilu le Seredi ni Elən ni Jaləli ri.

¹⁵ Leya ka dencε menilu sərən Yakuba ye Padani Aramu, woilu le woilu ri. A ka denmuso do fanan sərən a ye ye, men təə ko Dina. Yakuba bənsən menilu bəni Leya rə, wo bæε ladenni kera məə bisawa ni məə sawa le ri.

¹⁶ Kadi, wo dencεilu le ten: Sefən, Haki, Suni, Esibən, Eri, Arədi, a ni Arəli.

¹⁷ Asəri, wo dencεilu le ten: Imina, Isiba, Isibi a ni Beyira. Asəri denmuso təə ko Sera. Beyira dencεilu le Keberi ni Malikiyeli ri. ¹⁸ Silipa wo tere ʝənmuso le ri, Laban ka men di a denmuso Leya ma. Yakuba bənsən menilu bəni Silipa rə, wo bæε ladenni kera məə tan ni wəərə le ri.

¹⁹ Yakuba muso Raseli dencεilu le Yusufu ni Benijaminu ri. ²⁰ Asanati ka dencε fila sərən Yusufu ye Misiran. Do təə ko Manase. Do təə ko Efirayimu. Asanati tere Potifera denmuso le

ri, mēn tere ye Ōni so mōoilu la joo sarakalasila ri. ²¹ Bēniyaminu denceilu le ten: Bela, Bekeri, Asibeli, Jera, Naman, Ehi, Rōsi, Mupimi, Hupimi a ni Aridi. ²² Raseli ka dence mēnilu sōrōn Yakuba ye, woilu le woilu ri. Yakuba bōnsōn mēnilu bōni Raseli rō, wo bēe ladenni kera mōo tan ni naanin le ri.

²³ Daan, wo dence le Husimu ri.

²⁴ Nefitali, wo denceilu le ten: Jaseli, Kuni, Jeseri, a ni Silēmu.

²⁵ Bilaha ka dence mēnilu sōrōn Yakuba ye woilu le woilu ri. Bilaha wo tere jōnmuso le ri, Laban ka mēn di a denmuso Raseli ma. Yakuba dence mēnilu bōni Bilaha rō, wo bēe ladenni kera mōo wōrōnwula le ri.

²⁶ Mōo mēnilu wara Misiran Yakuba kōfē, mēnilu bōni ale rō kōnin, woilu bēe ladenni tere mōo biwōrō ni mōo wōrō le ri. A biranmusoilu ma jate.

²⁷ Yusufu ka dence fila sōrōn Misiran. Nba, Yakuba la mōo mēnilu nara Misiran, wo bēe ladenni kera mōo biwōrōnwula le ri.

Yakuba sera Misiran

²⁸ Nba, Yakuba ka Yahuda lawa a jē Misiran, ka wa a fō Yusufu ye ko alu ye i jōōn bēn Koseni jamana rō. Yakuba ni a la mōoilu sera Koseni tuma mēn na, ²⁹ Yusufu donda a la sowontoro kōndō ka wa a fa kunbēn Koseni. A ka a fa yen tuma mēn na, a ka a fa labēn ka a kē a kōnkōndō ka kasi. A mēnda kasila kōsēbē.

³⁰ Yakuba ka a fō Yusufu ye ko: «Hali ni n sara bi, wo tē baasi ri, baa n da i yen, ka a lōn ko i kēndē le.»

³¹ Yusufu ka a fō a badenmailu ni a fa la tōilu ye ko: «N di wa a fō mansa ye ko n badenmailu ni n fa la mōoilu bēe ra bō Kanaan bōnsōn na jamana rō ka na n ma. ³² N di a fō a ye ko ai bēe

ye kolofen kɔnɔmadenilu le ri, ko ai la baara le kolofen namara ri. N di a fɔ a ye ko ai ra na ai la kolofen bɛɛ ri, a ni ai bolofenilu bɛɛ. ³³ Wo rɔ, ni mansa ka ai kili ka ai la baara majininka, ³⁴ Ai ye a jabi: «An tii, an ye kolofen namarala le ri kebi an na deniya tumana. An benbailu bɛɛ ka wo baara le kɛ.» Ni ai ka a jabi wo ja mɛn ma, a ri sɔn ai ye ai sii Koseni jamana rɔ, baa kolofen kɔnɔmadenilu ma di Misirankailu ye muumɛ.»

47

Yusufu ka a la mɔɔilu yiraka Misiran mansa la

¹ Wo rɔ, Yusufu wara a fɔ Misiran mansa ye ko: «N fa ni n badenmailu ra na ka bɔ Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ. Alu nani alu la kolofenilu ri, a ni alu bolofen bɛɛ. Alu ye Koseni sisen.» ² Yusufu ka a badenma loolu yiraka mansa la, a ka mɛnilu lana wo kanma mansa wara. ³ Mansa ka woilu majininka ko: «Ai la baara ye nfen di?» Alu ka mansa jabi: «An tii, an ye kolofen kɔnɔmadenilu le ri, iko an benbailu tɛɛ ye ja mɛn ma. ⁴ An nani sii diya jininna i wara yan, ka a masɔrɔn kɔnkɔ ra gbɛɛya an kan Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ. Kolofenilu la damunun tɛ ye butun. Wo rɔ, an tii, an ye i madiyala, i jaandi, i ye dijɛ an ye an sii Koseni jamana rɔ.»

⁵ Mansa ka a fɔ Yusufu ye ko: «I fa ni i badenmailu ra na i ma. ⁶ An na jamana Misiran ye i ta le ri. Wa i fa ni i badenmailu lasii yɔrɔ jumajuma rɔ, yɔrɔ mɛn ka ja a tɔ bɛɛ ri. Alu ye alu sii Koseni. Ni i ka doilu sɔrɔn alu rɔ, mɛnilu kusan kolofen marala kosɛɛ, i ye n na kolofen fanan don woilu bolo.»

⁷ Yusufu ka a fa Yakuba lana ka a yiraka mansa la. Yakuba duwara mansa ye. ⁸ Mansa ka Yakuba majininka ko: «N fa, i sɔrɔn da san yeli bɔ?» ⁹ Yakuba kan ko: «N da san kemε ni san bisawa sɔrɔn n na dunuɲaratεε bεε rɔ, wo bεε rɔ, n si ma siya a ni n da tɔrɔya siyaman sɔrɔn. N si ma siyaya ikomin n failu ka si sɔrɔn alu la dunuɲaratεε rɔ ɲa mɛn ma.»

¹⁰ Yakuba duwara mansa ye ikɔ ka wa.

¹¹ Yusufu ka duu di a fa ni a badenmailu ma ka alu lasii Misiran jamana rɔ iko mansa ka a fɔ a ye ɲa mɛn ma. Duu wo tεε ye Ramεsisi le. Yɔrɔ wo ka ɲi jamana yɔrɔ tɔ bεε ri. ¹² Yusufu ka a fa ni a badenmailu ni a fa la mɔɔ balo, bεε ni a la denbaya.

Kɔnkɔ juuyara

¹³ Nba, kɔnkɔ juuyara kosebε, ka a masɔrɔn suman tun tε sɔrɔnna fan si. Mɔɔilu fanka tεε ye desela kɔnkɔ bolola Misiran jamana ni Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ. ¹⁴ Misirankailu ni Kanaankailu ka alu la wodi bεε san Yusufu ma suman na. Yusufu ka wodi wo mira Misiran mansa ye ka wa a di a la bon na. ¹⁵ Wodi banda Misirankailu ni Kanaan bɔnsɔn bolola tuma mɛn na, Misiranka bεε nara Yusufu tεrɛn ka a fɔ a ye ko: «Suman di an ma. I kana sɔn an ye faa i ɲana ten. An na wodi bεε ra ban fewu.»

¹⁶ Yusufu ka alu jabi: «Ni ai la wodi banda, ai ye na ai la kolofenilu ri, ka wa woilu falɔn suman na.»

¹⁷ Wo rɔ, alu nara alu la kolofenilu ri Yusufu ma. Soilu ni saailu ni bailu ni nisilu ni falilu, alu nara wo bεε ri. Yusufu ka kolofen wo bεε falen suman na, ka mɔɔilu balo san kelen wo kɔrɔ.

¹⁸ San wo taminni, alu nara Yusufu tεrɛn ikɔ, ka a fɔ a ye ko: «An fa, i ka a lɔn ko an na wodi ra ban.

An na kolofen bεε ra ke i ta ri fanan. Foyi ma to an bolo fo an jεε ni an na duu. ¹⁹ I jaandi, i kana sɔn an ye faa i jana ten, sa an na duu rakolon kana to. I ye an ni an na duu san suman na. An di ke mansa la jɔnilu ri. An na duu ri ke a ta ri. I ye suman di an ma, sa an di balo. I ye si di an ma, sa an na sɛnɛilu lakolon kana to.»

²⁰ Wo rɔ, Yusufu ka Misiran duu bεε san mansa ye. Misirankailu bεε ka alu la sɛnɛilu san, ka a masɔrɔn kɔnkɔ ra juuya foo ka a dan natamin. Jamana duu bεε kera mansa ta ri ja wo le ma. ²¹ Ka bɔ jamana kun do la, ka wa bila a kun do la, Yusufu ka jamana mɔɔilu ke jɔnilu ri. ²² A ka duu bεε san, fo duu mɛn tɛrɛ ye mɔɔilu la joo sɔlailu bolo, baa mansa tɛrɛ ye mɔɔilu la joo sɔlailu sɔla suman na tuma bεε. Suman wo kera woilu balo ri. Wo le kosɔn woilu ma alu la duu san.

²³ Yusufu ka a fɔ mɔɔilu ye ko: «N da ai ni ai la duu san mansa ye bi. Nba, ai ye si jɔn ta ka wa a foyi ai la sɛnɛilu rɔ, ²⁴ kɔni ai wa suman mɛn ka, ai ye wo tala loolu ri, ka tala kelen di mansa ma. A tɔ naanin, ai ta le wo ri. Ai ye do ke si ri, ka do ke balo ri, sa ai ri ai jεε ni ai denilu ni ai wara mɔɔilu bεε balo.» ²⁵ Alu ka Yusufu jabi: «An fa, i ra kojuma ke an ye ka an kisi kɔnkɔ ma. An di ke mansa la jɔnilu ri.»

²⁶ Yusufu ka sariya sii Misiran jamana rɔ ko mɔɔilu wa suman mɛn ka, wo ye tala loolu ri, ka tala kelen di mansa ma. Sariya wo siini ye fɔlɔ haan bi. Mɔɔilu la joo sarakalaselailu la duu le dɔrɔn ma ke mansa ta ri.

²⁷ Nba, Isirayeli la mɔɔilu ka alu sii Koseni jamana rɔ Misiran. Alu ka nanfulu sɔrɔn ye ka jiri

koεβε.

²⁸ Yakuba si beε ladenni kera san kemε ni san binaanin ni san wɔrɔnwula le ri. A ka san tan ni wɔrɔnwula ke Misiran jamana rɔ. ²⁹ A sa waati sudunyanin tuma mεn na, a ka a dence Yusufu kili ka a fɔ a ye ko: «Ni n duman i ye, i ye i bolo la n woro kɔrɔ ka lahidi ta n ye ko i ka kan ka jumaya mεn ke n ye, i ri wo ke ka kankelentiya ke n ye n na saya kɔ rɔ, ko i tε n suu don Misiran jamana rɔ yan fewu. ³⁰ N ye a fe i ye n suu don n benbailu suu don diya. I ye n suu ta ka bɔ Misiran ka wa a don diya wo rɔ.» Yusufu kan ko: «N di a ke ikomin i ka a fɔ ja mεn ma.»

³¹ Yakuba kan ko: «I kali n ye.» Yusufu ka a kali a ye. Wo rɔ, Yakuba ka i birin a la lafen kun na ka Alla bato.

48

Yakuba duwara Yusufu denceilu ye

¹ Waati wo taminni a fɔla Yusufu ye ko a fa ma kendε. Wo rɔ, a ka a dence fila ta, Manase ni Efrayimu kɔnin, ka wa a fa tuwa. ² A fɔra Yakuba ye tuma mεn na ko a dence Yusufu ra na, a ka a raja ka i wuli, ka i sii a la lafen kan. ³ Yakuba ka a fɔ Yusufu ye ko: «Alla Sebetii bɔra gbε rɔ n ye Lusi so dafe Kanaan jamana rɔ, ka jumaya ke ka baraka don n na kɔ rɔ. ⁴ A ka a fɔ n ye ko: «N di i jiri, ka i bɔnsɔn siyaya ka a ke jama siyaman ba ri. N di jamana jin di i bɔnsɔn ma i kɔma rɔ, ka a ke alu ta ri kadawu.» ⁵ Yakuba ka a fɔ Yusufu ye ko: «I ka i dence Efrayimu ni i dence Manase sɔrɔn Misiran yan ka a tεren n tun ma na i tɔrɔfe fɔlɔ, kɔni sisen, n da woilu ke n denilu ri. Efrayimu ni Manase ra ke

n ta ri sisen ikomin Ruben ni Simeyon ye n ta ri na men ma. ⁶ Ni i ka den menilu saron woilu ko, woilu ri ke i ta ri. Woilu banson di duu saron Efirayimu ni Manase banson ta ni ro. ⁷ N bora Padani Aramu ro ka n koseyi n fa wara tuma men na, Raseli sara ka n ninnafin kojuuya. A sara sila la Kanaan banson na jamana ro, ka a teren an tun da sudunya Efirata so la. N ka a suu don Efirata sila la ye.» Efirata men tao bi ko Betilehemu.

⁸ Isirayeli ka Yusufu dencailu yen tuma men na, a kan ko: «Yon de jinilu ri?» ⁹ Yusufu ka a fa jabi: «Alla ka dence fila men di n ma yan, woilu le jin di.» Yakuba kan ko: «Alu lana n ma yan, sa n di duwawu ke alu ye.» ¹⁰ Isirayeli na lafinni tere. A tun te fen nasala kosebe butun. Yusufu ka a dencailu madon a la tuma men na, Isirayeli ka a ton alu kan ka alu sunbu. ¹¹ A ka a fo Yusufu ye ko: «N ma a lon fewu ko n di i yen butun, kani Alla ra a ken da i dencailu fanan yen sisen.» ¹² Yusufu ka a dencailu ta ka alu bo a fa sen kan, ka a majii, ka a kun majii a fa koru. ¹³ A wulira ka a dencailu madon a fa la, ka Efirayimu lasii a fa bolomaran fe, ka Manase lasii a fa bolokinin fe. ¹⁴ Hali wo, Isirayeli ka a bolo latamin a jaron ko ro. A ka a bolokinin natamin ka a la Efirayimu kun do, ni a ye doomamoo ri. A ka a bolomaran natamin ka a la Manase kun do, wo men ye den folo ri. ¹⁵ Wo ro, a duwara Yusufu ye ko:

«N benba Iburahima ni n fa Isiyaka tere ye taamala ka ben Alla men kan ma, wo ye jumaya ke den jinilu ye. Alla men ka a lo n joro ka a damira n saron waati ma haan ka se bi ma,

wo ye ɲumaya ke den ɲinilu ye.

¹⁶ Alla men nara n ma iko melɛka, ka n kisi kojuu
beɛ ma,

Wo ye ɲumaya ke den ɲinilu ye.

Denilu sababu la n tɔɔ kana tunun,

A ni n benba Iburahima tɔɔ ni n fa Isiyaka tɔɔ.

Ka alu bɔnsɔn siyaya a ɲa jere jere ma duukolo kan,
Alla ma wo kera.»

¹⁷ Yusufu ka a yen tuma men na ko a fa ra a
bolokinin la Efirayimu kun dɔ, wo ma diya Yusufu
ye. A ka a fa bolo mira ka a bɔ Efirayimu kun dɔ,
ka a la a dence fɔlɔ Manase kun dɔ. ¹⁸ A ka a fɔ a
fa ye ko: «N fa, i filinin de. Den fɔlɔ le Manase ri. I
bolokinin la wo kun dɔ.»

¹⁹ A fa, kɔnin, ma sɔn wo ma. A kan ko: «N dence,
n ye men kela, n ka wo lɔn jɔ. Manase bɔnsɔn fanan
di siyaya ka ke kabila ba ri. A ri bonya, kɔni a dooce
ri bonya ka tamin a kan. A dooce bɔnsɔn di ke jama
siyaman di.» ²⁰ A duwara alu ye wo lon. A kan ko:
«Isirayelika di duwa mɔɔilu ye ai tɔɔ le rɔ ka a fɔ ko:
«Alla ma i kera iko Efirayimu ni Manase ye ɲa men
ma.»»

Wo rɔ, Yakuba ka Efirayimu bila Manase ɲe. ²¹ A
ka a fɔ Yusufu ye ko: «N satɔ le, kɔni Alla ri to ai
fe. A ri ai laseyi ai fa wara Kanaan jamana rɔ ikɔ.

²² N di i sɔ ka tamin i badenmailu kan, ka Sikemu
koyinkema yɔrɔ di i ma. N ka Amɔrikailu kele n na
fanmuru ni kalabiye la ka yɔrɔ ɲuma wo mira alu
la.»

49

Yakuba ka men fɔ a satɔla la

¹ Yakuba ka a denceilu kili ko:

«Ai ye na ai laɗen n tɔrɔfɛ. N ye a fɛ ka koilu lase ai ma, mɛnilu kɛtɔ alu la sini natɔ kɔnin.

² N dencɛilu, ai ye na ai tolo malɔ nde ai fa Yakubala,

a ye fola n ma ko Isirayɛli.

³ Rubɛn, ile le n dencɛ fɔlɔ ri.

I fɔlɔ le kɛra n na cɛya ni n na fanka fɔlɔ ri.

Bonya ni sebaaya ye i bolo ka tamin i doocɛilu kan,

⁴ kɔni i ye ikomin ji ba woyetɔ, mɛn ti se a jɛrɛ mirala.

I ti nala kɛla bonkun ri fewu, baa i ra i la i fa la lafen kan ka si a muso fɛ.

A ka a la n na lafen kan ka a manɔɔ.

⁵ Simeyɔn ni Lebi miriya ye ko kelen de ri.

Alu ka ie la fanmuruilu ta ka wa tɔjannin kɛ.

⁶ Alu wa kuma gbundu rɔ, n tɛ sɔn ka n sen bila wo rɔ.

Alu wa laɗen kɛ, n di n ban wala,

baa alu mɔnɛra ka mɔɔilu faa.

Alu juuyara ka nisilu sen fasailu tɛɛ.

⁷ Alla ye tɔrɔya la alu kan alu la mɔnɛ wo kosɔn, baa alu la mɔnɛ ka juu,

a ni alu la jɛnikɛjuuya wo kosɔn, baa alu la jɛnikɛjuuya ka alu kɛ hinabaliilu le ri.

N di alu bɔnsɔn dataala Yakuba bɔnsɔn na jamana rɔ.

N di alu lajɛnsɛn Isirayɛlika la jamana yɔrɔ bɛɛ rɔ.

⁸ Yahuda, i badenmailu ri ile le tando.

I ri se i juuilu la.

I faludenmailu ri alu majii i kɔrɔ.

⁹ Yahuda ye ikomin yara kanberen de,

mɛn di wa sobo faa ka wo damun,

ka na i rasɔmɔn ka i la.

Yon di a lawuli?

¹⁰ Faamaya gbeleke tɛ bɔ Yahuda bolo.

Mansaya gbeleke ri to a bənsən bolo
fo mansaya tii wa na,
dunuṅa bεε ri i majii mən kərə.

¹¹ A ri a la fali sidi rεsɛnju la,
ka a la faliden sidi rεsɛnju puma puma la.
A ri a la faanin ko rεsɛnji la,
ka a la durukiba ko rεsɛnji la, mən wulenni ikomin
jeli.

¹² A ri rεsɛnji min fo ka a jɛilu lafin.
A ri nənɔ min fo ka a ji gbε.

¹³ Sabulən di i sii kəɔji da la.
Kulunbailu lə diya ri kε a wara ri.
A la duu ri wa foo Sidən so fan fε.

¹⁴ Isakari ye ikomin fali, fanka ba ye mən na.
A ri a la a la donin bərəilu tɛma.

¹⁵ Ni a ka a yen tuma mən na
ko jamana wo ka ji,
ko yərə wo duman kosebε,
a ri a kə raben donin ta kanma
ka kε jən di ka diyagboya baara kε.

¹⁶ Daan di a sii a la məɔilu kun na ka alu la kiti tεε,
a ri kε ikomin Isirayɛli kabila tɔilu fanan.

¹⁷ Daan ye ikomin sa, mən lani sila dafε,
ikomin fənfənɛni, mən ye sila misɛnilu la.
A ri so cin a sen ma,
ka so tii labe a kə kan.»

¹⁸ Yakuba kan ko: «εε Allabatala, n ye i
makənɔla, i ye n kisi.»

¹⁹ A kan ko:
«Benkanninnailu ri na be Kadi kan,
kəni a ri alu gbɛn ka alu kəsaran kojuuya.

²⁰ Asɛri ri suman duman sərən;
a ri damunun fen duman di mansailu ma.

21 Nefitali a la ferenin ikomin minanmuso, men ye
a jere ma,

men ye den numailu saronna a jere ma.

22 Yusufu ye ikomin jiri men ye a denna kosεβε,
jiri men lani ka dafε,

men bolo ye janyanna foo ka tamin dandan kun
na.

23 Kalabijetiilu wulira a kanma kojuuya.

Alu ka bijeilu lafilu a ma ka a taro kosεβε,

24 kani Yusufu la kala ma yereyere.

A boloilu ka fanka saron Alla Sebεεtii bolo,
men ye Yakuba demenna.

Wo le ye mo latankala le ri,

men ye Isirayeli lakandala,

men barakani ikomin farakolo.

25 I fa Maari ye i demenna.

Alla Sebεεtii ye numaya kela i ye.

A ri fen numailu di i ma ka bo san ma.

A ri ji di i ma ka bo duu koru.

A ri i denilu ni i la kolofenilu siyaya.

26 Fen numailu ye bola koyinke koruilu la,

nanfuluilu ye bola folo tindilu la,

kani Alla ka numaya menilu ke i fa ye, woilu ka bon
woilu bee ri.

Alla ye wo non ke Yusufu ye.

Alla ye a ke, numaya woilu ye men Yusufu fe,

men jematomanni ka bo a badenmailu ro.

27 Beniyaminu fadima ikomin wara.

Soma a ye sobo mirala ka do damun.

Wura la, a ri a to ratala.»

28 Nba, Isirayeli kabila tan ni fila le woilu ri. Alu
fa duwara alu ye tuma men na, a ka kuma woilu

fɔ. A duwara alu kelen kelenna bεε ye, bεε ni a la duwa.

Yakuba la saya

²⁹ Nba, Yakuba ka a fɔ a dencɛilu yε ko: «N satɔla le ka la n benbailu kan. Ni n sara, ai ye wa n suu don n benbailu dafε falan na, falan mɛn ye Hɛtika Efurɔn na sɛnɛ rɔ. ³⁰ Falan wo ye Makipela, Mamere telebɔ fan fε Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ. N benba Iburahima ka dinkira wo le san Hɛtika Efurɔn ma, ka a kε a la suu don diya ri. ³¹ N benba Iburahima ni a muso n ma Saran suu don diya ye ye le. N fa Isiyaka ni a muso n na Rebeka fanan suu don diya ye ye le. N ka Leya suu don ye le fanan. ³² Duu wo ni falan bεε sanda Hɛtika de ma.»

³³ Nba, Yakuba banni kumala, a ka a la a la lafen kan ka sa, ka la a benbailu kan.

50

¹ Yusufu ka a ton a fa suu kan ka a sunbu ka kasi.

² Nba, Yusufu ka a fɔ a la dandalilailu yε ko alu ye a fa fure rabɛn ka baara kε kosa a kana toli, ka ban ka a mamininminin. Alu wara Isirayeli fure rabɛn.

³ Alu ka tele binaanin kε baarala. Alu la fure rabɛn ja le wo ri. Misirankailu ka tele biwɔrɔnwula kε a saya kasila.

⁴ Saya kasi waati wo taminni, Yusufu ka a fɔ Misiran mansa la mɔɔbailu yε ko: «Ni n na ko diyara ai ye ai ye wa kuma mansa yε. Ai ye a fɔ a yε ko ⁵ n fa ka kuma do fɔ n yε a sa tumana la. A kan ko n ye n kali a yε ko ni a sara, ko n di wa a suu don Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ. Ko a ka suu don diya mɛn dabɛn a jεrɛ yε, ko n ye wa a suu don dinkira wo rɔ. N fa kan de wo ri. Wo rɔ, n ye mansa

madiyala, a ye sɔn n ye wa n fa suu don. N wa ban, n di na.»

⁶ Ferawuna ka jabi: «Wa i fa suu don iko i ka i kali a ye ɲa mɛn ma.»

⁷ Wo rɔ, Yusufu wara a fa suu don diya. Misiran mansa la ɲɛmɔɔ bɛɛ wara a malɔ, a ni mansa wara mɔɔbailu ni Misiran jamana mɔɔbailu. ⁸ Yusufu wara mɔɔ bɛɛ fanan wara, a ni a kɔrɔɔcilu ni a doocɛ ni a fa wara mɔɔ bɛɛ. A den ni ala kolofenilu le tora alu kɔ ma Kɔsɛni. ⁹ Sowontoro tiilu ni so tiilu fanan wara Yusufu malɔ. A kɛra jama siyaman ba le ri.

¹⁰ Alu sera Atadi la gberema Juridɛn ba da waati mɛn na, alu bɛɛ ka san kasi kɛ ye, ka kule kan ba labɔ. Yusufu ka tele wɔrɔnwula kɛ san kasila ye.

¹¹ Ye duurenilu, Kanaan bɔnsɔn kɔnin, woilu ka wo yen tuma mɛn na alu kan ko: «Misirankailu ra saya kasi ba le kɛ ten de!» Wo le kɔsɔn dinkira wo tɔɔ lara ko Abela Misirayimu, yɔrɔ mɛn ye Juridɛn ba da la.

¹² Nba, Yakuba satɔla ka mɛn fɔ a dɛncɛilu ye, alu ka wo kɛ. ¹³ Alu wara a suu ri Kanaan jamana rɔ, ka a suu don falan na Makipela, Mamere telebɔ fan fɛ, falan a ni duu mɛn Iburahima ka san Hetika Efurɔn ma, ka a kɛ a la suu don diya ri. ¹⁴ Yusufu banda a fa suu donna tuma mɛn na, a ka a kɔseyi Misiran. A badenmailu ni mɛnilu bɛɛ wara a fɛ a fa suu don diya, woilu bɛɛ ka alu kɔseyi a fɛ.

¹⁵ Nba, Yusufu kɔrɔɔcilu ka a yen ko alu fa Yakuba tɛ alu fɛ butun. Wo rɔ, alu ka a fɔ i ɲɔɔn ye ko: «An ka kojuu mɛn kɛ Yusufu la, ni an gboyara a ye don? A tɛ wo julu sara an na wa?» ¹⁶ Wo le rɔ, alu ka kela lawa Yusufu ma ko: «Sani i fa ye sa, a ka kuma do fɔ. ¹⁷ A kan ko an ye a fɔ i ye. Ko i jaandi,

i ye i kərəcəilu la hake ni alu la juluman yafa alu ma, alu ka men ke i la. An fa kan de wo ri. Wo rə, an ye i madiyala, i ye yafa an ma an na kojuuilu rə, ande menilu ye i fa Maari la jənilu ri.» Kela wo fəra Yusufu ye tuma men na, a kasira.

¹⁸ A kərəcəilu jere nara alu majii a kərə duu ma, ka a fə a ye ko: «Ande ye i la jənilu le ri.» ¹⁹ Yusufu ka a fə alu ye ko: «Ai kana silan. N ye Alla nə le rə wa? ²⁰ Men kera n na, ai ka wo ke kojuu ke kanma, kəni Alla ka wo ke kənuma le ke kanma, kosa məə siyaman di kisi n bolola yan bi. ²¹ Wo rə, ai kana silan. N di n janto ai rə, ai ni ai denilu beε.» Yusufu kumara alu ye kaninteya la, ka alu jusu suma.

Yusufu la sayə

²² Nba, Yusufu ni a fa la məəilu tora Misiran. Yusufu si beε ladenni kera san kemε ni san tan de ri. ²³ A ka a tolomirailu yen, a dence Efirayimu ni a dence Manase mamarenilu kənin. Manase dence Makiri,* wo ka denilu sərən tuma men na, alu nara a la Yusufu sen kan.

²⁴ Lon do rə, Yusufu ka a fə a badenmailu ye ko: «N satəla le, kəni Alla ri a janto ai rə ka ai ta ka bə jamana jin də ka wa ai ri lahidi jamana rə, baa a ka kali an benba Iburahima ni an benba Isiyaka ni an fa Yakuba ye ko jamana wo ri ke alu ta ri.»

²⁵ Yusufu ka a fə a badenmailu ye ko: «Ai ye i kali n ye ko Alla wa na ai demen ka ai labə Misiran yan, ko ai ri wa n koloilu ri.»

²⁶ Yusufu sara Misiran ka a tere n a sərən tun da san kemε ni san tan bə. Misirankailu ka a suu raben ka baara ke sa a kana toli. Wo banda men

* **50:23** Yusufu le ka Makiri la den nabalo

ke, alu ka a mamininminin ka a la suu balankari
kondɔ Misiran.

Alla la Kitabu Seniman
Portions of the Holy Bible in the Sankaran Maninka
language of Guinea
Des portions de la Sainte Bible dans la langue
Sankaran Maninka de Guinée

copyright © 2015 Pioneer Bible Translators

Language: Sankaran Maninka

Translation by: Pioneer Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 Mar 2023 from source files dated 29 Jan 2022

bb49d365-c43a-57d0-a386-570745648030